

Täysistunto

Torstai 24.10.2019 klo 15.59—19.55

Täysistunto alkoi klo 15.59. Täysistunto päättyi klo 19.55.

Puhetta johtivat puhemies Matti Vanhanen (15.59—17.59) ja toinen varapuhemies Juho Eerola (17.59—19.55).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
pääministeri Antti Rinne
elinkeinoministeri Katri Kulmuni
ulkoministeri Pekka Haavisto
oikeusministeri Anna-Maja Henriksson
perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru
valtiovarainministeri Mika Lintilä
kunta- ja omistajaohjausministeri Sirpa Paatero
pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist
eurooppaministeri Tytti Tuppurainen
opetusministeri Li Andersson
liikenne- ja viestintäministeri Sanna Marin
kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari
ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen
sisäministeri Maria Ohisalo
tiede- ja kulttuuriministeri Hanna Kosonen

Puhemies Matti Vanhanen: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla olevalle ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys poliisin resursseista (Mari Rantanen ps)

Suullinen kysymys SKT 43/2019 vp

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Rantanen.

Keskustelu

16.00 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Poliisin toimintaympäristö on muuttunut entistä haastavammaksi samaan aikaan, kun Suomessa on ylivoimaisesti vähiten poliiseja per asukas Pohjoismaissa ja jopa vähiten koko Euroopassa. Esimerkiksi Ruotsissa on kaksi poliisia tuhatta kohden, kun suhdeluku Suomessa on 1,3. Olkoonkin, että suomalainen poliisi on korkeakoulutettu ja taitava, on silläkin rajansa.

Hallitus on nostamassa neljän vuoden sisällä poliisien määrää noin kolmellasadalla, mutta tämä on täysin riittämätöntä. On huomattava, että hallituksen päätöksillä poliisien määrä laskee vuonna 2022 jopa alle nykyisen tason, noin seitsemääntuhanteen poliisiin, ellei rahoitusta lisätä. Perussuomalaiset esittävätkin poliisin resurssien vahvistamista kouluttamalla ja palkkaamalla vähintään tuhat poliisia. Arvoisa sisäministeri, voitteko perussuomalaisten tapaan vastata poliisin ja kansalaisten huutoon ja resursoida tuhanteen uuteen poliisiin?

16.01 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvon puhemies! Arvoisa kansanedustaja Rantanen, kiitoksia hyvästä kysymyksestä.

Aihe on yhteinen, ja ihan varmasti jokainen eduskuntapuolue jakaa sen huolen siitä, että kun viime vuosina poliisien resursseja on lisätty, niin ne resurssilisäykset ovat valuneet kiinteistöihin ja ict-menoihin eikä sinne kentälle ole saatu lisää poliiseja töihin. Hallitusohjelman vahvana tahtona on se, että yhä useammin ihmiset myös arjessaan näkevät ja pääsevät lähestymään poliiseja, saavat apua aina silloin, kun sitä tarvitaan. Ja hallitusohjelman mukaisesti poliisien määrää nostetaan seitsemään ja puoleen tuhanteen. Ensimmäiset askeleet tähän otetaan jo ensi vuonna, jolloin poliisien määrärahalisäyksellä saataneen noin 80 uutta henkilötyövuotta. Niiden kohdennuksesta käydään paraikaa myös keskustelua. Muun muassa lapsiin kohdistuviin seksuaalirikoksiin, niiden ennalta ehkäisemiseen ja tutkimiseen tulee lisäpanostusta.

Ja sanon vielä sen, että tämä on ensimmäinen askel, tästä eteenpäin resurssilisäyksiä tulee joka vuosi, ja toivottavasti myös tulevat hallitukset jatkavat tällä tiellä.

Puhemies Matti Vanhanen: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.02 Mari Rantanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä ilmeisimmin on siis turha kuvitella ja haaveilla tuhatta uutta poliisia. Poliisin resurssit eivät vastaa tämän hetken toimintaympäristön vaatimuksiin: terrorismi, laitton maahantulo ja sen lieveilmiöt, huumausainerikollisuus, seksuaalirikollisuus, kyber- ja verkkorikollisuus, kaupungistuminen, syrjäytyminen, järjestäytynyt rikollisuus ja niin edelleen. Hoitaakseen lakisääteiset, yhä lisääntyvät ja monimutkaistuvat tehtävänsä poliisi tarvitsisi vakaan pitkän aikavälin rahoituskehysten, jonka tulisi seurata muiden Pohjoismaiden tasoa. Poliisi on väsynyt — väsynyt siihen, että työmäärä ja työhön liittyvät lisääntyvät uhkat ovat jatkuvasti läs-

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

nä, koska heitä on liian vähän. Kuten reuna-alueen poliisi lehdessä juuri sanoi, hallituksen pitäisi tehdä ihme, että tätä jaksaisi.

Arvoisa hallitus, onko edelleen mainitsemiäni faktojen valossa niin, että te laitate mieluummin lisää rahaa vaikkapa kehitysapuun tai ilmastoposeeraukseen kuin poliisin työn ja työturvallisuuden turvaamiseen?

16.03 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvon puhemies! Kiitoksia edustaja Rantaselle kysymyksestä. Poliisiammattikorkeakoulun mukaan nykyisillä koulutusmäärillä päästään sille uralle, jossa tällä hetkellä kun poliisien määrä menee näin, edellisten hallitusten toimien johdosta, [Eduskunnasta: Ei pidä paikkaansa! — Välihuutoja] poliisien määrä lähtee jatkossa tällaiseen kasvuun. Se kehitysura on nyt käynnistetty tämän hallituksen tämän syksyn budjetilla, ja sitä kehitysuraa tulemme seuraamaan, jotta poliisien määrä joka vuosi tästä eteenpäin nousee. Samaan aikaan on, totta kai, kiinnitettävä huomiota siihen, että toimitilat ovat terveelliset ja turvalliset, ja niistä varmasti myös jaamme täällä yhteisen huolen, että tällä hetkellä eivät ole. Tarvitsemme siis sekä ict:n parantamisen että toimitilojen parantamisen että sinne kentälle lisää ihmisiä. Tässä on monta kehittämisskohtaa, joihin toivon, että saamme myös koko eduskunnan tuen.

16.04 Jussi Halla-aho ps (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Aivan kuten edustaja Rantanen sanoi, poliisin toimintaympäristö muuttuu koko ajan haastavammaksi. Yksi tekijä on nopeasti kasvava, heikosti integroitunut maahanmuuttajaväestö lieveilmiöineen. Poliisi joutuu priorisoimaan toimintaansa. Rikosten selvittämisaste laskee, ihmisten kynnys ylittää ilmoittaa rikoksista nousee. Ruotsi on pelottava osoitus siitä, mitä tapahtuu, kun alimiehitetty poliisi jätetään painimaan mahdottomien ongelmien kanssa. Rikoksia ei selvitetä, poliisiammatin houkuttelevuus on romahtanut, valta lähiöissä on luovutettu jengeille.

Ministeri Ohisalo, Suomi on maahanmuuton ja sisäisen turvallisuuden alueella toistanut uskollisesti kaikki Ruotsin tekemät virheet. Toiveajattelu ei tässä riitä. Mitä te aiotte tehdä tämän huolestuttavan kehityksen kääntämiseksi?

16.05 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvon puhemies! Kiitokset edustaja Halla-aholle kysymyksestä. Käynnistämme sisäisen turvallisuuden selontekotyön näinä hetkinä. Kysely seurantaryhmästä on tullut eduskuntaan toivottavasti näinä päivinä, ja siinä selontekotyössä tulemme käymään läpi ensi vuoden aikana muun muassa näitä resurssikysymyksiä ihan kaikilta sisäasiain hallinnonaloilta. Samaan aikaan käymme läpi sitä, kuinka esimerkiksi kansalaisten turvallisuudentunne on kehittynyt, mihin suuntaan sitä pitäisi kehittää. Hallintovaliokunnan viimekautisten toiveiden mukaisesti teemme muun muassa tätä työtä.

Yhtäältä kyse on tietysti siitä, mitä teemme myös eurooppalaisittain yhdessä. Teemme Europolin kanssa jatkuvaa yhteistyötä. Myös Interpolin kehyksessä jaamme tietoa jatkuvasti muun muassa järjestäytyneen rikollisuuden osalta, ja sitä torjumme myös kansainvälisin keinoin. Yksikään jäsenvaltio tässä ei voi toimia yksinään.

16.06 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin poliisissa kuin esimerkiksi Rajalla resurssiongelma juontaa siihen, kuten ministerikin totesi, että vanhat huonokuntoiset toimitilat ja hallitsematon ict-kustannusten kasvu vievät niin paljon rahaa,

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

ettei sitä jää henkilöstöön ja toimintaan. Pelkästään poliisilla arvioidaan olevan tällä hetkellä sisäilmaongelmista kärsiviä kohteita yli 20. Siitä, että poliisien tehtävien hoito ei monin osin enää onnistu, seuraa se, että maamme sisäinen turvallisuus on uhattuna. Kiire, kuormittavuus, tehtävien tekemättä jättäminen, sisäilmahaasteet ja niin edelleen näkyvät jo henkilöstön hyvinvoinnin heikkenemisenä. Yhteiskunnan perusinstituutio säröilee.

Kysyn pääministeriltä: ymmärrätekö te, että hallituksella ja Suomen valtiolla ei voi olla mitään tärkeämpää tehtävää kuin taata oman maan kansalaisten turvallisuus?

16.07 Pääministeri Antti Rinne (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärrän hyvin sen, että Suomen hallituksen tehtävänä, tämän salin tehtävänä on huolehtia siitä, että Suomessa on hyvä ja turvallista elää kaikilla täällä elävillä ihmisillä. Se tarkoittaa käytännössä sitä, että meillä pitää olla riittävät resurssit sekä torjua syrjäytymistä suomalaisessa yhteiskunnassa että sitten turvallisuusviranomaisten riittävät resurssit sekä ulkorajojen suojaksi että täällä Suomen sisällä. Kyllä, hallitus ymmärtää tämän selkeästi, ja siitä syystä — kun luette hallitusohjelmaa läpi — olemme satsaamassa sekä syrjäytymisen estämiseen merkittävällä tavalla että suomalaisen yhteiskunnan turvallisuuden kehittämiseen ulkorojoilla ja sisäisesti poliisien toimintaan liittyen.

16.08 Kalle Jokinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Turvallisuus on kansalaisille lähes ravintoon ja lämpöön verrattavissa oleva perustarve, ja sitä poliisi pitää yllä vahvasti tässä maassa. Ennen vaaleja kaikki puolueet, myös nykyiset hallituspuolueet, lupasivat, että tähän maahan tavoitellaan 7 850 poliisin tasoa, ja se tarkoittaa 650 poliisimiestä lisää tällä vaalikaudella. Hallitusohjelmassa on kuitenkin kirjattu, että vain 300:aa uutta poliisin virkaa tässä tavoitellaan.

Kysynkin: Onko teidän tavoitteenanne 7 500 poliisia vai 300 uutta poliisin virkaa? Ja kun Poliisikoulun aloituspaikoilla valmistuu virkoihin noin 150 uutta poliisia eläkkeelle lähtijöiden lisäksi, mitä tapahtuu kahden vuoden päästä, jos te lisäätte 300 poliisia? Lasketteko Poliisikoulun aloituspaikkoja, vai valmistuuko poliiseja jälleen työttömäksi? Onko tässä jälleen lupaus, joka on petetty?

16.09 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvon puhemies! Kiitokset edustaja Jokiselle kysymyksestä ja myös Purralle kysymyksestä. Vastaan molempiin tässä samalla.

Näillä hallituksen sitoumuksilla pääsemme sinne seitsemään ja puoleen tuhanteen ja mahdollisesti myös sen yli, näillä koulutustasoilla. Siinä, että yksikään ihminen tässä maassa ei olisi työttömänä, on myös hallituksella paljon tekemistä. Työllisyysasteen nostaminen laajalti on yhteinen tavoitteemme, ja totta kai myös poliisien osalta pyrimme siihen, että yksikään poliisi ei tässä maassa joutuisi työttömäksi.

Palaan vielä edustaja Purran kysymykseen, tärkeä kysymys toimitiloista. Tässä pohditaan myös sitä, missä määrin eri turvallisuusviranomaiset — pelastus, Raja, poliisi — mahdollisesti voivat paikoin jakaa tiloja, jotta ne olisivat mahdollisimman tarkoituksenmukaiset, terveelliset ja turvalliset.

16.10 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Poliisien resurssien oikeassa sijoittamisessa myöskin poliisien työnjako on tärkeässä roolissa. Olisinkin halunnut kysyä ministeriltä, onko nyt sisäministeriössä aikomusta selvittää sitä, voitaisiinko po-

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

liisivartijoille siirtää osa poliisin työtehtävistä, esimerkiksi vaikkapa päihtyneitten kuljetuksia tai rikosilmoitusten kirjaamisia tai kiinniotettujen viemisiä käräjille. Tänä päivänä poliisia kuormittavat erittäin paljon muun muassa päihtyneitten kuljetukset, ja on tietenkin selvää, että nämä ovat sellaisia virkatehtäviä, joita ei voi yksityiselle turvallisuussektorille ulkoistaa, mutta poliisin sisällä olisi mahdollista tehdä kyllä järjestelyjä. Voiko tätä työnjakoa lähteä selvittämään — voisivatko poliisivartijat ottaa myöskin osan näistä poliisia tällä hetkellä kuormittavista työtehtävistä?

16.11 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvon puhemies! Kiitokset edustaja Essayahille kysymyksestä. Kysymys on hyvin vahvasti myös operatiivisen tason toimintaa, ja tähän kysymykseen haluaisin vahvasti kuulla poliisikentän ja -johdon näkemyksiä.

Ajattelen, että tietysti jo nykyisellään poliisit tekevät vahvasti moniviranomaisyhteistyötä. Se, voiko poliisi enenevässä määrin sosiaalityöntekijöiden, nuorisotyöntekijöiden kanssa yhdistää voimia — sitä me tarvitsemme tässä yhteiskunnassa. Rajat pitää rikkoa ihan kaikilla sektoreilla, jotta näissä asioissa edetään paremmin.

Tähän kysymykseen en voi tästä lonkalta ottaa kantaa, mutta voimme palata keskusteluun.

16.11 Tom Packalén ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Poliisin toimintakenttä on muuttunut entistä haasteellisemmaksi ja vaarallisemmaksi. Viime päivien tapahtumat ovat osoittaneet, että poliisin on varauduttava mielenosoituksiin joukkojenhallintavarustein, joita Suomessa käytetään erittäin suurella harkinnalla. Ministeri Ohisalo, totesitte viime sunnuntaina Twitterissä: ”Poliisin tehtävä on turvata niin mielenosoittajien kuin sivullisten perusoikeuksia. Luottamus poliisiin on pidettävä vahvana, jotta turvallisuuden tunne voi kasvaa. Viime päivien mielenosoitusten osalta olen pyytänyt poliisilta selvitystä.” Viimeisessä lauseessa ette ainoastaan kyseenalaista poliisin kykyä ja toimintaa ylläpitää yleistä järjestystä, vaan päinvastoin edesautatte asenteiden kovenemista poliisia kohtaan. Huoleni tästä on otettava vakavasti. Suomalaisittain poliisia ei tule kokea vastapuoleksi vaan yhteisen turvallisuuden takaajaksi.

Arvoisa puhemies! Haluankin kysyä ministeri Ohisalolta: Näettekö te, että poliisi olisi voinut suoriutua tehtävästään joillain muilla keinoilla mielenosoittajien kieltäytyttyä noudattamasta poliisin antamia ohjeita ja määräyksiä ja vastustamalla poliisia? Ja miksi te sisäministerinä Twitterissä kyseenalaistatte poliisin toiminnan, mikä on omiaan lisäämään epäluottamusta yleistä järjestystä ja turvallisuutta [Puhemies koputtaa] turvaavaa poliisia kohtaan?

16.13 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvon puhemies! Kiitokset edustaja Packalénille kysymyksestä. Tässä on kyse siitä, kuten olen sanonut, että poliisiin todella luotetaan viranomaisista varmasti lähestulkoon eniten tässä yhteiskunnassa. Siitä luottamuksesta minä ja tämä hallitus haluamme pitää erittäin kovasti kiinni. Ja silloin, kun herää keskustelua siitä, kuinka on toimittu, on hyvä, että poliisi siitä avoimesti myös kertoo. On aivan tavanomaista ministerille pyytää selvityspyyntöjä omalta hallinnonalaltaan. Voin kertoa: ”Ministeri vastaa oman hallinnonalansa toiminnasta. Hänellä on kaikki oikeudet vaatia ja saada tietoa, miten hänen hallinnonalallaan toimitaan”, vastaa

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

hallinto-oikeuden [Hälinää — Puhemies koputtaa] emeritusprofessori Olli Mäenpää Helsingin Sanomille. Tässä ei ole mitään erityistä.

Ehkä ihmettelen hieman, miksi tästä keskustellaan näin paljon. Miksi tämä herättää niin paljon tunteita, kun aikaisemmatkin sisäministerit ovat näitä selvityspyyntöjä kyllä tehneet? Lähdetäänpä vaikka sisäministeri Petteri Orpon pyynnöstä vuonna 16: Maahanmuuttovirastolta pyydettiin selvitystä. Tästä myös tviitattiin perään. [Puhemies: Aika, aika!] Sisäministeri Kai Mykkänenkin on tehnyt selvityspyyntöjä ja kertonut näistä julkisesti. [Puhemies koputtaa] Voin kertoa esimerkkejä paljon.

Puhemies Matti Vanhanen: Nyt sekä kysymys että vastaus menivät selvästi yli minuutin.

16.14 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin on selvää, että turvallisuustilanne on heikentynyt. Se johtuu siitä, että on paljon uusia uhkia sekä maailmalta että kotimaassa — järjestäytyntä rikollisuutta, verkkorikollisuutta — ja tästä johtopäätöksenä on ollut se, mistä Suomessa on laaja konsensus, että halutaan lisää poliisimiehiä ja - naisia. [Eduskunnasta: Rajat kiinni!] Siksi viime hallitus lisäsi poliisien koulutusmäärän tappiin, 400:aan poliisimieheen ja -naiseen per vuosi Tampereen Poliisiammattikorkeakouluun, ja joka ainut puolue täällä lupasi viime vaalien alla, antoi turvallisuuslupauksen, että tästä pidämme kiinni. Nyt kuitenkin teidän hallituksenne ei ole pitämässä tästä kiinni. Tähän ei ole varattu rahoja. Ja tämä tarkoittaa sitä, että poliisien määrä ei nouse sinne ihmisille luvattuun 7 850:een. [Ben Zyskiewicz: Petitte tämänkin!] Siis aiotteko te pitää antamanne lupauksen? [Eduskunnasta: Eivät aio!] Aiotteko te pitää huolta kansalaisille tärkeästä turvallisuudesta ja myös turvallisuudentunteesta? Ja pidättekö sen koulutusmäärän 400:ssa niin kuin se on siellä ollut?

Vielä viimeiseksi totean: Viime hallituksen aikana poliisien määrä käännettiin nousuun, ei laskuun, kuten ministeri totesi. [Eduskunnasta: Pysytään totuudessa!]

16.15 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvon puhemies! Kiitokset edustaja Orpolle kysymyksestä. Poliisien koulutusmäärä pysyy 400:ssa. Kuten sanoin aiemmin, Poliisiammattikorkeakoulu on todennut, että tällä pääsemme nostavalle uralle poliisihenkilöiden määrässä, ja poliisien työturvallisuus on totta kai aivan keskeinen kysymys. Sen takia jo ennen näitä, mihin viittasitte aiemmin — ennen selvityspyyntöäni ja tätä keskustelua viimeisen viikon aikana — olemme poliisihallinnon kanssa keskustelleet siitä, että järjestämme yhteisen keskustelutilaisuuden myös median edustajille poliisin työturvallisuudesta.

On niin, kuinka esimerkkinä Porvoon tapauksen yhteydessä kuulumme, kun muun muassa moni tutkija nosti esille sitä, että poliisiin kohdistuva väkivalta on jopa kaksinkertaistunut viime vuosina. Tämä on erittäin huolestuttava suuntaus, ja sen takia hallitus puuttuu tähän ja todella pitää huolta poliisien työturvallisuudesta.

16.16 Pääministeri Antti Rinne (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Orpo, myöskin tämä työturvallisuuskulma on erittäin tärkeä kysymys tähän kokonaisuuteen, ja se tulee koulutuksen kautta. Niin kuin ministeri Ohisalo totesi tuossa koulutukseen liittyen, poliisien määrä jatkaa nousua, ja toivottavasti päästään korkeammalle kuin se 7 500, joka nyt on tällä hetkellä olemassa lukuna.

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

Haluan todeta sen, että tuon Porvoon tapauksen jälkeen kävin keskustelun poliisiylijohtaja Kolehmainen kanssa poliisin työturvallisuuteen liittyvistä varusteista ja siitä toimintatavasta, millä tuolla toimitaan, koska oli aika raflaava se tilanne poliisin turvallisuuden näkökulmasta. Poliisiylijohtaja Kolehmainen totesi, että meillä on poliisien työturvallisuus erittäin hyvässä mallissa, että meillä on tällä hetkellä varustus kunnossa niillä partioilla, jotka kulkevat kentällä, siellä on riittävästi tällä hetkellä turvavälineitä, ja toiminta koulutuksen suhteen on toiminut sillä tavalla, että poliisit tietävät, mitä tilanteessa tehdään. Että tällaisia yllättäviä tilanteitakin, niin kuin Porvoossa tuli eteen, varten on pystytty varautumaan.

16.17 Mikko Kärnä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen erittäin tyytyväinen siitä, että tämä hallitus lisää poliisin resursseja merkittävästi, mutta hämmästelän sitä, millä tavalla perussuomalaiset ja kokoomus toteuttaisivat tämän tuhannen poliisin lisäyksen, koska yksinkertaisesti niitä poliiseja ei työttöminä ole eikä poliiseja kyetä tätä tahtia kouluttamaan, kun koulutusmäärät ovat jo tapissa.

Meillä on monessa Suomen kunnassa poliisilla erittäin pitkät vasteajat, ja kotikunnassani Enontekiöllä poliisin vasteajat mitataan jo tunneissa. Ministeriltä olisin kysynyt: Minkälaisia keinoja meillä on siihen, että saamme poliisin näkyvyyttä lisättyä harva-alueilla? Millä tavalla kohtuullistetaan nämä vasteajat? Mitä keinoja hallitusohjelma tähän antaa?

16.18 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvon puhemies! Kiitokset edustaja Kärnälle kysymyksestä. Olemmekin hallintovaliokuntalaisten kanssa asiasta keskustelleet, ja toukokuuhun mennessä valmistuu toimintavasteaikatyöryhmän raportti siitä, kuinka poliisissa kentällä, hallinnossa koetaan tällä hetkellä resurssit, niiden riittävyys ja se, miten toimintavasteajat tällä hetkellä palvelevat.

Tämä hallitus haluaa rakentaa turvallista Suomea ihan jokaiselle riippumatta siitä, missä ihminen asuu, riippumatta siitä, millainen tausta ihmisellä on, mistä ihminen tänne tulee. Siinä työssä tarvitsemme myös ihan kaikkia teitä, ja tämä sisäisen turvallisuuden selontekotyö, mistä mainitsin, tosiaan myös varmasti ottaa mukaan tämän vasteaikakysymyksen.

16.19 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On harvoja asioita, mistä tämä sali on yksimielinen, mutta poliisien lukumäärän lisääminen on onneksi yksi sellaisista. Siksi on hienoa, että nyt hallituksen toimin lisätään poliisien määrää.

Kannattaa kuitenkin muistaa, että sisäiseen turvallisuuteen ja siihen, miten kansalaiset kokevat oman olotilansa, vaikuttaa moni muukin asia kuin poliisien lukumäärä. Ruotsissa poliisien määrää lisättiin huomattavasti, mutta turvallisuudentunne ei siitä huolimatta lisääntynyt. [Välihuutoja] Huomattiin, että tarvitaankin paljon erilaisia varhaiskasvattajia, sosiaalityöntekijöitä ja niin edelleen, ja toivoisin nyt hallitukselta kommenttia siihen, mitä toimenpiteitä tehdään sen eteen, että saamme laaja-alaisesti lisättyä ammattilaisia torjumaan syrjäytymistä, yksinäisyyttä ja lisäämään turvallisuudentunnetta.

16.20 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvon puhemies! Kiitokset edustaja Järviselle hyvästä kysymyksestä. Sisäministeriön selonteissa, raporteissahan on vuosia tunnustettu se tosiasia, että syrjäytyminen on suurin sisäisen turvallisuuden uhka tässä maassa, ja niiltäkin perusteilta on rakennettu hallitusohjelmaan niitä kirjauksia, jois-

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

sa panostetaan varhaiskasvatuksesta lähtien aivan jokaiseen koulutusasteeseen. Esimerkkinä sosiaalityössä huomioidaan muun muassa vaikeimmassa asemassa olevat lastensuojeluasiakkaat, koska tiedetään, että usein kasautunut huono-osaisuus myös ajaa ihmisiä enemmän rikosten pariin joko uhreina tai tekijöinä. Sen takia syrjäytymiskysymys ja se, että saadaan eriarvoistumiskehitys monella tavalla katkeamaan tässä maassa, on erittäin tärkeää koko yhteiskuntarauhan kannalta.

16.21 Mari Rantanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tässä vaiheessa syytä todeta, että työturvallisuutta poliiseille saadaan lisäämällä toisia poliiseja, jotka turvaavat kollegaa. Nyt teidän kehyksellänne poliisien määrä tulee tippumaan vuonna 22. Tähän en saanut vastausta, miksi näin, koska se tulee väistämättä tippumaan tällä kehyspäättöksellä, jos sinne ei lisätä rahaa.

On hyvä tässä kohtaa huomauttaa siitä, että hallintovaliokunta on aiempina vuosina toistuvasti ehdottanut ja esittänyt tätä 7 850:tä poliisia. Aiotteko te pyrkiä tähän samaan lukuun, joka olisi se, mitä tarvitaan? Tosin perussuomalaiset lisäisivät heitä vielä enemmän eli tuhat koulutukseen ja tuhat töihin.

On pakko nostaa vielä uudelleen tämä ministeri Ohisaloon tviittausasia. Onko nyt niin, että te ette luota poliisiin? [Eduskunnasta: Niinpä! — Taitaa olla!]

16.22 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvon puhemies! Kiitokset edustaja Rantaselle. Minähän olen koko ajan sanonut, että poliisiin luotetaan tässä maassa erittäin paljon, ja minä kuulun niihin kansalaisiin, [Hälinää] jotka luottavat poliisiin erittäin paljon, jos suostuisitte kuuntelemaan.

Tällä hetkellä poliiseja on henkilötyövuosissa 7 200 ja hieman päälle. Hallituksen tulevilla budjettilisäyksillä ensi vuodelle saamme jo 80 uutta henkilötyövuotta. Suunta on jatkuvasti noususuhdanteinen. En ymmärrä argumenttejanne siitä, että poliisien määrä tulisi laskemaan, kun päinvastoin olemme sillä nostavalla uralla.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys hallituksen talouspolitiikasta (Petteri Orpo kok)

Suullinen kysymys SKT 44/2019 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Seuraava kysymys, edustaja Orpo.

Keskustelu

16.23 Petteri Orpo kok: Arvoisa puhemies! Italia, Espanja, Portugali, Ranska, Belgia. Nämä ovat maita, jotka eivät ole viime vuosina olleet otsikoissa erityisen hyvän taloudenpidon vuoksi. Nyt näiden maiden lisäksi Suomi sai Euroopan komissiolta selvityspyynnön ensi vuoden budjetista ja taloudenpidostaan. EU suositteli Suomelle menojen kasvun hillintää, mutta tämä hallitus on tekemässä lisää menoja, pitää kiinni näistä menoistaan [Välihuutoja] ilman mitään tietoa tuloista, ja siksi komission mukaan Suomen budjetti uhkaa huomattavasti poiketa suosituksista, niin kuin EU-komissio siis sanoi. Kokoomuksen mie-

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

lestä olisi vastuullista ensin tienata tulot ja sitten vasta lisätä menoja. Nyt näyttää kuitenkin siltä, että muutamassa kuukaudessa — viidessä kuukaudessa — Suomen talous on sössitty, jos ex-pääministeri Sipilän sanoja lainaa. [Eduskunnasta: Kyllä!] Ja kun kuuntelee hallitusta, ministeri Kulmuni sanoo, että olemme valmiita leikkaamaan, ministeri Andersson haluaa nostaa veroja, [Puhemies: Kysymykseen!] RKP:lle ilmeisesti käy kaikki ja vihreiden kanta talouspolitiikkaan ei ole tiedossa. Pääministeri Rinne, nyt tarvittaisiin johtajuutta ja selkeä suunnitelma, miten te saatte hallituksenne toimimaan ja Suomen selkeät vaikeudet ratkeamaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Valtiovarainministeri Lintilä.

16.24 Valtiovarainministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Orpo on erittäin oikeassa kysymyksessään, [Naurua] ja hän on toisaalta oikea henkilö myös kysymään tätä, koska tämä sama kirjeenvaihto on käyty vuosina 2013—2017, [Hälinää — Puhemies koputtaa] niin kuin tiedätte. Sen takia mielelläni käännyin teidänkin puoleenne, kun kuulen ohjeita siitä, mitä tulee tehdä jatkossa. [Ben Zyskiewicz: Silloin suunta on oikea!] Mutta me olemme vastanneet kirjeeseen. Pitää huomioida nyt se, että tämä on sinänsä aika normaali komission menettely. Näitä tuli useammalle maalle tälläkin kertaa. Kyse on siitä, että he haluavat nähdä, mitä suunnitelmia meillä on budjetin sisällä. Aiemmin tämä on yleensä kohdistunut suoraan ministerille, tällä kertaa se kohdennettiin alivaltiosihteerille. Ehkä tämäkin kertoo jotain siitä, että komissio ei ehkä niin kriittisellä tasolla tätä pitänyt, mutta asia on äärettömän vakava.

Puhemies Matti Vanhanen: Pääministeri.

16.25 Pääministeri Antti Rinne (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erittäin tyjentävä vastaus ministeri Lintilältä, mutta haluan sen verran todeta vielä tähän taloudenpitoon noin ylipäättään: Olen täällä useampaan kertaan selittänyt teillekin, edustaja Orpo, siitä talouspolitiikan linjasta, jota tämä hallitus harrastaa. Tämän hallituksen politiikan lähtökohtana on se, että saadaan 90 000 työpaikkaa syntymään tämän vaalikauden aikana. Niistä 90 000 työpaikasta on valtiovarainministeriön perusuran kautta syntymässä 30 000, jos ei suhdanteitten muutoksista muuta johdu, ja näitten suhdanteitten osalta me vastaamme niihin, niin kuin tehtiin kesäkuussa 600 miljoonan euron investointipaketilla, joista syntyy 7 500 henkilötyövuotta lisää työtä.

Arvoisa edustaja Orpo, tämän 30 000:n perusuralla olevan työpaikan lisäksi tämä hallitus tekee päätösperusteisia toimia, jotta saadaan 60 000 työpaikkaa tämän vaalikauden aikana rakennettua. Näistä 60 000:sta 30 000 tulee olemaan ensi elokuussa päätöksenteon kohteena. Voitte olla vakuuttunut, edustaja Orpo, niin kuin olen todennut teille useasti, että ne tulevat olemaan [Puhemies koputtaa] täällä käsittelyssä. [Jukka Gustafsson: Rinne—Orpo 2—0!]

Puhemies Matti Vanhanen: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.27 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kello käy, mutta niitä työllisyystoimia ei näy. Me olemme tänäänkin lukeneet valitettavasti uutisista, miten No-

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

kia varoittaa tuloksestaan, miten Nordea on kertonut aloittavansa yt-neuvottelut. Näitä uutisia tulee nyt, ja kun me katsomme ympärillemme, nähdään miten talous voi ympärillämme, meidän tärkeät vientimaat, niissä talous laskee.

Nyt tarvitaan niitä työllisyystoimia, ja me olemme esittäneet teille oman listamme. Ottakaa niistä edes jotain, joku minkä uskallatte viedä läpi. Ne ovat konkreettisia uusia työllisyystoimia, ottakaa ne niihin omienne päälle. Nyt tarvitaan toimenpiteitä. Ei ole varaa odottaa ensi kevääseen, ja miksi? Siksi, että se uhkaa suomalaista hyvinvointia — siitähän te olette huolissanne — suomalaista tasa-arvoista yhteiskuntaa, terveyskeskuspalveluita tai vaikka sitä poliisien luvattua lisämäärää. Ainoastaan sen korkean työllisyyden kautta, pääministeri Rinne, se on mahdollista. Kello käy. Mitä te aiotte tehdä?

16.28 Pääministeri Antti Rinne (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kerroin juuri äsken, edustaja Orpo, niistä toimenpiteistä, jotka ovat valmistelussa. Meidän tavoitteena on valmistella asioita sillä tavalla, että ei hosuta — tuodaan ne päätöksentekoon silloin, kun ne ovat valmiiksi valmisteltuja, niin että tiedetään myöskin vaikutusarviot. Tästä voitte olla vakuuttunut, että näin tapahtuu.

Mutta, edustaja Orpo, meidän ja teidän politiikalla on selkeä ero. [Eduskunnasta: Niin on!] Se, mitä te tekisitte tässä tilanteessa, minkä te olette todennut monta kertaa täällä sallissakin: te leikkaisitte tavallisilta suomalaisilta, [Välihuutoja] te leikkaisitte koulutuksesta, te leikkaisitte työttömyysturvasta, te leikkaisitte eläkeläisiltä, niin kuin te teitte teidän johdollanne viime vaalikaudella. Edustaja Orpo, te teette toisenlaista talouspolitiikan linjaa. Te haluatte toisenlaista talouspolitiikan linjaa tavallisten suomalaisten näkökulmasta, se ei meille käy. [Oikealta: Järjestäkää ihmisille töitä!] Tämän hallituksen politiikka on se, että pidetään tavallisten ihmisten puolta, huolehditaan heidän arjen turvastaan ja huolehditaan siitä, että talous pysyy kunnossa. [Jukka Gustafsson: 3—0 jo!]

16.29 Ben Zyskowitz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Pääministeri Rinne, olkaa hyvä, lyökää pöytään se pöytäkirja täältä eduskunnasta tai muu todiste, joka todistaisi oikeaksi tuon väärän väitteenne, että me haluaisimme tässä tilanteessa lähteä leikkausten tielle. [Ilkka Kanerva: Oli kova väite!] Lyökää pöytään. Haastan teidät julkisesti toimimaan näin.

Mitä sitten tulee hallituksen työllisyystavoitteeseen, joka on tietysti hyvä ja kunnianhimoinen, hallituksen piirissä jo varaudutaan siihen, että se ei toteudu. Ministeri Lintilä on moneen kertaan sanonut, että niin ei voi käydä, että menot toteutuvat mutta tuloja ei tule työllisyyden parantumisen kautta. Silloin hän on viitannut hallitusohjelmaan, jonka mukaan silloin arvioidaan uudelleen päätettyjä menoja. No nyt te, pääministeri Rinne, olette Suomen Kuvalehdessä kertonut, että ei tähän mennä, ei ruveta niitä luvattuja ja tehtyjä menolisäyksiä arvioimaan uudelleen. Minäkin uskon, että näin tulee käymään. Mutta ministeri Kulmuni on sanonut, että kyllä ollaan valmiita arvioimaan uudelleen näitä menolisäyksiä. Kertokaa nyt, mikä on hallituksen linja. [Leena Meri: Ei saa mitään selvää!]

16.30 Pääministeri Antti Rinne (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassa todetaan: ”Näiden ja muiden toimenpiteiden yhteisvaikutuksena haetaan vähintään 60 000 lisätyöllistä edellä tarkoitettussa normaalissa suhdannetilanteessa. Edellä tarkoitetuista toimenpiteistä on puolet valmiina elokuun 2020 budjettiriiheen mennessä. Ellei näin ole, budjettiriihessä arvioidaan aiemmin päätettyjä menolisäyksiä, jotka on tehty suh-

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

teessa tekniseen julkisen talouden suunnitelmaan.” Tämä tarkoittaa sekä pysyviä menoli-säyksiä, 1,2 miljardia euroa, joista on 100 miljoonaa käyttämättä, ja tarkoittaa niitä kerta-luontoisia lisäyksiä, joita on päätetty 3 miljardia käyttää, joista on päätetty ensi vuonna käyttää 750 miljoonaa euroa. Näitä arvioidaan siinä tilanteessa, jos tämä ei toteudu — mut-ta kun tämä tulee toteutumaan, ei tarvitse spekuloida. [Välihuutoja — Eduskunnasta: 10—0 meille!]

16.31 Ville Vähämäki ps (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Todellakin nyt on aika katsoa tosiasioita silmiin. Suomen talouden tilanne ja ennen kaikkea kuntatalou-den tilanne on huolestuttava. Tällä hetkellä valtio velkaantuu 5,4 miljoonaa päivässä, 225 000 tunnissa. Tämän lisäksi käytämme osinkoja ja niitten osakkeitten myyntituottoja valtion budjetin katteeksi 6 miljoonaa päivässä. Ja nyt kun huolella katsoin näitä komis-sion kysymyksiä ja vastauksia niihin, niin niissä todellakin todettiin, että velkasuhde ei nouse, koska valtion omaisuutta myydään. Tämähän siis todella on hallituksen linja? Ha-luatte myydä valtion tuottavaa omaisuutta, jotta pystytään sitten toteuttamaan nämä EU:n komission velkatavoitteet? [Ilkka Kanerva: Ei ne näin voi tehdä!]

16.32 Valtiovarainministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siis komission kyselyhän viittasi nimenomaan vakaas- ja kasvusopimuksen ennalta eh-käisevään osaan, ei velkaantumisen määrään, ja tässä meidän omassa vastauksessa ker-romme myös sen, että tässä ensi vuoden budjetissa on näitä kertaluonteisia. Tällä hetkellä ollaan tilanteessa, että komission olisi tullut reagoida kahden viikon aikana, jos oltaisiin menty hyvin poikkeukselliseen tilanteeseen, että Suomelta oltaisiin vaadittu esimerkiksi budjettiin joitain muutoksia / uutta budjettia. Tämä on itse asiassa tapahtunut yhden ker-ran, ja se oli Italia, jolle tämä tapahtui. Meidän osaltamme tämä määräaika on jo umpeutu-nut. Eli tässä ei ole, voisiko sanoa, ehkä niin vakavasta asiasta kysymys vaan enemmänkin komission halusta saada tarkempaa tietoa siitä, kuinka me tulemme pysymään täällä va-kaussopimuksen sisällä.

16.33 Matias Marttinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä val-tiovarainministeri Lintilä viittasi äsken tähän EU:n selvityspyyntöön oikeastaan olanko-hautuksella, ikään kuin sillä ei olisi mitään merkitystä. Ministeri jätti kertomatta täällä sen, että edellinen hallitus aloitti aivan totaalisen erilaisesta tilanteesta. Valtio otti lähes 6 mil-jardia velkaa, työttömyys oli korkealla. Silloin edellinen hallitus, jossa olimme yhdessä keskustalaisten kanssa, teki merkittäviä työllisyystoimia, pisti taloutta kuntoon. 140 000 ihmistä pääsi töihin, velanotto väheni merkittävästi.

Tätä samaa polkua jatkamalla, arvoisa hallitus, te olisitte voineet laittaa tämän maan ta-louden kuntoon, mutta te olette valinneet sen sijaan velanoton, vaalilupauksien maksatta-misen, ja edelleenkin, arvoisa hallitus, valtiovarainministeriö ei ole voinut arvioida teidän työllisyystoimillenne, yhdellekään, siis yhdellekään, positiivista työllisyysvaikutusta, jo-ten, arvoisa hallitus, kysyn teiltä: Miksi te jätätte näiden työllisyystoimien tekemisen [Pu-hemies koputtaa] ensi vuoteen? Miksi ette toimi jo heti?

16.34 Pääministeri Antti Rinne (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä olen vastannut tähän tänäänkin nyt jo useampaan kertaan ja nyt yksinkertaistan vielä vastausta ja totean sen, että ne toimenpiteet ovat valmistelussa, ja ennen kuin ne on valmisteltu, niitä

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

on vähän vaikea arvioida. Sen takia tällä hetkellä valtiovarainministeriö, joka tulee ne arvioimaan, ei ole niitä arvioinut, edustaja. On tärkeätä se, että valmistellaan asiat huolella, niin että niitten vaikutukset tiedetään, kun niitä päätöksiä tehdään, ja lopputulos sitten nähdään jo sitä kautta syntyväksi, se tavoite, jonka hallitus on näille asettanut.

Tämän hallituksen tavoitteena on, että tavallisten ihmisten arki ei kurjistu vaan parane, että huomenna on paremmin kuin tänään. Se on tämän hallituksen aivan keskeinen poliittinen viesti, johonka tähtää kaikki se, mitä hallitusohjelmassa on kirjattu ja viedään eteenpäin, eri elämänsektoreilla, eri yhteiskunnan sektoreilla. [Ben Zyskowicz: Tarkoitushan on hyvä, toimet vaan puuttuu!]

16.35 Johannes Koskinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Orpon kysymys lähti liikkeelle kirjeestä, jossa kysyttiin nykyisen hallituksen toimenpiteitä Euroopan komission taholta. Useana vuonna komissio on lopullisissa raporteissaan puuttunut Suomen tilanteeseen ja vaatinut nopeata ja vaikuttavaa sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistamista ja sen kestävä rahoittamista. En kysy, kuka sössi sote-uudistuksen markkinamallillaan tai kapealla valmistelullaan viime kaudella, [Hälinää] vaan kysyn, miten nykyhallitus aikoo varmistaa, että todella huolellisella ja parlamentaarisella valmistelulla tehdään toteuttamiskelpoinen sote-uudistus [Leena Meri: Eihän sitä tehdä parlamentaarisesti!] ja samalla kiinnitetään huomiota myös kuntien uudistamiseen siten, että ne pysyvät vastaamaan tulevista tehtävistään siten, että myös tämä kuntien nyt akuutti talousongelma pystytään kestäväällä tavalla ratkaisemaan. [Ben Zyskowicz: Muuten hyvä kysymys, mutta sitä ei valmistella parlamentaarisesti!]

16.36 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä salissa ei ensimmäistä kertaa puhuta sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksesta mutta toivottavasti tämän hallituskauden jälkeen viimeistä kertaa. Ne askeleet, jotka tähän uudistukseen on päätetty ottaa, ovat luonteeltaan sellaisia, että tämä uudistus tulisi lopulta maaliin.

Ensimmäistä kertaa vuosikausiin sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus on tarkoitus toteuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon näkökulmasta käsin. Koska nyt ei tehdä kuntauudistusta soten varjolla eikä tehdä myöskään markkinoiden avausta tai isompaa muuta reformia, siltä osin uskon, että nämä askeleet, jotka ollaan ottamassa, ovat sellaisia, että myöskin maan parlamentissa tullaan kiittämään sitä tapaa, [Ben Zyskowicz: Paitsi että tehdään maakuntauudistus!] jolla sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus tullaan tekemään. Sen vaikutukset myöskin kustannusten hallintaan ovat tärkeitä, ja tätä kautta sote-uudistuksen onnistuminen on taloudellisestikin tärkeä lähtökohta, jotta voidaan vastata [Puhemies koputtaa] näihin äskeisen keskustelun isoihin tavoitteisiin liittyen myöskin EU-komission [Puhemies: Aika!] näkökulmaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Pyritään pysymään alkuperäisessä kysymyksen teemassa.

Myönnän vielä puheenvuorot edustajille Heinonen ja Arhinmäki ja alkuperäiselle kysyjälle, edustaja Orpolle.

16.38 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! EU-nootti on vakava asia. Näyttää siltä, että ei Euroopassakaan oikein pääministerin toimiin luoteta. Itse asiassa Financial Times totesi, että ainoa saavutettu konsensus on se, että lähes kaikki hal-

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

litukset vihaavat Suomen suunnitelmia tuon budjettisuunnitelman ympärillä. Voi jo kysyä, olemmeko me tällä hetkellä jo kokoamme pienempi [Paavo Arhinmäki: Nyt meni sekaisin!] tuolla Euroopan unionissa.

Oikeastaan tulen tähän, kun puhuttiin sosiaali- ja terveysuudistuksesta: Te olette luvannut, että vanhustenhoitoon tulee lisää hoitajia, ja olette luvannut, että 0,7:n hoitajamitoitus tulee. Nyt kun tätä keltaista kirjaa katsoo, niin itse asiassa näyttää siltä, että kaikki rahat ovat jo menneet. Mistä te, ministeri Kiuru, olette etsimässä ne rahat, kun tässä kirjassa ei itse asiassa ole niille hoitajille rahaa? Ja jos te toteutatte nämä toimenpiteet, te ajatte valtiota ja kuntia entistä vaikeampaan tilanteeseen, [Puhemies koputtaa] missä asetetaan velvoitteita mutta ei osoiteta niille lainkaan [Puhemies: Aika!] rahoitusta. Tässä kirjassa on itse asiassa [Puhemies: Aika!] rahaa varattu hoitajamitoitukseen murto-osa tarvittavasta.

Puhemies Matti Vanhanen: Kysymys paitsi ylittää ajan ei myöskään pysynyt alkuperäisessä aiheessa, mutta siitä huolimatta ministeri Kiuru vastaa.

16.39 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on nyt kysyjällä hyvä näytön paikka siitä, laitetaanko sosiaali- ja terveydenhuollossa etupainotteisesti asioita kuntoon, jotta kulut olisivat [Sari Sarkomaa: 5 miljoonaa euroa!] jatkossa vähäisemmät, vai eikö sitä olla valmiita tekemään. Selkeästi näyttää siltä, että yhä vielä kokoomuksessa on epäilyä siitä, halutaanko [Oikealta: Höpö höpö!] maamme vanhukset hoitaa tässä maassa hyvin.

Haluan muistuttaa, että viime hallituskaudella ajettiin sellaista sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta, jonka tarkoituksena oli säästää mekaanisesti 3 miljardia euroa maamme sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämisestä. Tältä osin se laskettiin osaksi näitä isoja talouden vakauttamiskeinoja, ja pieleen meni.

16.40 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jonkun yhdysvaltalaisen tutkimuksen mukaan poliittinen muisti on noin kolme kuukautta, ja tähän tutkimukseen vedoten ymmärrän sen, että edustaja Orpo ei enää muista sitä, että hän toimi vielä reilu neljä kuukautta sitten valtiovarainministerinä. Kun hän arvostelee tällä hetkellä taloudellista tilannetta, niin hän arvostelee sitä budjettia, jonka hän on itse valtiovarainministerinä esitellyt ja jonka puolesta hän on täällä salissa äänestänyt. Vielä pidemmälle pääsi tietysti edustaja Heinonen, jolta meni jo EU:n ja Suomen budjetit sekaisin. [Eduskunnasta: Ei mennyt! — Hälinää]

Mutta kokoomuksen muisti ei ole vain kolmen kuukauden lyhyinen vaan vielä lyhyempi, kun täällä väitettiin, että mitään leikkauksia ei työttömille esitetty. Kun välikysymyskeskustelua käytiin, esitettiin työttömyysturvan leikkausta, esitettiin toimeentulotuen leikkausta, ja sen lisäksi raivokkaasti on vastustettu aktiivimallin purkamista. [Puhemies: Kysymys!] Arvoisa pääministeri, kysynkin nyt teiltä: onko tämän hallituksen työllisyyspolitiikka leikkaamista työttömiltä vai työpaikkojen luomista työttömille? [Välihuutoja oikealta]

16.41 Pääministeri Antti Rinne (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen lähtökohta on se, että ihmisiä, jotka ovat muutenkin vaikeassa tilanteessa, ei kuriteta. Tämän hallituksen lähtökohta on se, että löydetään sellaisia keinoja, joiden kautta — kuten palveluitten kautta, palkkatuen kautta — voidaan tukea ihmisiä työelämään. Me ha-

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

luamme huolehtia siitä, että myös ne osatyökykyiset ihmiset, joita tarvitaan oman työpanoksensa kanssa tähän yhteiskuntaan sitä yhteistä kakkua rakentamaan, saadaan työelämään mukaan. Tämä on tämän hallituksen poliittinen linja. Tämän hallituksen poliittinen linja ei ole — päinvastoin kuin mitä edellisen hallituksen kokoomuksella on ollut tavoitteena — huolehtia siitä, että leikataan menoista, jotta saadaan julkinen talous tasapainoon ilman, että mietitään, miten se vaikuttaa tavallisten ihmisten arkeen.

16.42 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Me tässä salissa olemme olleet ja kansalaiset ja asiantuntijat ulkopuolella ovat olleet huolissaan jo pitkään siitä, miten hallitus pystyy hoitamaan Suomen taloutta ja miten te reagoitte heikkenevään tilanteeseen. Nyt siitä ollaan huolissaan jo Euroopassakin. Minusta tämä on vakava asia ja teidän pitäisi suhtautua sillä mielellä, että teidän täytyy arvioida sitä linjaanne. Ministeri Lintilä nyökkäilee juuri oikein. Arvioikaa tämä linja. Älkää lisätkö niitä menoja etupainotteisesti ennen kuin on tietoa tuloista. [Välihuutoja vasemmalta] Ja miksi minä ja miksi kokoomus on niin huolissaan siitä, että tämä pikavippihallitus ottaa lainaa ilman tietoa, että olisi töitä eli työpaikkoja ihmisille? Se johtuu siitä, että hyvinvointipalveluiden turvaamiseen tarvitaan rahoja myös sen jälkeen, kun pitää sitä pikavippiä alkaa maksaa takaisin. Kuten edustaja Heinonen sanoi, budjettikirjassa on 5 miljoonaa euroa esimerkiksi vanhuspalveluiden parantamiseen — 5 miljoonaa enemmän käytitte avustajien palkkaamiseen. [Puhemies: Kysymys!] Kyse on siitä, että rahaa tarvitaan vielä loppuhallituskaudesta ja paljon ja te olette käyttäneet jo kaiken. Miten te aiotte saada tämän yhtälön toimimaan, valtiovarainministeri Lintilä? [Eduskunnasta: Se on arvovalinta!]

16.43 Valtiovarainministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Orpo yhdisti aika nopeasti siinä huolen budjettitaloudesta ja samalla esitti merkittävän määrän lisää kustannuksia budjettiin. [Maria Guzenina: Kyllä me kuulumme sen!]

Tämän hallituksen selkeä linja on se, että me teemme uusia työpaikkoja, [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] ja sen täytyy olla koko tämän eduskunnan tarkoitusperä, sen, että me pääsemme 75 prosenttiin työllisyysasteessa.

Me tulemme saamaan talouden tasapainoon. Viimeiset luvut tältä viikolta olivat rohkaisevia. [Eduskunnasta: Kyllä!] Ne nousivat hiukan ylöspäin, mutta kyllä meidän riskinämme on ilman muuta tällä hetkellä kansainvälinen taantuma, joka on erittäin vahvasti uhkaamassa myös meitä. Mutta me olemme saaneet vielä pidettyä kasvun päällä kansan ostovoimalla ja palveluilla.

Me uskomme tähän budjettiin, siihen, että se tulee. Tämä on lievästi etupainotteinen ja sitä kautta tuo lisää kasvua, ja sitä kautta [Puhemies koputtaa] me uskomme myös työllisyystavoitteen täyttyvän. [Oikealta: Käärikää hihat!]

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys opintorahan korottamisesta (Päivi Räsänen kd)

Suullinen kysymys SKT 45/2019 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Seuraava kysymys, edustaja Räsänen.

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

Keskustelu

16.44 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Viime kaudella opintorahaa leikattiin lähes 90 eurolla kuukaudessa, ja nykytasollaan opintoraha on vain noin 250 euroa. Vaikka samaan aikaan tuota opintotukijärjestelmää uudistettiin ja lisättiin opintolainan valtiontakauksen enimmäismäärää, niin opintorahan pienuus käytännössä kuitenkin johtaa siihen, että opiskelijat joutuvat yhä enemmän tekemään töitä, mikä myös pidentää opintoaikoja.

No, ennen vaaleja vasemmistoliitto lupasi 100 euron korotuksen opintorahaan, SDP 86 euron korotuksen, vihreät 83:n ja RKP:kin 86 euron korotuksen. Nyt me näemme, että ensi vuodelle on tulossa reilun kahden euron korotus, [Hälinää] ja kysynkin: millä aikataululla te aiotte lunastaa nämä vaalilupauksenne?

16.45 Tiede- ja kulttuuriministeri Hanna Kosonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Opintotuki on pienituloisen opiskelijan sosiaaliturvaa, ei palkkaa tai palkkiota opintopisteistä. Nykyisessä järjestelmässä kaikkien sosiaaliturvaan kuuluu tarveharkinta, ja opintotuessa tarveharkinta toteutetaan tulorajoilla. Meillä on opintotukeen tulossa huoltajakorotus ja pientä lisää myös opintotuessa muutenkin, mutta emme pääse todellakaan niihin tavoitteisiin, mitkä aikaisemmin olivat, joten täytyy tätäkin miettiä, mutta tietenkin on hyvä katsoa.

Tässä on aikaisemmissa keskusteluissa oltu erittäin huolissaan siitä, millä tavalla tätä yleensä rahoitetaan ja mistä valtion kassaan saadaan rahaa, ja tämä olisi yksi menoerä. Toivon mukaan myös oppositio tukee meitä [Puhemies koputtaa] näissä asioissa. Indeksit myös palautetaan täysimääräisenä, mitä ei olla nähty pitkiin aikoihin.

Puhemies Matti Vanhanen: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.47 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kahden euron korotus opintorahaan on tietysti pieni askel myönteiseen suuntaan, mutta kovin kaukana se on näistä sadan euron lupauksista.

Sitten tämä huoltajakorotus, sehän saatiin todellakin viime kaudella aikaan. Siihen on nyt tulossa 25 euron korotus hallituksen lupauksen mukaan, mikä on hyvä asia, mutta kovin pieni se vielä on. Kun otamme huomioon sen, että heikentynyt syntyvyys on yhteydessä siihen, että ensimmäisen lapsen saaminen viivästyy nimenomaan opiskelevilla perheillä ja henkilöillä, niin olisi hyvin tärkeää se, että juuri näiden opiskelijaperheiden asemaan nyt vahvasti vaikutettaisiin.

Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä on juuri julkaissut vaihtoehtobudjetin, jossa esitämme, että tämä huoltajakorotus nostettaisiin 150 euroon, ja se ei tee kuin 5 miljoonaa euroa lisää valtion budjettiin. [Puhemies: Kysymys!] Voisitteko lähteä tähän? Se on saman verran, mitä olette omien avustajienne palkkaukseen laittaneet. [Eduskunnasta: Alle sen! — Oho!]

16.48 Tiede- ja kulttuuriministeri Hanna Kosonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Luottamus tulevaan on tietenkin olennaista syntyvyyden kannalta. Niin kuin me monista tutkimuksista olemme nähneet, syntyvyyden edistämisessä ja lapsiluvussa on erit-

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

täin paljon myös muita periä, millä tavalla ihmiset tekevät lapsipäätöksiä tai yleensä milloin se onni ihmisiä kohtaa, että voivat lapsia saada.

Meidän hallituksemme nostaa jo tällä hetkellä huoltajakorotuksella opiskelevien perheiden tuloja, ja olemme oikealla linjalla. Ja niin kuin sanoin, myös indeksit palautetaan, eli se on myös yhteensä lisää opiskelijoiden tuloihin. [Ilkka Kanerva: Onpa tyhjentävä vastaus!]

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys Maahanmuuttoviraston resursseista (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 46/2019 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Lopussa pyrin siihen, että otamme kysymyksen ja vastauksen, saamme kysymyksen useammalta ryhmältä. — Edustaja Harkimo.

Keskustelu

16.49 **Harry Harkimo liik:** Arvoisa herra puhemies! Kysyin viime kyselytunnilla ministeri Ohisalolta, mitä hän meinaa tehdä, kun Maahanmuuttovirasto lomauttaa ihmisiä. En oikein saanut kunnon vastausta siihen. Just äsken luettiin lehdistä, että Maahanmuuttovirasto on lomauttamassa, ja sitten vaaditaan kuitenkin näiden aikojen lyhentämistä. Miten nämä menevät yhteen?

16.50 **Sisäministeri Maria Ohisalo** (vastauspuheenvuoro): Arvon puhemies! Kiitokset edustaja Harkimolle kysymyksestä. Viime kerralla todella aloitimme tämän keskustelun. Haluan korjata niitä epäluuloja, joita ehkä liikkuu.

On niin, että se budjetti, jonka edellinen hallitus on tehnyt tälle vuodelle, ei valitettavasti ole riittänyt kattamaan niitä kustannuksia, joita tällä hetkellä [Toimi Kankaanniemi: Entäs lisäbudjettimahdollisuus?] Maahanmuuttovirastolla on. Tämä hallitus hakee lisätalousarviossa lisärahaa Migrille, jotta yhtäkään ihmistä ei tarvitse sen takia pihalle potkia siitä talosta.

Me pidämme huolta siitä, että maahanmuuttohallinnossa ylipäätään laitetaan prosessit niin toimiviksi, että saadaan esimerkiksi ict-järjestelmiä kehitettyä ja prosesseja jouhevoitettua, nopeutettua käsittelyaikoja — työluissa esimerkkinä kuukauden käsittelyaikatavoite. Ja ylipäätään työperäiseen maahanmuuttoon liittyen hallitusohjelman mukaisesti edistämme työperäisen maahanmuuton siirtämistä sisäministeriöstä työ- ja elinkeinoministeriöön.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys toimenpiteistä perusterveydenhuollon kehittämiseksi (Aki Lindén sd)

Suullinen kysymys SKT 47/2019 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Lindén.

Keskustelu

16.51 **Aki Lindén sd:** Arvoisa puhemies! Erinomaisen talouspoliittisen debatin jälkeen siirryn aika arkisiin asioihin. Perusterveydenhuollon tulee olla terveydenhuoltojärjestelmämme perusta ja laajemmin peruspalvelujen olla koko sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmän perusta. Tällä hetkellä puoletkaan väestöstä ei pääse viikossa terveyskeskuslääkärin vastaanotolle. Vielä vuonna 2000 tilanne oli toinen. Silloin 80 prosenttia suomalaisista sai lääketieteellisesti kiireettömissäkin ongelmissa vastaanottoajan viikossa. Jonot ja odotusajat vastaanotolle ovat pitkät, lääkärin virkoja on täyttämättä ja terveyskeskuslääkärit ovat kertoneet työkuormansa kasvusta. Mitä suunnitelmia ja toimenpiteitä hallituksella on nykyisen tilanteen korjaamiseksi pikaisesti?

16.52 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän kysymyksestä. Se osoittaa sen, että Suomessa on paljon asioita, joita pitää parantaa. Tämä on yksi kustannusvaikuttavimpia hankkeita, jos suomalaiset pääsevät jatkossa paremmin lääkäriin. Perusterveydenhuollon nostaminen keskeiseksi painopisteeksi on aivan isoimpia juttuja, jos myöskin kansakunnan kustannusten hallinnan haluamme pitää mielessä. On tärkeää, että tunnustamme, että osa pystyy nykyisessäkin palvelurakenteessa siihen, että ihmiset tulevat hoidetuiksi, siis ensimmäinen tapaaminen järjestyy jo alle viikossa, mutta on myös tunnustettava, että näin ei ole kaikkialla.

Edustaja Lindén totesi tässä hyvin, että nyt on aika tehdä isoja muutoksia tässä. Se vaatii työnjaon kehittämistä. Se vaatii sitä, että me aidosti lisäämme lääkäriresursseja kentällä, mutta myöskin moniammatillista yhteistyötä. Se vaatii toimintatapojen suurta muutosta. Se vaatii erilaisia työskentelytapoja, painopisteen muuttamista ennaltaehkäisyyn mutta myöskin perusterveydenhuollon korostamiseen, [Puhemies koputtaa] ja erikoissairaanhoidon yhteistyötä perusterveydenhuollon kanssa. Tämä kaikki tehdään ja hoitotakuuta kiristetään myös lakiin, jotta se toimii ajurina tälle koko uudistukselle.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.6. Suullinen kysymys Suomen YK-politiikasta (Mikko Savola kesk)

Suullinen kysymys SKT 48/2019 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Savola.

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

Keskustelu

16.53 **Mikko Savola kesk:** Arvoisa herra puhemies! Hyvää YK:n päivää! YK on keskeisin kansainvälinen yhteistyöjärjestö, missä Suomi on mukana. Viestit ja signaalit maailmalta ovat olleet huolestuttavia: kriisit ja pakolaisuus lisääntyvät, ja monenkeskinen yhteistyö haurastuu tilanteessa, jossa sitä pitäisi olla ja sitä tarvittaisiin huomattavasti lisää. Kansainväliset sopimukset ja niistä kiinni pitäminen ovat Suomen ja koko kansainvälisen järjestyksen etu.

Suomen YK-strategia on vuodelta 2013. Se vaatii kiireesti päivittämistä vastaamaan ajan haasteita. Keskusta esittää, että strategia päivitetään ja siihen otetaan mukaan vahvasti yritykset ja kansalaisjärjestöt valtionhallinnon lisäksi. Tavoitteeksi tulisi ottaa selkeä tiekartta siihen, että Suomi pääsee YK:n ihmisoikeusneuvoston jäseneksi vuonna 22 ja myöhemmin vuosikymmenen aikana YK:n turvallisuusneuvoston [Puhemies koputtaa] vaihtuvaksi jäseneksi. [Puhemies: Kysymys?] Ministeri Haavisto, mihin toimenpiteisiin hallitus ryhtyy Suomen YK-strategian päivittämiseksi?

16.54 **Ulkoministeri Pekka Haavisto** (vastauspuheenvuoro): Ensinnäkin kiitos edustaja Savolalle hyvästä kysymyksestä, ja oikein hyvää YK-päivää myös koko hallituksen puolesta kaikille.

Erittäin hyvä kysymys siitä, millä tavalla voisimme vahvistaa YK:n asemaa ja multilateraalista maailmanjärjestystä tilanteessa, jossa suurvallat vetävät eri suuntiin ja YK on osittain halvaantunut kansainvälisten konfliktien ratkaisussa. Toisaalta YK tekee äärimmäisen tärkeää työtä tänä päivänä esimerkiksi ympäristöasioissa, ilmastomuutoksen torjunnassa ja ennen kaikkea humanitaarisessa avussa maailman kriisi- ja konfliktialueilla, ja tietysti mekin olemme mukana rauhanturvatyössä ja kriisinhallintatyössä.

Hallituksellahan on nyt paitsi erittäin hyvä hallitusohjelma, jossa YK on aivan keskeisessä roolissa, myös tulossa ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko, jonka seurannassa eduskunta on vahvasti mukana. On tulossa ihmisoikeuspoliittinen selonteko, on tulossa Afrikka-strategia. Näissä kaikissa otetaan tietysti YK:n rooli erittäin vahvasti huomioon. Jos sitten on tarve näistä koota vielä tällainen erillinen ja päivitetty YK-strategia, se voisi olla hyvä työkalu muun muassa tässä Suomen ihmisoikeusneuvostokampanjassa, [Puhemies koputtaa] joka on tulossa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.7. Suullinen kysymys ilmastönäkökulmasta omistajaohjauksessa (Pirkka-Pekka Petelius vihr)

Suullinen kysymys SKT 49/2019 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Seuraava kysymys, edustaja Petelius.

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

Keskustelu

16.55 Pirkka-Pekka Petelius vihr: Arvoisa herra puhemies! Ihmiskunta on historiansa suurimpien haasteiden edessä: miten saamme pysäytettyä ilmastonmuutoksen ja kuuden sukupoltoaallon. Vastatakseen tähän haasteeseen hallitus on asettanut kunnianhimoiset tavoitteet hiilineutraaliudesta ja lajikadon pysäyttämisestä. Tämä on hienoa, mutta tavoitteiden eteen on vielä paljon tehtävää.

Valtiolla on tässä iso rooli, eivätkä vaikutusmahdollisuudet rajoitu vain lakien säätämiseen. Vaikuttamisen on ulotuttava kaikkeen valtion toimintaan, myös valtion omistamiin yrityksiin. Juuri yrityksillä on suuri rooli ilmastoasioissa, ja valtion omistamien yhtiöiden olisi mielestäni syytä näyttää tässä esimerkkiä. Kysynkin ministeri Paaterolta: miten ilmast- ja ympäristönäkökulma voidaan ottaa huomioon valtion omistajaohjauksen linjoja uudistettaessa?

16.57 Kunta- ja omistajaohjausministeri Sirpa Paatero (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ilmastonmuutokseen vaikuttaminen on koko hallituksen yhteinen tavoite, ja me olemme tehneet varsin kunnianhimoiset tavoitteet, niin kuin edustaja Petelius totesi. Samalla me olemme sitoutuneet myöskin EU:n tasolla näihin omiin tavoitteisiimme. Kun ne on kerran tässä hallituksessa sovittu ja eduskunnassa yhteisesti hyväksytty, niin kaikessa toiminnassa tietysti mennään samaan suuntaan.

Keino, millä valtionyhtiöihin tässä voidaan vaikuttaa, on tietysti se, että me edellytämme kaikilta meidän valtionyhtiöiltämme omalla toimialallaan erilaisten keinojen läpikäymistä ja niitten raportoimista meille omistajille. Kaikilla yhtiöillä ei tietenkään ole samantaisia keinoja, koska meillä on yhtiöitä aika monta kymmentä. Mutta jokaisen kohdalla tämä kirjoitetaan myöskin meidän valtion omistajapoliittiseen periaatepäätökseen, joka sitten talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa hyväksytään. Sinne tulevat kirjatuksi [Puhemies koputtaa] myöskin luonnon monimuotoisuus ja ympäristöasiat.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.8. Suullinen kysymys Postin työehtosopimusneuvotteluista (Juho Kautto vas)

Suullinen kysymys SKT 50/2019 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Seuraava kysymys, edustaja Kautto.

Keskustelu

16.58 Juho Kautto vas: Arvoisa puhemies! Olemme seuranneet julkisuudessa jo usean kuukauden ajan työehtoshoppailua, jota valtio-omisteinen Posti harjoittaa. Posti suunnittelee korvaavansa nykyisen työehtosopimuksen työntekijöiden kannalta huonommalla. Tämä heikentäisi jo valmiiksi pienipalkkaisten työntekijöiden palkkoja ja työehtoja. Ymmärrettävästi työntekijät ovat varautuneet taistelemaan oikeuksistaan niillä laillisilla ja ainoilla keinoilla, joita heillä on, jollei neuvotteluissa päästä yhteisymmärrykseen.

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

Nyt julkisuuteen on tullut tietoja, joiden mukaan Posti on varautumassa poikkeusjärjestelyillä häiriötilanteisiin, joita lakko toteutuessaan aiheuttaa. Valtionyhtiöiden mahdolliset suunnitelmat käyttää vuokratyövoimaa ja muuta rikkurityövoimaa lakon murtamiseen on tuomittava. Tällainen toiminta loukkaa vakavasti työntekijöiden perustuslaillista ja kansainvälisten sopimusten turvaamaa lakko-oikeutta. Kysyisin: miten hallitus suhtautuu siihen, että valtionyhtiö aikoo toimillaan murtaa lailliset työtaistelutoimet?

16.59 Kunta- ja omistajaohjausministeri Sirpa Paatero (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensin tietenkin pitää toivoa, että kun työehtosopimuksista neuvottelu on valtakunnansovittelijalla tällä hetkellä, sopimukseen päästään ja nämä molemmat osapuolet löytävät yhteisen ratkaisun ja että sitä lakkouhkaa, joka on tietenkin oikeus ja joka on ilmoitettu nyt ja johon työtaistelutoimeen on tällä viikolla vielä haettu tukilakkotukea muilta liitoilta, ei tarvitsisi käyttää. Se on ensimmäinen tavoite, ja toivon, että näin myöskin käy.

Jos siihen työtaistelutoimeen joudutaan PAUn puolelta menemään, olen jo valmiiksi lähettänyt viestin Postille, että rikkurityövoimaa emme hyväksy. [Vasemmalta: Hyvä!] Tämä viesti on sinne lähetetty. Mutta silti lisää sen teille normaalistikin tiedossa olevan, että kyllä joulun aikana on ollut ehkä muulloinkin kuin tänä vuonna tarvetta lisätä työvoimaa Postin puolelle ihan normaalin joulusesongin vuoksi.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.9. Suullinen kysymys keinoista merten muovirooskaantumisen vähentämiseksi (Mikko Ollikainen r)

Suullinen kysymys SKT 51/2019 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Viimeinen kysymys, edustaja Ollikainen.

Keskustelu

17.00 Mikko Ollikainen r: Arvoisa puhemies, ärade talman! Så här på FN-dagen är det viktigt att fästa uppmärksamhet vid hållbar utveckling. Skyddet av Östersjön är en viktig prioritet i regeringsprogrammet, och åtgärder som förbättrar miljön och klimatet i Östersjöregionen ska stärkas under denna valperiod.

Vi vet att det finns flera orsaker till Östersjöns dåliga tillstånd. När det gäller nedskräpningen av havet och våra stränder spelar plastavfallet en väsentlig roll i problemet. Utredningar visar att av avfallet vid havsstränderna är cirka 80 procent plast. Det är ett problem som borde gå att undvika. Hur ska vi åtgärda problemen med plastavfallet?

EU:n kertakäyttömuovien kulusta rajoittava direktiivi, joka tukee YK:n kestävä kehityksen tavoitteita, tulee voimaan kesällä 2021. Arvoisa ympäristö- ja ilmastoministeri Mikko-nen, mitä keinoja löytyy vähentämään kertakäyttömuovien aiheuttamaa rooskaamista merenrannoilla? Tulee muistaa, että merenrannoilla esiintyvistä roskista peräti noin 80 prosenttia on muovia. Muovirooskat jäävät pitkäksi aikaa luontoon ja pilkkoutuvat pienempiin

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

osiin. Itämeren suojeleminen on keskeinen prioriteetti hallitusohjelmassa. Minkälaisia toimintalinjoja löytyy tämän ongelman ratkaisemiseksi?

17.02 Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos tästä tärkeästä kysymyksestä. Aivan kuten sanoitte, merten roskaantumiseen ja ennen kaikkea muovirooskaan on herätty ympäri maailmaa. Suomi on ollut tässä myös hyvin aktiivinen; jo viime hallituskaudella valmisteltiin muovitiekartta, missä etsittiin keinoja, miten voimme vähentää muovin käyttöä, miten voimme korvata muovin käyttöä ja miten voimme kierrättää muovia paremmin. Nämä kaikki ovat toimia, jotka myös auttavat siinä, että muovia ei päätyisi niin paljon meriin roskaamaan.

Me olemme myös hyvin aktiivisia kansainvälisesti tässä merten muovirooska-asiassa, niin HELCOMin eli Itämeren ympärillä olevien valtioiden yhteisessä elimessä kuin myös G20-maiden piirissä, jossa olemme kutsuttuna — nimenomaan kiertotalouden ja siinä tämän muovirooskaantumisen estämisen vuoksi olemme olleet siellä kuulolla — ja nyt Pohjoismaat ovat yhdessä tekemässä tällaisia selvityksiä, mitä konkreettisia toimia voimme tehdä merten muovirooskaantumisen vähentämiseksi, [Puhemies koputtaa] ja voimme viedä sitten myös YK:n kansainväliseen ympäristökokoukseen näitä keinoja, mitä konkreettisesti haluamme Pohjoismaissa yhdessä etsiä.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle kasvinterveyslaiksi sekä laiksi sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 11/2019 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 1/2019 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 1/2019 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

17.03 Anne Kalmari kesk (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on käsitellyssä hallituksen esitys eduskunnalle kasvinterveyslaiksi sekä laiksi sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi kasvinterveyslaki. Lailla täydennettäisiin kasvintuhoojien vastaisia suojaustoimenpiteitä ja virallista valvontaa ja muita virallisia toimia koskevia Euroopan unionin asetuksia. Nykyinen kasvinterveyden suojelemisesta annettu laki kumottaisiin. Ehdotetussa laissa säädettäisiin toimivaltaisista viranomaisista ja niiden tehtävistä sekä säännösten rikkomisesta tuomittavista rangaistuksista. [Hälinää]

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja, malttakaa hetki, odotetaan, että sali hiljenee. — No niin, jatkakaa.

Hallinnollisiin keinoihin esitetään uutta seuraamusmaksua, jonka koko olisi 300 eurosta 5 000 euroon. Ehdotettu laki sisältäisi myös säännöksiä eräistä kasvintuhoojien vastaisista suoja-toimenpiteistä annetun asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle jäävistä kasvinterveys-riskien hallintatoimista, kuten Suomessa pysyvästi esiintymättömän muun kuin säännel-lyn tuhoajan leviämisen estämisestä ja biologiseen torjuntaan tai pölytykseen käytettäville makroeliöille asetettavista vaatimuksista. Mitä nämä käytännössä ovat? Tässä vaiheessa kerron, että esimerkiksi erilaisia koita, ripsiäisiä ja viruksia, joita ei siellä vaarallisissa kas-vintuhoojissa ole mutta joita on syytä torjua joka tapauksessa.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi muutosta sakon täytäntöönpanosta annettuun lakiin ehdo-tetun hallinnollisen seuraamusmaksun johdosta.

Hallituksen esityksen mukaan korvausjärjestelmää on tarpeen arvioida uudelleen, sillä EU:ssa on valmisteilla uusi rahoitusasetus, joka tulee sisältämään säännökset komission avustuksista jäsenmaille tiettyjen kasvintuhoojien hävittämisestä aiheutuneista kustannuk-sista. Tämä onkin tärkeä huomioda, sillä kuulemisissa tuli ilmi, että kasvihuonealalla on pelkoja siitä, mitä kustannuksia tämä laki aiheuttaa. Lisäksi asiaa perustellaan tarpeella odottaa, mitä seurauksia kasvintuhoojavakuutusten vakuutusmaksuveron vapautuksella on.

Maa- ja metsätalousvaliokunta oli yhtenäinen tästä asiasta, piti sitä hyvänä ja nosti esille seuraavia tärkeitä seikkoja. Valiokunta korostaa, että korvaus- tai vakuutusjärjestelmien on oltava sellaisia, että ne kannustavat toimijoita ilmoittamaan toimenpiteitä vaativista kas-vintuhoojien esiintymisistä viranomaisille. Pidimme erittäin tärkeänä, että hallintotoimin-nan suhteellisuus ja tarkoituksenmukaisuus otetaan huomioon seuraamuksista päätettäes-sä. Hommanhan pitäisi käytännössä mennä niin, että jos on tällainen tahaton lievä rikko-mus, siitä tulee huomautus ja sitten toisessa vaiheessa ehkä tämä seuraamusmaksu ja sitten rikosprosesseja, jos on tahallista petosaietta ja toiminta on jatkuva.

Maa- ja metsätalousvaliokunta otti tosiaankin tämän seuraamusmaksun erityiskäsitte-lyyn, ja tähän liittyen meillä onkin lausuma, johon palaan sitten tämän esityksen lopussa. Kyse on esityksen mukaan rikosoikeudellisia rikkomuksia vähäisempinä pidettävistä rik-komuksista ja laiminlyönneistä, joiden osalta toimivaltaisuus määrätä seuraamusmaksu on vain Ruokavirastolla. Valiokunta katsookin, että selvityksen perusteella ei ole estettä sää-tää hallinnollisesta seuraamusmaksusta kasvinterveyslaissa, vaikka joiltain tahoilta olikin vähän duubioita siitä, tuleeko päällekkäistä säätelyä.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että biologisessa torjunnassa käytettävien mak-roeliöiden käyttö voidaan kieltää, jos ne aiheuttavat uhkaa kasvinterveydelle. Valiokunta pitää perusteltuna selvittää, onko vastaavasti varauduttava tilanteisiin, joissa makroeliöi-den käytöstä aiheutuu uhka luonnon monimuotoisuudelle.

Ja lopuksi: Valiokunta pitää tarpeellisena, että lainsäädännön toimivuutta seurataan ja arvioidaan ja että asiasta annetaan maa- ja metsätalousvaliokunnalle selvitys vuoden 21 loppuun mennessä. Valiokunta ehdottaa asiaa koskevan lausumaehdotuksen hyväksymis-tä.

Valiokunnan päätösehdotus: Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esityk-sen, mutta valiokunnalla on siis yksi lausumaehdotus, joka kuuluu seuraavasti: ”Eduskun-

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

ta edellyttää, että hallitus seuraa ja arvioi lainsäädännön toimivuutta sekä antaa maa- ja metsätalousvaliokunnalle asiasta selvityksen vuoden 21 loppuun mennessä.”

Kiitoksia valiokunnalle hyvästä työstä ja hyvästä keskustelusta. On aina hienoa, kun päästään yksimielisesti lopputulemaan. Suomi on ollut maa, jossa kasvinterveydestä ja eläinterveydestä on aina haluttu pitää hyvää huolta, mutta haluamme tehdä sen kuitenkin niin, että meidän oma kilpailukykyämme ei vaurioidu emmekä luo turhaa byrokratiaa omille yrittäjillemme.

17.10 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Me suomalaiset olemme todella onnekkaita siinä, ehkä onnekkampia kuin osaamme usein ajatellakaan, kuinka meillä puhdas maaperä, puhtaat vedet ja maailman puhtain ilma mahdollistavat sen, ja kun meillä vielä tuo vuodenaikojen vaihtelu pitää monet tuholaiset poissa, että meillä kasvinterveystilanne on mitä parhain, ja toisaalta sitten kun ei tarvitse käyttää suojeluaineita siinä määrin, missä muualla, kasvit ovat todella puhtaita, ja kun nautimme hyvää kotimaista ruokaa, emme saa ravinnostamme sellaisia torjunta-ainejäämiä, mitä valitettavasti monissa muissa maissa ihmiset ravinnostaan saavat. Eli olemme todella onnekkaita, kun vain ymmärrämme nauttia hyvää kotimaista ruokaa. Lisäksi kasvukauden, joka sinänsä meillä on lyhyt, kesän pitkät valoisat vuorokaudet takaavat sen, että meillä myöskin ruokakasvit, marjat ja hedelmät ovat varsin maistuvia. Eli olemme onnekkaita tässä mielessä.

On tietysti tärkeää, että meillä kansanedustuslaitos huolehti siitä, että myös kasvinterveyteen liittyvä lainsäädäntö on kunnossa. Haluankin kiittää koko valiokuntaa sekä valiokunnan puheenjohtaja Kalmaria hyvästä työstä. Tässä saatiin yli hallitus—oppositio-ajan hyvällä yhteisymmärryksellä laadittua uusi laki tältä osin.

Tässä lainsäädännössä on ehkä huomioitava erityisesti se, että kun siirrytään entistä enemmän käyttämään näitä vakuutusperäisiä mekanismeja erilaisten vahinkojen korvaamisessa, niin kuten olemme viime päivien uutisoinnista saaneet lukea vaikkapa satovahinkojen vakuuttamisen osalta, nämä eivät ole pienellä markkina-alueella, kuten Suomessa, aivan yksinkertaisia. Siinä mielessä on tärkeää, että eduskunta nyt tarkkaan seuraa myös tämän lainsäädännön vaikutuksia.

Kaiken kaikkiaan, arvoisa puhemies, voimme varmasti hyvillä mielin hyväksyä tämän lain sisällön, ja on tarpeellista, että myös tuo valiokunnan esittämä lausuma hyväksyttäisiin tässä yhteydessä.

17.12 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Autto ja itse asiassa valiokunnan puheenjohtaja Kalmari toivat esille tuossa mietinnön esittelyssä ne, mihinkä itsekin haluan keskittyä, ja kertoakseni, että valiokunta pohti kyllä nimenomaan tuota problematiikkaa, mikä esimerkiksi on satovahinkojen osalta tullut todeksi. Vakuutusten luominen ja niin, että markkinat ovat kiinnostuneita siitä, on varmasti vielä niin sanotusti pitkässä kuusessa, että me näin pienelle markkina-alueelle kuin Suomi voisimme luoda sellaisen vakuutusjärjestelmän, joka olisi aukoton, ja siitä syystä on erityisen hyvä, että valiokunnalla oli tämä tarkastelu. Vuoden 21 loppuun mennessä saamme tiedon siitä, kuinka tämä laki on toiminut siltä osin.

Itselleni nousee huoli kuitenkin siitä, että tässäkin toimijana on Ruokavirasto. Kuten olemme uutisista saaneet kuulla ja tiedämme, Ruokavirastossa käydään kuitenkin keskustelua siitä, onko henkilöstö tällä hetkellä ylimitoitettua ja säästötoimia siellä haluttaisiin tehdä. Samalla kertaa tässä on menossa eteenpäin muutama muukin laki, jossa Ruokavi-

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

raston rooli on keskeinen, ja kannan huolta siitä, että me täällä valtioneuvoston esityksestä säädämme lakeja, joissa Ruokaviraston rooli on keskeinen toimijana, mutta samalla meidän pitäisi kyllä huolehtia siitä, että lainsäädännön valvontavelvoitteet pystyttäisiin myös sitten huolehtimaan. Siinä mielessä on varmasti hyvä, että valiokunnassa keskitytään seuraavien lakien mietintövaiheessa siihen, ovatko meidän resurssit riittävät, ja toivotaan, että siellä pystytään samalla lailla keskittymään siihen, että lakia seurataan.

On oikein hyvä, että tämä järjestelmä kuitenkin lähtee siitä, että ensin huomautetaan ja neuvotaan tahattoman virheen johdosta. Olisi kohtuutonta kuitenkin pienellä toimialalla pienille toimijoille ruveta langettamaan heti maksuja tai että lähdetäisiin oikeusprosessien kautta asioita viemään eteenpäin, ja siinä mielessä tätä lakia ja sen henkeä on helppo kannattaa.

Kiitän myöskin omalta osaltani niin oppositiota kuin hallituspuolueen kansanedustajia hyvästä, rakentavasta keskustelusta mietintöä valmisteltaessa.

17.15 Raimo Piirainen sd: Arvoisa puhemies! Näyttää olevan niin, että meillä valiokunnan jäsenillä on noussut suurin piirtein samat asiat esille tässä, lähinnä tämän mietinnön tekemisestä. Minäkin haluan korostaa sitä yhteistyötä, mitä on ennen kaikkea hallituksen ja opposition kesken tässä tehty.

Mutta tästä lausumasta haluan nostaa esille tämän, mikä kuulemisessa tuli esille, tämän hallinnollisen seuraamusmaksun. Sen voi antaa vain Ruokavirasto. Elikkä kun on arvioitu, että sen voisi antaa myös ely ja Tulli, niin näin ei ole, se on Ruokaviraston tehtävä.

Kannan omalta osaltani myös huolta siitä, mitä esimerkiksi edustaja Myllykoski esitti, että Ruokaviraston resurssit ovat tällä hetkellä hyvinkin kriittisellä tasolla. Ja näyttää olevan, että näitä tehtäviä tulee aika merkittävästi, niin kyllä meidän täytyy kantaa huolta siitä, että myös virastolla on sitten, kun seurantavastuuta tulee, myös resursseja hoitaa näitä asioita.

Kiitoksia valiokunnan jäsenille ja ennen kaikkea puheenjohtajalle. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Ja valiokunnan puheenjohtaja Kalmari.

17.16 Anne Kalmari kesk: Kiitoksia hyvästä keskustelusta.

Edustaja Autto tuossa jo ensimmäisenä nosti suomalaisen puhtaan ruuan arvon. Mielestäni on hienoa, että se täällä istunnossa aika ajoin nostetaan niin että me ymmärrämme sitä arvostaa. Suomessa käytetään eurooppalaisittainkin vähiten kasvinsuojeluaineita peltohehtaaria kohti, ja olemme ihan kärkijoukkoa siinä, miten pieniä jäämápitoisuuksia meidän elintarvikkeissamme on. Suomalaisten saamista kasvinsuojeluainejäämistä valtaosa tulee ulkomaisesta ruuasta, vaikka valtaosa syömästämme ruuasta on kotimaista. Tämä on yksi asia, mitä ehkä ei suomalainen kuluttaja osaa siinä mitassa arvostaa kuin mikä merkitys sillä meidän terveydellemme on, joten on hyvä ja tärkeää, että pidämme esimerkiksi näistä kasvintuhoojista huolta niin, että kasvinsuojeluaineita ei tarvitse sitten käyttää jatkossakaan siinä mitassa kuin sitä muualla tapahtuu.

Ja vielä lopuksi: huoli Ruokaviraston resursseista on aiheellinen, ja sitä pohditaan varmasti sitten talousarviokäsittelyn yhteydessä valiokunnassamme.

17.18 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Huoli kasvien terveydestä ja siitä, etteivät erilaiset kasvitaudit Suomen rajojen ulkopuolelta, varsinkaan tuolta etelän

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

suunnalta tulevat kasvitaudit, tänne pääse leviämään, on aivan aiheellinen ja perusteltu. Kun ilmasto on kuitenkin lämmennyt aika nopeaa tahtia, niin on selvä asia, että se luo hyvän alustan sille, että tuomalla joitakin eläviä kasveja tänne ikään kuin salaa voimme aiheuttaa valtavan tuhon. Tämä on nähty nimenomaan pelloilla: esimerkiksi joku koloradonkuoriainenhan — taitaa olla perunan tuholainen — on erittäin vakava tauti ja aiheuttaa välittömästi vakavia toimenpiteitä, jos sellainen tilan pellosta löytyy. Tämä on yksi esimerkki, ja niitä on valtava määrä muitakin. Minä en kaikkia edes tunne, mutta ne viestit, mitä olen kuullut asiantuntijoiden sanovan, on otettava todella vakavasti.

Ympäristövaliokunnan puheenjohtajana voisin sanoa senkin, että nyt kun meillä on käyty keskustelua turpeen käytön kieltämisestä kokonaan tai sen rajusta vähentämisestä, niin siihen liittyy valtava ympäristöriski liittyen metsien terveyteen, koska meillä tässä maassa ei kerta kaikkiaan ole sitä puumäärää olemassa eikä mistään sitä löydy, jolla turpeen käyttö korvattaisiin. Sitä ei vain ole. Se on kylmä tosiasia, kun katsoo puunmyyntitilastoja Suomessa, paljonko Suomessa myydään puuta, paljonko energiapuuta myydään, paljonko lähialueillamme käytetään puuta. Elikkä jos tämä turvepäättös tehtäisiin vaikka ensi vuodesta alkaen, niin se tarkoittaisi sitä, että meidän on tuotava valtavat määrät puuhaketta ulkomailta, ja sitä ei saa mistään muualta kuin tuolta etelän suunnalta, ja sieltä tulisi laivalas-teittain sitten erilaisia kasvitauteja Suomeen. Muistutan teitä, arvoiset edustajakollegat, siitä, kun nyt keskustellaan suomalaisesta energiapolitiikasta, minkä riskin se aiheuttaisi Suomen metsille. Katsokaapa, mitä tapahtui Brittiläisessä Kolumbiassa, Kanadassa, kun muuan pieni tuholainen pääsi leviämään sinne metsiin. Jos oikein muistan miljoonamäärät, se noin 15 miljoonan hehtaarin verran tuhosi metsiä. Ei nyt ihan koko Suomen metsäpinta-alaa, kun vertaa sitä määrää, mutta kuitenkin lähes. Aivan valtavat metsätuhot. Sitäkö me tähän maahan haluamme tekemällä sellaisia päätöksiä, jotka ajavat sitten suomalaisten metsien terveydentilan kaaokseen?

Tai yhtä lailla sitten se, että esimerkiksi Saksassa nyt oli viime kesänä valtavia metsätuhoja, koko Keski-Euroopassa, Tšekinmaalla ja Slovakiassakin taisi olla. Noin 80 miljoonaa hehtaaria metsää tuhoutui erilaisten sienitautien ja tuholaisien seurauksena. Syynä olivat hoitamattomat metsät ja sitten toisena asiana yli-ikäiset metsät. Jos näin teemme kuten Keski-Euroopassa on toimittu, lopetamme metsienhoidon ja metsien uudistamisen, me joudumme tämän saman kohtalon kokemaan, ja minä varoitan teitä, arvoiset edustajakollegat, siitä, että tälle tielle ei pidä lähteä. Kyllä voi puhua ja esittää asioita, mutta kyllä vastuu on kannettava siitä, [Puhemies koputtaa] mitä päätöksistä seuraa.

17.21 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Me suomalaiset kuluttajat voimme olla todella onnellisia. Me olemme onnekkaita siitä, että kasvinterveystilanne maassamme on erittäin hyvällä tolalla. Me saamme syödä puhdasta ruokaa, se on etuoikeus. Se ei välttämättä ole itsestäänselvyys, jos emme pidä kiinni siitä, että meidän tuottajat ovat kilpailukykyisiä tulevaisuudessa.

Kiitän valiokunnan puheenjohtaja Kalmaria ja kaikkia maa- ja metsätalousvaliokunnan edustajia erittäin hyvästä yhteistyöstä, tästä mietinnön lopputuloksesta ja siitä, että loppuun tuli vielä tämä lausuma seurannasta, mikä on todella tärkeä.

Edustaja Myllykoski nosti esille myös pienet toimijat ja heidän mahdollisuutensa toimia tulevaisuudessa samoin kuin huolen siitä, kuinka Ruokavirasto pääsee toimimaan täysipainoisesti tulevaisuudesta. Ne ovat aiheellisia huolia.

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

Mutta kaiken kaikkiaan tämä yhteistyö tämän mietinnön suhteen oli erittäin hyvää valiokunnan keskuudessa, kiitos siitä.

17.22 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Tuossa edellisessä kohdassa suullisen kyselytunnin aikana edustaja Petelius nosti mielestäni hyvässä puheenvuorossaan vakavan huolen esiin siitä, kuinka erityisesti hyönteisten joukkokato on aiheuttamassa tällaista lajikirjon heikkenemistä. Hyönteisethän ovat aivan keskeinen pölyttäjä ruokakasveillemme, joten tämä koskettaa myös ruokaturvaa, ei vain meillä Suomessa vaan Euroopassa ja laajasti maailmalla. Kun on yleinen epäily siitä, että nimenomaan kasvinsuojeluaineet ovat keskeinen syy siihen, miksi hyönteisten määrä vähenee, niin tämäkin on mielestäni keskeinen puolustuspuheenvuoro puhtaalle suomalaiselle ruualle, koska meillä ei tarvitse käyttää siinä mittakaavassa näitä kasvinsuojeluaineita, jotka sitten voivat vahingollisesti vaikuttaa vaikkapa hyönteiskantoihin. Tässä mielessä on todella tärkeää, että voimme nyt paitsi olla edistämässä lainsäädännön keinoin suomalaista ruuantuotantoa niin myös siten, että puhuisimme laajasti niitten asioiden puolesta, jotka tekevät puhtaasta kotimaisesta ruuasta myös globaalisti vastuullisen ekoteon.

17.24 Atte Harjanne vihr: Arvoisa herra puhemies! Jatkan hieman edustaja Hoskosen linjoilla, eli erittäin hyvä pointti nostaa esiin, että ilmastonmuutoksen edetessä on hyvin tärkeitä huolehtia oikeastaan koko meidän kasvinjalostuksen, ruuantuotannon ja metsätalouden resilienssistä ja siitä, että meillä sopeutuminen ja sen resursointi ovat kunnossa. Se on äärimmäisen tärkeää.

Mitä tulee siihen, millä turve korvataan, niin tämä vain osoittaa sen, että nyt on aivan äärimmäisen tärkeitä kehittää ja panostaa todella paljon erilaisiin polttoon perustumattomiin tapoihin tuottaa energiaa. — Kiitos.

17.24 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Edustaja Hoskonen nosti esille metsien ja maatalouden suojaamisen tuholaisilta. Tämä asia on tärkeä ja liittyy myös tähän aiheeseen.

Kun maataloudesta ja kotimaisesta ruuantuotannosta puhutaan, on tosiaan muistettava, että ilmastonmuutos vaikuttaa myös ruokaturvaan. Kohonneet lämpötilat, sademäärien muutokset sekä ääri-ilmiöiden yleistyminen vaikeuttavat ruuantuotantoa niin meillä kuin maailmalla erityisesti. Heinäkuu olikin maailmalla mittaushistorian lämpimin, ja kulunut kesä oli Suomessakin vilja-alan mukaan kuiva. Kevätviljan sadot jäävät kuivuudesta johtuen vain tyydyttävälle tasolle.

Ilmastonmuutos vaikuttaa tosiaan myös metsätalouteen. Lämpeneminen altistaa metsiä yhä enemmän myrskytuhoille, kuivuudelle, metsäpaloille, tuholaisille ja taudeille. Metsien käytön, maatalouden ja koko maankäyttösektorin on uudistuttava vastaamaan ilmastonmuutoksen haasteita, jotta myös tulevaisuudessa meillä on ruokaa, työpaikkoja, ylipäänsä monimuotoista elämää maapallolla. Kun maailmalla kuivuus heikentää mahdollisuuksia kasvattaa nykyisillä paikoilla ruokaa, voi olla, että Suomen maataloudessa myös joudutaan tuottamaan ruokaa nykyistä laajemmalle ihmismäärälle.

17.26 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! Vielä tästä energiantuotannosta, ja nimenomaan se koskee myös ruuantuotantoa, kun puhumme kasvien terveydestä. Esimerkiksi suomalaiset viljalajikkeet on kehitetty pitkän, pitkän kehitystyön tuloksena suomalaisille pelloille, suomalaiseen ilmastoon sopiviksi, ja jos vaarantaisimme sen niin, että toi-

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

simme tänne sellaisia kasvitauteja, jotka ovat vaaraksi meidän itse kehittämillemme lajeille, viljalajeille tässä maassa, niin ottaisimme aivan valtavan riskin oman ruuantuotannon kannalta, koska tulevana vuosikymmeninä aivan varmasti sellainen valtio, joka itse pystyy tuottamaan omille kansalaisilleen tarpeellisen ruuan — ja Suomen maataloudessahan se käytännössä tarkoittaa hajautettua ruuantuotantoa — on meidän kansalaisten turva. Suomessa on niin erilaisia ilmastovyöhykkeitä, että silloin, kun etelässä on jo kunnan kevät, jopa hyvä kesän alku, niin Lapissa on vielä pikkasen lunta ja kylmää. Elikkä meillä on erinomaiset mahdollisuudet tehdä tämä homma itse. Ja mitä tulee energiantuotantoon, se kasviturvallisuus koskee sitäkin, koska jos me lähdemme tänne hakkeita kuljettelemaan ympäri maailmaa, niin se on ihan varmasti — kun niitä hakkeitahan ei millään lailla lämpökäsitellä tai desinfioida, ne tuodaan raakana suoraan rahdista laivaan ja tänne — niin valtava riski, että toivon, arvoisat edustajakollegat, että älkää sitä vaihtoehtoa edes pohtiko olenkaan.

Toinen asia: Siihen liittyy sekin, että kun puhutaan kotimaisesta energiasta, niin me olemme jo vuosikymmenten aikana tähän maahan rakentaneet valtavan kaukolämpöverkoston, jonka kirjanpitoarvosta kun puhutaan, niin en tiedä miljardeista, mutta varmaan 10 ja 20 miljardin väliin se arvo sattuu, ja jos me tätä lähdemme romuttamaan — nyt ei ole mitään keinoa hoitaa tätä, mitään muuta kuin jatkaa tällä hyvällä CHP-linjalla, ja siinä kasvinterveys tulee esille sillä hetkellä, kun hommaamme metsästä niitä tavaroita tuonne tienvarteen. Jos me sen itse vaarannamme, niin me emme pysty sitä millään korvaamaan. Edustaja Kalmarin tekemä työ ja maa- ja metsätalousvaliokunnan tekemä työ ja asia tuntuu vähäpätöiseltä ehkä monesta meistä, mutta kun katsomme asiaa pikkusen suuremmilla laseilla, niin varmasti näemme sen, että suomalaisen metsän terveydentilan vaaliminen — niin metsien kuin peltojen — on äärimmäisen tärkeä asia, ja toivon, että siihen suhtaudutaan suurella vakavuudella, kuten maa- ja metsätalousvaliokunta on tässä mietinnössään tehnyt.

Puhemies Matti Vanhanen: Ja olisiko valiokunnan puheenjohtajalla ehkä viimeiset sanat.

17.28 Anne Kalmari kesk: Arvoisa puhemies! Vielä vedän vähän globaaliin kontekstiin tätä kasvinterveyslakia, mikä itse asiassa jokaisessa puheenvuorossa jonkuntyyppisenä kytkenänsä kuitenkin tässä tuli.

Se on tosi, että esimerkiksi puutavaran mukana on todella isoja riskejä saada vaarallisia kasvintuhoojia. Ylipäätään huomiot siitä, että ilmastomuutos vaikuttaa tähän, ovat todella oikeita. Mutta globaaliin kontekstiin liittyen meillä on hyvä kasvinterveys. Puhuin tuossa pienestä kasvinsuojeluaineitten saannista, ja kuvailen, minkätyyppistä toimintaa esimerkiksi tuolla Atlantin toisella puolella on, mikä on ihan arkipäivää: Siellä tehdään lentokoneruiskutuksia tuholaisentorjuntaan. Siellä menee silloin kaikki, joka ainut hyönteinen valtavilta alueilta. Voitte kuvitella, että lentokoneilla ei ihan hienosäätöä siinä tehdä. Siellä kärsivät samaan aikaan linnutkin. Ne kärsivät kahdesta syystä, suorasta kontaminaatiosta, pestisideistä elikkä torjunta-aineista, ja sitten ne kärsivät siitä, että hyönteiset katoavat. Lisäksi on geenimuuntelua, jolla valjastetaan kasveihin esimerkiksi tällainen beetatoksiini, joka aiheuttaa sitä, että kaikki tai hyvin iso osa niistä hyönteisistä, mitkä sinne kasville tulevat, kuolevat. Vaikka niistä on yritetty tehdä valikoivia, esimerkiksi maissikoisaan purevia, niin sitten ne tuhoavat muitakin eliöitä. Yksi seuraus tämäntyyppisestä laajamittaisesta

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

ta tuholaiten torjunnasta varmastikin on se, että mehiläiset maapallolta katoavat, ylipäänsä pölyttäjähönteiset katoavat.

Tämä on ehkä sitä keskustelua, mitä meillä Suomessa aika vähän on käyty. Meillä ehkä pureudutaan johonkin yksittäiseen meille tyypilliseen kasvinsuojeluaineeseen, ja kuitenkin esimerkiksi samaan aikaan soijanviljelyssä tai maissinviljelyssä on hyvin paljon aineita, mitkä on kielletty kokonaan Euroopassa, ja vielä enemmän aineita, jotka on kielletty Suomessa, jossa kasvinsuojeluaineitten kirjo on hyvin mitätön ja hirveän tarkalle valvottu ja tutkittu. Tämä on lottovoitto suomalaiselle kuluttajalle, jos vain ymmärtää pitäytyä mahdollisimman pitkälle suomalaisissa elintarvikkeissa.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 11/2019 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lentoliikenteen valvontamaksusta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 37/2019 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 7/2019 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö LiVM 7/2019 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

17.32 **Heikki Autto kok:** Arvoisa puhemies! Suomi on pitkä ja hieno maa, ja maantieteellisesti laajassa maassa lentoliikenne on tärkeä osa liikennejärjestelmää. Suomi elää vientielinkeinoista, ja vientielinkeinot sijaitsevat joka puolella maata, pääosin tuolla maakunnissa, joten yhteydet sieltä edelleen Eurooppaan ja maailmalle ovat korvaamattoman tärkeitä. Ilahduttavalla tavalla Suomen matkailuelinkeino on myös viime vuosina kannatellut kansantalouden kasvua, ja matkailuelinkeinon kannalta tietysti lentoliikenne on myös aivan keskeisessä roolissa. Näinpä on hienoa, että hallitus on tuonut eduskunnalle esityksen lentoliikenteen valvontamaksun alentamisesta 10 prosentilla, ja näin ollen pystymme osaltamme huolehtimaan siitä, että lentoliikenne Suomessa säilyy kilpailukykyisenä. Tämä on oikein hyvä esitys, ja liikennevaliokunnan tekemä mietintö on varmasti sen mukainen, minkä eduskunta voi hyväksyä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 37/2019 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 23/2019 vp

Valiokunnan mietintö StVM 3/2019 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 3/2019 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Vehviläinen.

Keskustelu

17.33 **Anu Vehviläinen kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä mietintö on sisällöltään hyvinkin tekninen, mutta pidän hyvänä, että myös täällä salissa käydään läpi, mitä nämä meidän käsittelyymme tulevat mietinnöt pitävät sisällään. Eli sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 3/2019 valtiopäiviltä käsittelee työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain muuttamista siten, että työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen rahoitusta koskevat säännökset tulisivat voimaan toistaiseksi voimassa olevina.

Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen rahoitussäännökset ovat olleet väliaikaisina voimassa vuodesta 2005 alkaen. Näiden säännösten voimassaolo on päättymässä tämän vuoden lopussa. Nyt käsiteltävänä olevan mietinnön mukaan toistaiseksi voimassa olevuuden turvaavan lain on tarkoitus tulla voimaan 1. päivänä tammikuuta 2020. Tavoitteena on yhtenäistää työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen rahoitus muun erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen rahoituksen kanssa. Yhtenäistämiseen tähtäävää valmistelutyötä on hallituksen esityksen mukaan määrä jatkaa. Nykyiset väliaikaiset säännökset lisätään lakiin toistaiseksi voimassa olevina siihen saakka, kunnes työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen sekä muun erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen rahoitusten mahdollinen yhtenäistäminen jatkossa selviää.

Valiokunta pitää lakiehdotusta tarkoituksenmukaisena ja puoltaa sen hyväksymistä muuttamattomana. Valiokunnan mietintö on yksimielinen.

17.35 **Aki Lindén sd:** Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtaja selosti äsken erinomaisesti tämän lain sisällön. Haluaisin tässä yhteydessä lyhyesti todeta, että Suomessa erityisesti työterveyshuolto on keskeinen osa meidän sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmää. Sen kustannukset ovat vuodessa hieman alle 800 miljoonaa euroa, ja yhtä vakuutettua eli käytännössä työntekijää kohti siellä kulut ovat noin 400 euroa vuodessa, koska noin 2 miljoonaa ihmistä on työterveyshuollon piirissä. Työterveyshuolto jakaantuu käytännössä sairausvastaanottoon, johon on Kansaneläkelaitokselta alhaisempi korvaus, ja sitten ennalta ehkäisevään, johon on korkeampi korvaus, ja muilta osin työnantaja kattaa näitä kuluja. On erinomaista, että me nyt tällä lakiesityksellä saamme vakiinnutettua keskeisen ammattiryhmän, työterveyshuollon lääkäreiden, erikoistumiskoulutuksen ja tällä tavalla edistämme työterveyshuoltojärjestelmää.

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

17.36 **Sari Tanus kd:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja Vehviläinen ja tässä edustajakollega Lindén hyvin avasivat tätä lakimuutosta. Itsekin olisin lyhyesti vain halunnut sanoa, että on lämpimästi kannatettava muutos tämä meidän työterveyshuollon puoli. Tietyllä tavalla työterveyshuollon erikoislääkärit ovat yksi tärkeä osa meidän terveydenhuoltoa ja sairaanhoitoa. Työterveyslääkärit tuntevat työolosuhteet ja työntekijöiden tarpeet ja, sanoisinko, sellaiset erityiset asiat, joita tulee lääkärin huomioida paremmin kuin pelkästään terveyskeskuksessa yleislääkäreitten. Sen takia työterveyshuollon vastaanotto paitsi ennalta ehkäisevänä myös sairaanhoidossa ja ajatellen poissaoloja työpaikoilta on meillä ollut erittäin hyvä systeemi. Ja tietysti rahoituksesta huolehtiminen on tärkeää myös. Toivottavasti saamme kuitenkin jatkossa yhtenäistettyä kaikkia näitä osa-alueita.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 23/2019 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

6. Lakialoite laeiksi työntekijän eläkelain 98 §:n väliaikaisesta muuttamisesta ja maatalousyrittäjän eläkelain 85 §:n, merimieseläkelain 102 §:n ja yrittäjän eläkelain 90 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 7/2019 vp Kimmo Kiljunen sd ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 7. asiasta. Myönnän ensin puheenvuorot aloitteiden tekijöille, edustajalle Kiljunen ja sitten edustajalle Elomaa.

Keskustelu

17.38 **Kimmo Kiljunen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eläkkeensaajat ovat Suomessa ainoa tulonsaajaryhmä, jonka elintaso lakisääteisesti laskee, kiitos vuonna 1995 hyväksytyn työeläkeindeksin — kansankielellä sitä kutsutaan taitetuksi indeksiksi. On hyvä muistaa, että työeläke on Suomessa lakisääteinen vanhuuseläke. Kansaneläke ja takuueläke, joista täällä myöskin paljon puhutaan ja on syytäkin puhua, ovat perusturvaa. Varsinainen vanhuuseläke Suomessa on ansiosidonnainen työeläkejärjestelmä. 98 prosenttia kaikista yli 65-vuotiaista saa työeläkettä.

Arvoisa puhemies! Meillä on nyt täällä käsittelyssä tekemämme lakialoite 7/2019, jonka ideana on kumota tämä taitettu indeksi ja palauttaa puoliväli-indeksi, joka oli siis voimassa silloin 1995 ennen taitetun indeksin käyttöönottoa. Lakialoite kuitenkin esittää sen indeksirakennetta sikäli muutettavaksi, että kaksi kolmasosaa siitä korotusvarasta olisi eurokorotuksia ja kolmasosa olisi tätä niin sanottua perinteistä prosenttikorotusta. Tällä tähdätään siis siihen, että tämä kaventaisi tuloeroja, mikä on myöskin hallitusohjelman mukaista toimintaa tässä suhteessa. Ajatuksena on myöskin, jotta saisimme käsityksen, miten tämä uusi indeksijärjestelmä toimisi, että se säädettäisiin ensi vaiheessa kymmenen vuo-

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

den määrääjäksi, jolla saataisiin siitä kokemuksia sekä itse eläkejärjestelmän rahoituksellisen kestävyysnäkökulmasta että eläkkeiden kehittymisen kannalta.

Arvoisa puhemies! Tämä ei ole ensimmäinen kerta, kun tässä salissa keskustellaan taitetun indeksin kumoamisesta. Tämä on kolmas kerta. Ensimmäisen kerran tästä käytiin lähetekeskustelu vuonna 1997 kansanedustaja Seppo Kanervan tekemän aloitteen pohjalta. Se eteni valiokuntaan, mutta kyseinen erityisvaliokunta ei ottanut sitä koskaan käsittelyyn. Toisen kerran tässä salissa keskusteltiin taitetun indeksin kumoamisesta asiasta tehdyn kansalaisaloitteen pohjalta keväällä 2016. Kansalaisaloite oli saanut 85 000 allekirjoitusta — siihen mennessä se oli muuten kaikista teemoista ja aiheista toiseksi eniten allekirjoituksia saanut kansanaloite. Eduskunta ei kuitenkaan hyväksynyt sitä kansalaisaloitetta, hylkäsi sen. Seurasin hyvin, hyvin huolella sitä keskustelua tässä salissa ja muistan, että täällä oli ainoastaan kaksi edustajaa, jotka olivat valmiita indeksin korjaamiseen ja puoliväli-indeksin palauttamiseen: edustajat Sari Tanus ja edustaja Jukka Gustafsson. He olivat ainoat, jotka olivat valmiita nimenomaan toimimaan siihen suuntaan, että tämä puoliväli-indeksi tulisi käyttöön. Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä tosin teki vastalauseen, jossa tähdättiin eläkeläisten köyhyyspoliittiseen ohjelmaan, ja osittain sen helmiähän me nyt nautimme, kun tarkastelemme tätä nykyistä hallitusohjelmaa.

Minä kuitenkin arvostan, että meillä on täällä tänään kaksi lakialoitetta taitetun indeksin kumoamisesta. En tiedä, onko ihan koko perussuomalaisen eduskuntaryhmä sitä ollut allekirjoittamassa, mutta iso joukko. Lähestyin perussuomalaisia myöskin tällä yhteisellä aloitteella — meitä on kymmenen kansanedustajaa eri puolueista tämän aloitteen takana, jota minä tässä parhaillani esittelen — mutta perussuomalaiset eivät halunneet tähän liittyä vaan tekivät oman aloitteensa. Hyvä niin, erinomaista on sekin. Haluaisin kuitenkin muistuttaa, että pari vuotta sitten kun täällä salissa keskusteltiin taitetusta indeksistä, niin perussuomalaiset hylkäsivät silloin tehdyn kansalaisaloitteen yksimielisesti. [Toimi Kankaanniemi: Kuten kaikki muutkin!]

Arvoisa puhemies! Eläkkeensaajilla on myöskin toinen ominaispiirre: se on se väestöryhmä, jonka etuuksia on viimeisen 25 vuoden aikana heikennetty enemmän kuin minkään toisen väestöryhmän. Viimeisen 25 vuoden aikana on heikennetty erityyppisesti ikäihmisten, eläkkeensaajien etuuksia. Nyt meillä on ensimmäisen kerran muutos, kun katsotaan tätä Rinteen hallituksen ohjelmaa. Ensimmäisen kerran meillä on hallitus, joka on oikaisemassa tätä kierrettä ja on nimenomaan kohdentamassa toimenpiteitä ikäihmisten hyväksi. Tässä on aito näkökulmamuuutos. Edellinen Sipilän hallitus omassa ohjelmassaan piti ikäihmisiä, väestön ikääntymistä suurimpana taloudellisen kilpailukyvyyn esteenä suomalaisessa yhteiskunnassa. Suurimpana heikkoutena suomalaisessa yhteiskunnassa, Sipilän hallitusohjelman ensimmäisellä sivulla näkyy, oli väestön ikääntyminen. Rinteen hallitusohjelmassa sanotaan täysin päinvastoin: ikääntyneet ihmiset ovat voimavara Suomelle, kenenkään ei pidä pelätä vanhenemista. Siihen on myöskin ohjelma, joka näkyy selkeästi hoitajamitoituksesta, vanhusasiavaltuutetusta, kiireellisesti lääkärin vastaanotolle pääsystä, tuhannesta lääkäristä ja niin edelleen. On konkreettisia ehdotuksia, joilla pyritään nyt ikäihmisten asemaa parantamaan, ja on siellä myöskin ehdotus siitä, että eläketurvaan, kaikkein pienimpiin eläkkeisiin eli takuueläkkeisiin ja kansaneläkkeisiin tehdään korotukset. Tässä budjettiesityksessähän me näemme sen. Ensimmäinen askel sillä tiellä on, että 50 euroa takuueläkkeeseen ja 34 euroa kansaneläkkeeseen, jolloin valtion budjetin kautta pyritään [Toimi Kankaanniemi: Vähän vanhoja muistetaan!] nimenomaan nyt sitten näihin pienimpiin eläkkeisiin pääsemään kiinni.

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä on syytä muistaa se, että takuueläke ja kansaneläke eivät ole Suomessa vanhuuseläkkeitä. 80 prosenttia täyttä kansaneläkettä saavista eli takuueläkeläisistä on alle 65-vuotiaita ihmisiä. Meillä on enemmän täyttä kansaneläkettä saavia alle 40-vuotiaita kuin yli 65-vuotiaita. On tärkeätä, että näihin kaikkein haavoittuvimpiin eläkkeisiin — työkyvyttömyyseläkkeeseen, josta on kysymys — siirretään voimavaraa ja panostetaan, mutta se ei ratkaise tätä ongelmaa eläkkeensaajien köyhtymisestä, tulotason tietoisesta laskemisesta, jonka nimenomaan vanhuuseläkejärjestelmässä, työeläkejärjestelmässä, oleva indeksi aiheuttaa.

Arvoisa puhemies! Miksi meillä aikoinaan otettiin taitettu indeksi käyttöön? Mikä siihen oli syynä? Siihen oli syynä silloinen tilanne, ei ainoastaan laman jälkeinen tilanne vaan ennen kaikkea väestöennusteet, jotka kertoivat, että seuraavan 10—15 vuoden aikana suuret ikäluokat siirtyvät eläkkeelle, eläkepommi uhkaa suomalaista eläkejärjestelmää ja meidän on tehtävä jotakin. Lakiteksti sanoo suoraan, että tämän taitetun indeksin tehtävänä on laskea eläketasoja varmistaksemme eläkejärjestelmän rahoituksellisen kestävyys. Se on ollut sen tavoitteena nyt lähes neljännesvuosisadan. Mitä on tapahtunut? On tapahtunut se, että eläkemenot meillä ovat kaksinkertaistuneet 13 miljardista eurosta 27 miljardiin euroon — puhun siis työeläkkeistä — ja eläkerahastot, joiden tehtävänä oli nimenomaan turvata se tilanne, että kun suuret ikäluokat siirtyvät eläkkeelle, niin meillä on voimavaraa purkaa tarvittaessa niitä rahastoja, ovat kasvaneet 36 miljardista eurosta tämän päivän 205 miljardiin euroon. Eläkerahastot olivat 38 prosenttia bruttokansantuotteesta vuonna 95, nyt käytännössä jo 100 prosenttia. Räjähdysmäisen nopea kasvu, keskimäärin 8 miljardia euroa vuodessa vuodesta 95 vuoteen 2019. Eläkerahastot ovat kasvaneet vuoteen 2015 mennessä täysin koskemattomina — täysin koskemattomina, koska työeläkemenot olivat pienemmät kuin työeläkemaksut. Sen jälkeen keskimäärin vuosittain on 800 miljoonaa euroa käytetty korkotuloista eli siitä 8 miljardin euron kasvusta, minkä rahastot ovat saaneet aikaiseksi.

Nyt on laskelma siitä — Eläketurvakeskuksen toimitusjohtaja Mikko Kautto on tämän laskelman tehnyt — että tämä puoliväli-indeksin palauttaminen tarkoittaisi sitä, että vuonna 2030 eläkemeno olisi miljardi euroa korkeampi kuin käyttämällä tätä puhdasta taitettua indeksia. Arkikielellä se tarkoittaa sitä, että siinä vaiheessa, kun on oletettavaa, että rahastot kasvavat edelleenkin 8 miljardia euroa vuosittain keskimäärin, niin ne kasvavatkin vain 7 miljardia euroa. Ehkä on ihan hyvä muistutuksena katsoa, mikä juuri nyt on tilanne. Vuodenvaihteessa työeläkkeisiin tulee 1,2 prosentin indeksikorotus, joka tarkoittaa eläkemenoissa noin 300:aa miljoonaa euroa. Viime vuoden lopusta tähän päivään eläkerahastot ovat kasvaneet 193 miljardista eurosta 205 miljardiin euroon eli yli 12 miljardia euroa. Nämä ovat ne suhteet, millä me toimimme. Meillä on valtava voimavara käytettävissä, ja nyt tällä lakialoitteella tähdätään siihen, että me käytämme [Puhemies koputtaa] niitä eläkerahoja siihen, mihin ne on tarkoitettukin, eli eläkkeisiin. Sen takia toivon hyvää käsittelyä tälle asialle.

17.49 Ritva Elomaa ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaisten talousvaikeudet ovat yleistyneet hälyttävää tahtia viime vuosien aikana. Ongelmia on kaikissa väestöryhmissä, mutta pienituloisten eläkeläisten tilanne on erityisen vakava. Eläkeläisten keskuudessa yleistyneet maksuhäiriömerkinnät antavat vahvan signaalin, että jotain on pahasti pielessä. Yksi keskeinen syy tähän on se, että eläkkeiden korotukset eivät ole pysyneet elinkustannusten nousun vauhdissa, ja tämä tilanne on jatkunut pitkään. Perussuoma-

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

laiset ovat esittäneet moneen kertaan pienituloisten eläkeläisten aseman parantamista, ja tulevassa varjobudjetissa tämäkin tulee näkymään vahvasti. Tästä johtuen päätin laatia tänään keskustelussa olevan lakialoitteen puoliväli-indeksin palauttamisesta.

Tällä hetkellä voimassa on taitettu indeksi, jossa eläkkeiden hintatason muutoksen painoarvo on 80 prosenttia ja ansiotason muutoksen painoarvo 20 prosenttia. Nykyiseen käytäntöön siirryttiin vuonna 1996, ja päätöksen taustalla oli eläkemenojen hillitseminen. Muutoksen seuraukset ovat nähtävissä nyt. Eläkeläisköyhyys on lisääntynyt tuntuvasti. Eläkkeiden riittämistä on peilattava arjen tosiasiallisiin menoihin. Ruoka, lääkkeet ja asuminen, sähkölaskut mukaan lukien, ovat kallistuneet vuosi vuodelta, ja tilanne on päätynyt siihen pisteeseen, että pienituloisimmat eläkeläiset ovat vaikeuksissa. Viesti on selvä: taitettuun indeksiin nojaavat korotukset eivät riitä turvaamaan eläkeläisille riittävää ostovoimaa pitkässä juoksussa, ja eläkkeiden kehitys ei pysy palkkakehityksen perässä.

Työeläkkeen tarkoitus on turvata tietty työuran ansioihin perustuva tulotaso työeläkkeensaajille, mutta tällä hetkellä Eläketurvakeskuksen mukaan peräti 40 prosentilla eläkeläisistä eläke jää alle 1 250 euroon kuukaudessa. Sillä pärjääminen on todella haastavaa, jos mahdollistakaan tämän päivän hinnoilla. Miettikää, ketkä meistä tulisivat toimeen tällä 1 250 eurolla.

Puoliväli-indeksissä hinta- ja ansiotason muutosten painoarvo on 50 prosenttia maksussa olevaa eläkettä tarkistettaessa. Tämä olisi oikeudenmukaisempi tapa määrittää eläkkeiden taso vastaamaan tosielämän kustannuskehitystä. Esitän aloitteessa puoliväli-indeksin soveltamista kaikkiin työeläkkeisiin aina 1 500 euroon saakka. Tarkoituksena on erityisesti pienituloisten eläkeläisten taloudellisen tilanteen parantaminen. Totta kai voisi ajatella, että yläkatto voitaisiin nostaa 2 000—2 500:aankin, mutta pitää ajatella, että varsinkin nämä aivan pienituloiset työeläkkeellä olevat ovat todella suuressa ahdingossa nyt.

Aloitteeni sai vahvan tuen perussuomalaisilta kansanedustajilta, ja se on linjassa puolueemme ajaman sinivalkoisen ja oikeudenmukaisen politiikan kanssa. Toivon, että eläkeläisköyhyys hetkauttaa myös hallituksessa ja siellä ryhdytään toimiin eläkeläisköyhyiden vähentämiseksi ja eläkeläisten ostovoiman turvaamiseksi. Takuueläkkeiden nimelliset korotukset eivät riitä, ja tarvitaan kovempia toimia, kuten tämä ehdottamani indeksiuudistus.

Edustaja Kiljunen on myös lakialoitteellaan nostanut tämän eläkeläisten tilanteen vahvasti esille, ja kiitän häntä siitä. Totean myös, että historian aikana me perussuomalaiset olemme olleet hallituksessa kaksi vuotta, ja tämä hallitustaakka ei ole kovin suuri, sillä meidän emme ole hallituksessa enää. Toiset eivät halunneet meitä, ja tilanne tuli sellaiseksi, että siellä tuli asioita, joita emme olisi hyväksyneetkään. Me esitimme omat esityksemme, ja niitä ei haluttu toteuttaa. Joten syntilista meidän kohdallamme on hieman pienempi kuin esimerkiksi SDP:n, joka on ollut historian valossa erittäin usein hallituksessa ja myös oli tuomassa tämän taitetun indeksin — joka on voimassa tälläkin hetkellä — nykypäivään, eli se on nyt ollut voimassa vuodesta 96. — Kiitos.

17.54 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Hyvät kuulijat! Olen erittäin iloinen, että lakialoitteet puoliväli-indeksin käyttöönotosta ovat vihdoinkin täällä salissa keskustelussa. Vain kolme vuotta sitten kävimme keskustelua Senioriliikkeen alulle panemasta ja yli 80 000 kansalaisen allekirjoittamasta kansalaisaloitteesta, joka vaati työeläkeindeksin muuttamista palkkatasoindeksiksi. Siis vaadittiin taitetun indeksin poistamista.

Kolme vuotta sitten aloite ei edennyt, ja minun täytyy nyt edustaja Kiljuselle vähän tarkentaa paikalla olleena, [Leena Meri: Hyvä!] että minun lisäkseni yksikään toinen kansan-

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

edustaja ei nähnyt muutosta tarpeelliseksi, ei ainakaan niin, että olisi sen ääneen sanonut tässä salissa. [Toimi Kankaanniemi: Totta on näin!] Tein tuolloin aloitteen käsittelyn aikana myös niin sanotun kompromissiesityksen, jossa esitin taitetun indeksin muuttamista nimenomaan puoliväli-indeksiksi. [Juho Eerola: Se on hyvä niin!] Tätäkään esitystä ei kuitenkaan kannatettu. Esitin tuolloin myös lausumaa, jossa hallitusta edellytettiin ryhtymään toimiin, siis aloittamaan eri osapuolten kanssa neuvottelut pienten työeläkkeiden tason korottamiseksi. Sekään esitys ei valitettavasti tuolloin edennyt.

Suomen Senioriliikkeen varapuheenjohtajana haluan nyt muistuttaa, mistä on kyse. Ei ole kyse jostain teknisestä muutoksesta, ei vaalikampanjasta tai äänestäjien kosiskelusta. On kyse siitä, että valtava joukko suomalaisia eläkeläisiä on vuosien ajan saanut tulla toimeen paljon pienemmällä eläkkeellä kuin heillä olisi ilman taitetun indeksin käyttöönottoa. Joidenkin kohdalla se valitettavasti tarkoittaa selviytymistä köyhyysrajoilla, kituuttamista päivästä toiseen. Ymmärrän oikein hyvin eläkeläisten ärtymyksen ja kiukun. He ovat ihmisiä, jotka ovat rakentaneet suomalaista yhteiskuntaa, maksaneet veronsa ja eläkemaksunsa. Keskimääräistä 1 500 euron työeläkettä nauttivaa seniorikansalaista voi ymmärrettävästi harmittaa suuresti, kun hän lukee eläkerahastojen paisumisesta nyt jo lähes 10 miljardin vuosivauhdilla, ainakin 7—8 miljardin. Rahastojen arvo on nyt jo huimat 207 miljardia euroa.

Kun päätös taitetusta indeksistä tehtiin, Suomi oli ollut monta vuotta suuressa lamassa, joka oli saanut meidät kuilun partaalle. Vuodesta 90 vuoteen 1995 valtionvelka oli räjähtänyt 9,5 miljardista yli 60 miljardiin euroon, oltiin paniikissa. Lipposen hallitus otti käyttöön taitetun indeksin. Valtionvelka oli tuolloin siis 60 miljardia ja eläkerahastoissa oli alle 40 miljardia. Nyt yli 20 vuotta myöhemmin valtionvelka on reilut 100 miljardia euroa mutta eläkerahastot ovat jo yli 200 miljardia euroa. 20 vuotta on puhuttu, että eläkevarat hupe-nevat eivätkä tulevat sukupolvet saa koskaan eläkkeitään. Siitä on tullut totuus, jota edelleen ruokitaan, ja syytä tähän on vaikea ymmärtää. Kun rahastojen arvo oli 40 miljardia, 5 prosentin tuotto tarkoitti 2:ta miljardia vuodessa. Nyt kun rahastojen arvo on yli 200 miljardia, kasvaa rahasto samoilla prosenteilla jo 10 miljardia euroa vuodessa — viime vuosina ainakin lähes tätä.

Valtion velkaantumisesta puhutaan tässä salissa lähes joka päivä. Kukaan ei kuitenkaan muista mainita, että samanaikaisesti, kun lainaamme rahaa pitääksemme huolta muun muassa eläkeläisistämme, ovat eläkerahastot kasvaneet 2,5-kertaisella vauhdilla valtionvelkaan nähden. Usein puhutaan 600—700 miljardin eläkevastuista. Luku on teoreettinen. Jatkossakin valtaosa eläkemenoista rahoitetaan eläkemaksuilla ja niitä voitaisiin rahoittaa enemmän myös rahastojen tuotoilla. Tuo 700 miljardia tarvittaisiin, jos me kaikki päättäisimme jäädä eläkkeelle yhtä aikaa eikä kukaan enää tekisi töitä.

Indeksikeskusteluun on tarkoituksellisesti sotkettu mukaan myös kansan- ja takuueläkkeet. Puhutaan kuitenkin täysin eri asioista. Työeläke on ansiosidonnainen, kansaneläke ei. Työeläke maksetaan eläkerahastoista, kansaneläke budjetista. Väitettäessä, että indeksimuutos olisi epäoikeudenmukainen ja tekisi eläkeläisistä rikkaita, kannattaa muistaa, että Suomessa satojatuhansia eläkeläisiä elää köyhyysrajan alapuolella tai sen tuntumassa. Toisaalta on kuitenkin hyvä, että indeksikeskustelu on nostanut esille pelkällä kansaneläkkeellä sinnittelevät eläkeläiset. Lisärahat alimpien eläkkeiden korottamiseen voisivat löytyä osittain vaikkapa niistä verotuloista, jotka saadaan, kun työeläkkeet kasvavat.

On hämmentävää, ettei ole olemassa laskelmia siitä, minkälaiset vaikutukset indeksimuutoksella olisi kansantalouteen. Pitäisi olla helposti laskettavissa, kuinka paljon uusia

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

työpaikkoja syntyisi, jos eläkeläisten ostovoima kasvaisi ja he saisivat heille tarkoitettut eläkesäästöt siihen käyttöön, mihin ne on säästetty. Syntyisi ostovoimaa, työpaikkoja, verotuloja, säästyisi asumistuki- ja muita sosiaalimenoja, menoja, joita nyt rahoitetaan osin lainarahalla. Mikä tärkeintä, eläkeläiset saisivat sen toimeentulon, joka heille kuuluu. He ovat tehneet työnsä ja rakentaneet tämän maan hyvinvoinnin.

On selvää, että pienituloisimpia eläkeläisiä ajatellen tasokorotuksia eläkkeisiin tulee tehdä reilusti. Eläkeläisköyhyys on saatava poistettua. Kaikkia työeläkettä saavia eläkeläisiä koskevaa, taitetun indeksin poistavaa lakialoitetta esitetään alkuun kymmenen vuotta kestäväksi. Kymmenen vuotta on riittävän pitkä aika nähdä, miten indeksi vaikuttaa, ja samalla riittävän lyhyt aika, jotta kehitykseen voidaan reagoida.

Kaksi vuotta sitten taitetun indeksin poistoa vastustettiin muun muassa siksi, että se suosisi suuria eläkkeitä saavia. Toiseksi moitetta tuli siitä, etteivät pienimpiä eläkkeitä saavat hyötyisi muutoksesta. On selvää, että jos ei saa työeläkettä, ei voi myöskään hyötyä työeläkeindeksin muutoksesta. Nyt esitetyssä mallissa on huomioitu myös pienimpiä työeläkkeitä saavat, koska heidän eläkkeisiinsä korotus tulisi suhteellisesti suurempana kuin suuria eläkkeitä saavilla.

Arvoisa herra puhemies! Toivon, että mahdollisimman moni salissa olija suhtautuu näihin lakialoitteisiin suurella vakavuudella ja antaa kannatusta. Indeksimuutos ei ole keneltäkään pois, se ei vaaranna nykyistä eläkejärjestelmää, mutta sen positiiviset vaikutukset niin eläkeläisten talouteen kuin koko yhteiskunnalle ovat merkittävät. [Puhemies koputtaa] Kannatan taitetun indeksin poistamiseen ja puoliväli-indeksin käyttöön ottamiseen tähtäviä lakialoitteita. Itse olen edustaja Kiljusen avaamassa lakialoitteessa mukana. Siitä aloitteesta hyötyisivät kaikki.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoisat edustajat, puhemies Vanhanen tuossa hetki sitten lupasi debattia aiheesta, ja sen minä nyt avaen. Painakaa V-painiketta.

18.03 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ilmeisesti paikalla olevista edustajista ollut pisimpään kansanedustajana ja olen vastannut tuhansia kertoja kansalaisille, mitä Jukka teet meidän työeläkejärjestelmän korjaamiseksi ja eläkeläisten aseman parantamiseksi — siis tuhansia kertoja. Se on kivi, joka hiertää voimakkaasti kansalaisten, ikäihmisten keskuudessa. Ja sen ymmärrämme, niin kuin Kiljunen sanoi, että tämä nykyjärjestelmä lakisääteisesti köyhdyttää eläkeläisiä. Sen vuoksi olen sitä mieltä, että tämä esitys, puoliväli-indeksi, on realistinen, oikeudenmukainen ja siihen on olemassa rahaa. Ja se nostaa ostovoimaa. Se ei ole keneltäkään pois. Se luultavasti sen kymmenen vuoden aikana toisi tuhansia työpaikkoja ostovoiman lisääntymisen myötä. [Puhemies koputtaa]

Kyllä nämä perusteet, mitkä kerkiää tässä minuutissa sanoa, jo riittää.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Hienoa. Pidetään tästä minuutista kiinni. Se oli mainio esimerkki.

18.04 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Tanus piti puheenvuoron, joka oli täyttä asiaa, mutta sen sijaan edustaja Kiljunen muisteli asioita hieman valikoiden. Ensinnäkin se kansalaisaloite, joka täällä käsiteltiin maaliskuussa 17. Se sisälsi siirtymisen sataprosenttisesti palkkaindeksiin, ja heti. Se olisi ollut aika iso

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

hyppy. Sen tähden edustaja Elomaan aloite on realistinen ja erinomaisen hyvä. Se suosii puhtaasti pienimpiä työeläkkeensaajia.

Sitten täytyy tietysti sanoa, että sosiaalidemokraatit ovat tämän vaalikauden lopussa — jos tämä eduskunta nyt istuu ja hallitus seisoo 2023 asti — vuodesta 1995 alkaen, jolloin tätä indeksia heikensitte, olleet hallituksessa 20 vuotta ja vain 8 vuotta poissa. [Puhemies koputtaa] Perussuomalaiset ovat olleet 2 vuotta. Kummalla olisi ollut enemmän aikaa hoidtaa tämä asia kuntoon? [Jukka Gustafsson: Onks tämä nyt aika syytellä toisia? — Perussuomalaisten ryhmästä: Kiljunen aloitti!]

18.05 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meidän ei kai kuitenkaan kannata käydä pitkää keskustelua siitä, minkätyyppisiä aloitteita tästä taitetusta indeksistä on tehty tässä eduskunnassa. Niitä on tehty erittäin vähän. Niin kuin sanottu, nyt on tavallaan kolme lakialoitetta tehty ja yhden kerran täällä on ollut kansalaisaloite, jonka tehtävänä oli avata keskustelu taitetusta indeksistä, ja siinä suhteessa on tärkeitä huomioita, että meitä on täällä nyt yli 30 kansanedustajaa, jotka haluamme avata tämän keskustelun. Eli ihan turha oikeastaan on nyt mennä siihen sanomaan sitä, kuka on tehnyt mitään matkojen varrella. Liian vähän on tehty, ei ole huomattu sitä, että kyllä, 95 ongelmana oli se, että meidän eläkejärjestelmän rahoituksellinen kestävyys oli eläkepommein ja suurten ikäluokkien vuoksi hankalassa raossa.

Tänä päivänä Mercer Global Pension Indexin pohjalta kun arvioidaan maailman eläkejärjestelmiä, Suomen eläkejärjestelmä on yksi maailman parhaista. [Toimi Kankaanniemi: Totta!] Eli meillä eläkejärjestelmä voi hyvin, eläkkeensaajista merkittävä osa voi huonosti — ja nyt on kysymys siitä, että rahoja on säilötty [Puhemies koputtaa] noihin rahastoihin. Niitä täytyy ottaa nyt käyttöön, siihen käyttöön, mihin ne on tarkoitettu, [Puhemies koputtaa] eli eläkkeisiin. [Toimi Kankaanniemi: Mitä hallitus tekee?]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Vielä edustaja Meri, ja sitten otetaan muitakin puolueita mukaan.

18.06 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Henkilökohtaisesti saan kanssa valtavasti postia tästä erityisesti pieni- ja keskituloisilta eläkeläisiltä, ja he ovat kovin huolissaan siitä, miten heidän rahat riittävät. Ja tietysti tähän olisi hyvinkin nopeita ratkaisuja, joita hallituspuolueet olisivat voineet vaikka tässäkin talousarviossa jo esittää. Lääkeomavastuun poisto vaikuttaa vielä paremmin verotukseen, asumisen kuluihin, koska ihmisiähän kiinnostaa se, mikä jää käteen. Se on heille sinänsä sama, mitä kautta se tulee.

Ja mielelläni näkisin, että tämä perussuomalaisten Elomaan aloite etenisi, koska tuossa Kiljunen aloitteessa on vähän tiettyjä ongelmakohtia. Mutta se minun täytyy sanoa, että kun edustaja Kiljunen aloitti tämän muistelemisen, niin nyt toivoisin, että kun teillä on sosiaali- ja terveysministerin salkku, jälleen kerran, ja te olette hallituksessa, niin puhukaa teidän ministerille. [Jukka Gustafsson: Näin teemme!]

18.07 Anu Vehviläinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään on juuri valmistunut sosiaali- ja terveysvaliokunnasta pieniä eläkkeitä koskeva korotusesitys: 50 euroa takuueläkkeeseen ja 34 euroa kansaneläkkeeseen. Ja haluan todeta edustaja Kiljuselle, kun te ette ollu viime vaalikaudella täällä, että ei se nyt niin mustaa kyllä ollut, silloin korotettiin kolme kertaa takuueläkettä, yhteensä 47 euron edestä.

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

Sitten vähän tämmöinen poliittisempi arvio tähän tilanteeseen. Minä ymmärrän näitä aloitteita hyvin, että täällä kannetaan huolta pienistä ja keskisuuristakin eläkkeistä, mutta haluan todeta sen, että 2016 Ylen eduskuntaryhmille tekemässä kyselyssä yksikään puolue ei kannattanut eläkeindeksin muuttamista. Ei yksikään puolue. Tämän sanon sen takia tässä yhteydessä, koska arvelen, että ei ole realismia, että tämä asia muuttuisi, vaikka täällä on tehty nytten kaksi aloitetta.

Sitten huomiona totean, että perussuomalaisen aloitteesta puuttui teidän puheenjohtajiston nimeä. En tiedä, [Puhemies koputtaa] onko se tarkoituksellista vai vahinko.

18.08 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eläkeläisten toimeentulossa on oman käsitykseni mukaan tapahtunut tällä vuosikymmenellä muutoksia ja eläkeläisköyhyys on tosiasia. Meidän pitäisi analysoida yhdessä, mistä tämä johtuu. Totta kai kyseessä on ensisijaisesti eläkkeiden taso, sitten on eläkeläisten verotus eli verotuksen taso, ja sitten on eläkeläisten todellinen kulutus, eli jos arvioidaan, mihin eläkeläiset käyttävät rahansa, niin he käyttävät suhteellisesti palkansaajia enemmän asumiseen ja terveydenhuoltoon ja osassa maata myös liikenteeseen.

Tämä on iso kokonaisuus, ja tämä aloite on hyvä, ja itse olen sen periaatteellisesti kirjoittanut sen takia, että minulla säilyy puheoikeus ja ikään kuin oikeus jatkojalostaa näitä edustaja Kiljusen ja edustaja Elomaan tekemiä aloitteita.

Oma kantani on myös kokoomuksen kanta, eli kokoomus ehdottaa, että perustetaan parlamentaarinen korkean tason työryhmä, joka tutkii työeläkejärjestelmän kestävyys [Puhemies koputtaa] indekseineen, eläkeläisten todelliset kulut ja eläkeläisten verotuksen samalla kertaa. Silloin saamme kokonaiskuvan luotettavasti.

18.10 Raimo Piirainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin tämän edustaja Kiljusen lakiesityksen allekirjoittajana haluan muutaman sanan tähän asiaan sanoa.

Kaikista merkittävintähän olisi tietenkin se, että pienituloisten eläkeläisten tulotasoa nostettaisiin välittömästi. Elikkä tämä indeksiin ei pure heti välittömästi, koska sen vaikutus on pieni, mutta se korjaa sitten pitemmällä aikavälillä. Ja nyt on korjattu hallituksen toimesta jo takuueläkettä ja kansaneläkettä, joka tulee sieltä budjetin puolelta, ja tämä tulee sitten näistä työeläkerahastoista.

Hyvänä minä näen tässä Kiljusen esityksessä sen, että tässä kaksi kolmasosaa korotuksesta tulisi euromääräisenä, se nostaisi pienituloisen eläkettä välittömästi ja sitten yksi kolmasosaa tulisi prosenttiosuutena. Tämä on minusta semmoinen erittäin, erittäin hyvä ratkaisu. Ja sitten tämän kustannusvaikutus, niin kuin edustaja Kiljunen kertoi, [Puhemies koputtaa] on miljardin luokkaa. [Eduskunnasta: Kymmenen vuoden päästä!] — Niin, 10 vuoden päästä.

18.11 Rami Lehto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olin tyytyväinen, kun pääsin allekirjoittamaan nämä lakialoitteet. Allekirjoitin myös edustaja Kiljusen lakialoitteen, mutta se nimi katosi matkalla. [Kimmo Kiljunen: Harmi!] Se on oma tarinansa, se ei ollut minusta kiinni, mutta kummatkin allekirjoitin. Minä haluan edistää eläkeläisten toimeentuloa, [Kimmo Kiljunen: Oikein!] että he pärjäisivät tulevaisuudessa, kun kerta eläke on eläkeläisen ansiosidonnainen, millä pitäisi tulla toimeen.

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

Mutta sitten kun edustaja Kiljunen puhui siitä, kuka oli milloinkin paikalla: Kun katsotaan, niin 21.11.1995, kun taitettu indeksi äänestettiin, edustaja Kiljunen oli pois. Olisi kyllä kiva, että täällä olisi nytten hallituspuolueitten jäseniäkin enemmän — kun on hallituspuolueen jäsen tehnyt tällaisen hyvän lakialoitteen — keskustelemassa tässä, että miten tämä menisi nyt tulevaisuudessa eteenpäin.

Jatketaan sitten toisessa puheenvuorossa lisää.

18.12 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eläkeläisillä on huoli toimeentulosta, mikä liittyy siihen, että pakollisten menojen määrä on noussut koko ajan, ja kun tulot eivät kasva samassa suhteessa, niin totta kai siitä tulee ongelmia. Tämän kohtaamme lähes joka kerta, kun tapaamme eläkeläisiä tuolla turuilla ja toreilla.

Kokoomuksen kanta on ollut se, että pääasiallinen tapa korjata tätä toimeentulo-ongelmaa on verotuksen kautta, ja siinä itse asiassa onkin sellainen ongelma, että välillä 1 300 ja 3 600 euroa kuukaudessa eläkeläinen maksaa eläkkeestään enemmän veroa kuin vastaava palkansaaja. Mutta ongelma tietysti on se, että meillä on paljon eläkeläisiä, jotka ansaitsevat paljon vähemmän kuin tämän summan. Ja kuten edustaja Vehviläinen tuossa aikaisemmin totesi, itse asiassa täällä eduskunnassa on ollut käsittelyssä juuri tänään kansaneläkkeen täyttä määrää koskeva ja takuueläkkeen määrää koskeva korjaus, joka hiukan parantaa tätä tilannetta.

Kuten edustaja Eestilä [Puhemies koputtaa] tuossa aiemmin totesi, kokoomus kannattaa parlamentaarista työryhmää, joka esittäisi parannuksia eläkeläisten toimeentuloon.

18.13 Pekka Aittakumpu kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puhumme nyt todella tärkeästä ja keskeisestä asiasta, kun puhumme eläkeläisten toimeentulosta.

Etuudet ovat hyvin tärkeitä, mutta haluaisin tuoda myös sen näkökulman, että myöskin palveluilla on aivan todella tärkeä osuus eläkeläisten ja ikääntyneen väestön elämässä. Aivan yhtä lailla meidän on saatava korotuksia varsinkin näiden pienituloisimpien eläkeläisten etuuksiin, mistä esimerkiksi edustaja Vehviläinen hyvin toi esille sen, että juuri tänään on meille tullut sähköposti — itsellenikin tuli tiedote siitä — että pienimpiin eläkkeisiin on tulossa korotuksia. Tämä on meille keskustassa erityisen tärkeää, että nyt takuueläkkeeseen ja kansaneläkkeeseen saamme korotukset.

Mutta sitten tämä täytyy myös muistaa, että hallitus monella tavalla parantaa eläkeläisten palveluita ja on myöskin sitoutunut ohjelmassaan siihen, että asiakasmaksulaki uudistetaan. Asiakasmaksut ovat monelle eläkeläiselle hyvin suuri menoerä, [Puhemies koputtaa] ja ne aiheuttavat osaltaan eläkeläisköyhyyttä.

18.15 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Parlamentaarinen työryhmä on varmasti todella kannatettava. Toisaalta on hienoa, että perussuomalaisilta on myös tullut tämäntyylinen lakialoite.

Mutta niin kuin tiedämme, pelkkä indeksimuutos pieniin eläkkeisiin ei todellakaan riitä, vaan toivoisin, että tuo lausuma, jota jo viime kaudella esitin, voisi tällä kaudella edetä sillä tavalla, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin, toisin sanoen eri osapuolten kanssa neuvotteluihin pienten työeläkkeiden tason korottamiseksi, koska sellaista todellakin tarvitaan.

Muutamia muita lukuja tässä ihan mielenkiinnosta: jos ajattelemme, että valtion ensi vuoden budjetti on hieman yli 57 miljardia euroa ja valtion velka on jo yli 100 miljardia euroa, ja sitten jos ajatellaan, että nämä suuret hävittäjäinvestoinnit ovat 10 miljardia euroa,

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

niin tämä valtavan suurelta kuulostava summa, lähes sen suuruinen summa, saadaan noista 207 miljardista eurosta, [Puhemies koputtaa] eläkerahastojen tuotoista, vuosittain.

18.16 Johannes Yrttiaho vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kannatan myöskin tätä edustaja Kiljusen tekemää lakialoitetta ja olen sen allekirjoittanut. Tässä edellä on jo perusteltu hyvin, että rahat kyllä riittäisivät taitetun indeksin kumoamiseen ja puoliväli-indeksin toteuttamiseen, mutta on kiinnostavaa pohtia, miksi oikeastaan näitä varoja kerätään tuollaisia valtavia summia noihin rahastoihin, kun tarkoituksena ei näytä olevan niiden tai edes niiden tuottojen käyttäminen eläkeläisten hyväksi.

Keksin äkkiä kolme syytä:

Ensinnäkin Emu-kriteerit. Eläkerahastojen ylijäämähän otetaan huomioon, kun Suomen julkisen talouden tilaa tarkkaillaan niin sanottujen Emu-kriteerien valossa, ja eläkerahastojen ylijäämäisyys on eduksi, kun näitä kriteerejä sovelletaan. Se voi osittain tai kokonaan kumota valtiontalouden tai kuntien talouden alijäämäisyyden.

Toinen syy on se tosiasia, että vuosituhaten vaihteesta alkaen eläkerahoja on alettu risikisijoittaa yhä enemmän, ja näissä olosuhteissa varmasti [Puhemies koputtaa] näiden rahastojen kerryttäminen on yksi tapa suojautua näiltä riskeiltä. Tietysti tämä on kyseenalaisista kehitystä. [Puhemies koputtaa]

Kolmas ja tärkein on tietysti se, että tämän sijoitusvarallisuuden hallinnoijat käyttävät valtavan suurta taloudellista valtaa tässä yhteiskunnassa, [Puhemies koputtaa] ja jos sen rahakasan päälle on päässyt istumaan, niin eihän siitä helposti irti päästä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt puhemies käyttää valtaa ja muistuttaa tästä miinutista.

18.17 Sami Savio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on tänään käsitellyssä kaksi erittäin tärkeää aiheeseen eli työeläkkeiden taitetun indeksin korjaamiseen tähtävää lakialoitetta. Sekä edustaja Elomaan että edustaja Kiljusen lakialoitteet ovat täysin oikealla asialla, mistä suuri kiitos aloitteiden laatijoille.

Täällä on tänään todettu, että edellinen hallitus nosti ja tämä hallitus aikoo nostaa takuueläkkeitä, mutta tämä ei pelkästään riitä. Tarvitaan myös monia muita toimenpiteitä, jotta eläkeläisten ostovoima säilyy kohtuullisena. Muun muassa eläkkeiden verotus tulee laskea palkkatulojen tasolle.

Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Elomaan laatimassa ja useiden perussuomalaiskansanedustajien allekirjoittamassa lakialoitteessa esitetään puoliväli-indeksiä sovellettavaksi jokaisen työeläkkeensaajan kuukausittaisen eläketulon ensimmäisten 1 500 euron osalta. Korostankin, että tämä esityksemme hyödyttäisi kaikkia työeläkeläisiä, mutta pientä työeläkettä saavien ostovoima [Puhemies koputtaa] kohenisi kuitenkin kaikkein eniten.

18.18 Hilka Kemppi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin nostonut esiin tämän hallituskauden teot eläkeläisten toimeentulon parantamiseksi, joita Anu Vehviläinen jo korosti, ja kommentoinut edustaja Elomaan ”pieniä roposia” -kommenttia, jonka sanoit tuolla pöntössä. Näen, että nämä edistykset, mitä nimenomaan on nyt tehty takuueläkkeen ja pienimpien eläkkeiden korottamiseen, ovat olleet mielestäni merkittäviä.

Lisäksi minulle on torilla usein tuotu huolta siitä, että kaikki eläkeläiset eivät suinkaan ole eläkeläisiä, jotka ovat jo sen verran iäkkäitä, että ovat lähinnä kotisohvalla siinä tilan-

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

teessa, vaan osa haluaa kovasti tehdä töitä edelleenkin. Haluaisin nostaa esiin hallitusohjelmasta semmoisen kirjauksen, jossa nimenomaan pyritään helpottamaan eläkeläisten työn verotusta [Puhemies koputtaa] ja sitä kautta lisäämään eläkeläisten toimeentuloa ja toimeliaisuutta arjessa.

18.20 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pienituloisten eläkeläisten ostovoimaa tulee nostaa. Me tiedämme, että eläkeläiset laittavat rahansa kiertoon täällä Suomessa. Ei niitä sijoiteta jonnekin ulkomaille. Raha kiertää.

Mikä on sitten oikeudenmukaista? Otan esimerkin: Naisilla, ikäihmisillä, joista monet tekivät töitä jo 14-vuotiaina ja jotka ovat olleet töissä sanotaan vaikka hoiva-alalla, kaupassa, siivousalalla, eläke on todella pieni. Yli 40 vuotta on tehty töitä, eläke noin 1 300. Onko se oikeudenmukaista? Se ei ole näin.

Tämän vuoksi meidän on ihan yhdessä rintamassa — niin kuin me täällä olevat olemmekin varmaan sitä mieltä — ajettava nyt pienituloisten eläkeläisten asiaa läpi. Tämä puoliväli-indeksi on yksi tapa, millä tämä asia hoidetaan. Ja varsinkin nämä pienituloiset eläkeläiset ovat nyt [Puhemies koputtaa] varmaan meidän kaikkien sydämessä.

18.21 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtaja Vehviläinen on aivan oikeassa, että tämä on tärkeä ratkaisu, mikä on tehty, nämä takuueläkkeisiin ja kansaneläkkeisiin tehtävät korotukset. Siinä lähdetään haavoittuvimmasta eläkeläisryhmästä, pääsääntöisesti tietysti työkyvyttömyyseläkeläisistä. Hän totesi, että ei ole oikeastaan realistista lähteä puhumaan tästä työeläkeindeksistä ja tästä työeläkejärjestelmästä. Minulle muistuu tästä brittikirjailija Owenin lausahdus siitä, kun hän vertaili realisteja ja idealisteja ja totesi, että idealistit haluavat muuttaa maailman ja realistit, edustaja Vehviläinen, ovat sitä mieltä, että ei se onnistu. Mutta me idealistit emme usko sitä vaan muutamme maailman. Te istutte kuninkaantekijän paikalla, te olette sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtaja, ja teillä on mahdollisuus ottaa nämä lakialoitteet nyt käsittelyyn valiokunnassa. Muutetaan sitä maailmaa. Realismia on se, että 183 miljoonaa euroa me nyt käytämme näihin pienimpiin eläkkeisiin. Me näemme, että budjettivaroja on niukalti. 8 miljardia euroa 25 vuotta peräjälkeen ovat rahat keskimäärin vuodessa kasvaneet. Siitä meillä on varaa ottaa hieman [Puhemies koputtaa] korkotuotoista työeläkkeisiin.

18.22 Anu Vehviläinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten sanoin, niin 2016 yksikään eduskuntapuolue ei kannattanut tätä indeksin korjausta, ja sen takia uskallan puhua jonkinlaisesta realismista. Siitä ei ole kuin kolme vuotta aikaa.

Ja samalla haluan todeta — kun minä ymmärrän ja olen jutellut satojen ihmisten kanssa myös toreilla ja turuilla tästä asiasta, aina sieltä 90-luvun puolivälistä lähtien — että minua myös jotenkin harmittaa eräs asia. Minä kunnioitan sitä, että te olette tehneet nämä lakialoitteet. Se on oikein ja teillä on täysi oikeus siihen, mutta sitten minä ajattelen niin, että kun ihmisille annetaan uskoa siitä, että jos me tulemme valtaan, niin me kyllä tämän korjaamme, ja jotkut hallitukset aina välillä ovatkin tehneet selvityksiä, mutta niin kuin minä kerroin, niin 2016 ei löytynyt yhdeltäkään eduskuntapuolueelta tähän kannatusta eikä tässä nyt ole kuitenkaan sitten tämänkään eduskunnan osalta nimiä tämän enempää. Tämän halusin sanoa. Mutta niin kuin minä sanoin, niin minä kunnioitan sitä, että olette nämä tehneet ja nostatte esille tärkeän asian.

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

18.23 Vilhelm Junnila ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yleensä silloin, kun asiaa ei haluta edistää, halutaan perustaa työryhmä — sinänsä parlamentaarinen ryhmä on kuitenkin ihan kaunis ajatus.

Pidän edustaja Elomaan ja edustaja Kiljusen aloitteita hyvinä ja kannatettavina. Haluan kuitenkin nostaa esiin vielä vähennykset, nimittäin työtulo ja eläketulo ja niistä tehtävät vähennykset kohtelevat ihmisiä eri tavoin, kuten edustaja Kiljunen hyvin tietää.

Edustaja Yrttiäho puhui järkeviä rahastoihin liittyen, ja uskon, että voimme näissä asioissa tehdä yhteistyötä.

Toivon kuitenkin voimaa ja energiaa edustaja Kiljuselle. Kun aloite on nyt jätetty, niin hän tarvitsee vielä jonkinlaista mahtavaa auraa ja ihmettä, jotta voi päästä suurimman esteen yli: edustaja Kiljusen on vielä voimaannutettava sosiaalidemokraattinen ryhmä ja saatava pääministeri Rinne taakseen, jotta tämä voidaan toteuttaa — godspeed!

18.24 Raimo Piirainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on viitattu parlamentaariseen työryhmään ja myös sitten hallituksen toimiin. Muistini mukaan joko ollaan perustamassa tai on perustettu kolmikantainen työryhmä arvioimaan eläkeläisten tilannetta, ja nimenomaan tässä tarvitaan kolmikantainen, koska työmarkkinaosapuolet ovat hyvin vahvasti mukana. Se ei mene yksistään sillä, että hallitus tekee toimia ja lähtee sitten lainsäädäntöä sitä mukaa viemään eteenpäin. Tähän tarvitaan työmarkkinaosapuolet.

Tästä eläkeläisten verotuksesta on ollut puhetta. Todellakin samasta eläkkeestä maksetaan enemmän veroa kuin samasta palkkatulosta, mutta siihen on vaikuttamassa moni asia: esimerkiksi eläketulovähennys on pienempi kuin ansiotulovähennys, ja sitten vastaavasti palkansaajilla on erilaisia työmatkavähennyksiä ja eläkeläisillä niitä ei ole, ja sosiaaliturvamaksu on vielä [Puhemies koputtaa] kaksinkertainen. Eli kaikki nämä vaikuttavat siihen verotukseen.

18.25 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kataisen hallitus asetti tällaisen työryhmän. Minulla on tässä Kataisen hallituksen ohjelma vuodelta 11. Siellä todetaan sivulla 64: ”Asetetaan työryhmä arvioimaan työeläkeindeksijärjestelmän mahdollisia muutostarpeita.” Olin itse noissa hallitusneuvotteluissa ja ajamassa tätä lausetta tänne, ja näin sitten tapahtui, että tuollainen työryhmä 2011 asetettiin ja 2012 se muistaakseni valmistui [Kimmo Kiljunen: 2013!] ja sitten se haudattiin hiljaisuudessa sosiaalidemokraattien ja kokoomuksen toimesta. Itse olin pettynyt siihen hallitukseen monella muullakin tavalla — ja tein siitä tietyt johtopäätöksetkin ja siksi istun nyt täällä.

Eli asia on viivyttämistä, jos se viedään taas johonkin parlamentaariseen työryhmään. Yleensä valmistelu on tärkeää, mutta tätä asiaa on mietitty, ja tähän kyllä rahat löytyvät todellakin. Meillä on rahastoissa 205 miljardia euroa.

18.26 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Puheenjohtaja! Itse arvioisin näin, että kun meillä on lähes 1 600 000 eläkkeensaajaa ja heistä vanhuuseläkkeellä taitaa olla 1 350 000, niin hyvin helposti käy niin, että ennen vaaleja näistä ihmisistä tulee sitten objekti ja luvataan milloin mitäkin, niin kuin ehkä on käynytkin. Minun mielestäni tässä suhteessa olisi järkevintä, että perustettaisiin parlamentaarinen korkean tason työryhmä, joka vakavasti suhtautuu eläkeläisten toimeentulo- ja muihin ongelmiin. Siihen liittyy monta seikkaa, kuten toin esille. Minä itse olen ollut parissa parlamentaarisessa liikennetyöryhmässä, joita ministeri on vetänyt, ja siellä on asiallisesti suhtauduttu asioihin, ja me olem-

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

me saaneet sieltä järkevän, jopa yksimielisen tuloksen, ja ne on toteutettu suomalaisessa politiikassa, että minä en väheksyisi tätä parlamentaarista työtä. Ja jos minä oman käsitykseni sanon, niin siinä on olemassa vaara näitten vähäisten allekirjoittajien takia, että tämä koko aloite menee roskakoriin, ja sen takia minä haluaisin, että näitä oikeasti tutkittaisiin, koska nämä eivät ole yksinkertaisia asioita, niin tämä asia jäisi elämään ja [Puhemies koputtaa] yritettäisiin löytää ratkaisu.

18.27 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulla on kyllä sellainen arvio, että silloin kun puhumme puoliväli-indeksistä, sen kannatus ja tuki eri puolueissa on itse asiassa suurempi kuin nyt voisi ymmärtää joistakin puheenvuoroista.

Sitten on aina tämä toinen puoli, jos vähän jatkaa tuota Kiljusen filosofointia — mitä minä tähän kirjoitin — että voi tuntee olevansa oikeassa, vaikka onkin vähemmistössä. Olen tätä puoliväli-indeksiä pitänyt realistisena 15 vuotta, johdonmukaisesti puhunut ja toiminut sen puolesta. Silloin kun oli tämä kansalaisaloite, tiedostin, että mennään niin kuin täyteen indeksiin. Se nyt ei ollut niin helppo edetä, mutta tämä periaatteessa on mahdollista, [Puhemies koputtaa] ja minusta kaikki tämä keskustelu vie sitä asiaa eteenpäin. Näin minä haluan uskoa, ja haluan olla itselleni rehellinen. Aikanaan 95 vastustin kansaneläkkeen [Puhemies koputtaa] pohjaosan poistamista enkä ole koskaan katunut sitä, että äänestin sen poistamista vastaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja näin. Nyt minuutti on täynnä, ja myönnän vielä puheenvuoron, edustaja Lehto, ja sen jälkeen puhujalistaan.

18.29 Rami Lehto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eläkevarat kyllä riittävät ja kestävät puoliväli-indeksin, jos tuotot sijoitetaan hyvin ja asianmukaisesti ja siellä on pätevät henkilöt sijoittamassa. Eläkevarat nousevat koko ajan, mutta samalla — niin kuin minunkin sukupolveni — jäädään entistä myöhempään työeläkkeelle, jos vain työkykyä riittää, ja käytetään niitä vähemmän, kun ajatellaan, että kumminkaan elinodotus ei nouse enää. Että en minä usko, että nämä riittävät.

Haluaisin edustaja Eestilältä kysyä, miksi hän toisaalta on puolustanut puoliväli-indeksiä mutta toisaalta haluaa parlamentaarista työryhmää. Haluan kertoa sitaatin hänen puoluetoveriltansa: ”Toisaalta ei ole syytä myöskään automaattisesti lähteä siitä, että kaikki nykyisten aktiivisukupolvien luoman tuottavuuskasvun hedelmät automaattisesti kuuluisivat myös niille sukupolville, jotka ovat eläkkeellä eivätkä enää ole niitä luomassa.” Tämä on aivan käsittämätöntä. Meidän eläkeläiset ovat rakentaneet tämän hyvinvointiyhteiskunnan, [Puhemies koputtaa] ja nyt joku puhuu, että ei saisi enää nauttia hedelmistä, jos on nousukausi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Mennään puhujalistaan, ja siellä edustaja Sarkkinen.

18.30 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Eläkeläisköyhyys on vakava yhteiskunnallinen ongelma. Hallituksen ensi vuonna tekemä korotus kansan- ja takuueläkkeisiin on hyvä alku eläkeläisköyhyyden vähentämiseksi. Hallitus panostaa erittäin merkittävästi, 183 miljoonaa euroa, köyhimpien eläkeläisten toimeentuloon. Sote-valiokunta hyväksyi tänään mietinnön, jolla kansaneläke nousee 34 euroa ja takuueläke 50 euroa ensi vuonna.

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

Pienituloisten eläkeläisten toimeentuloon vaikuttavat eläkkeiden tason lisäksi menot. On tärkeää tarkastella eläkkeiden lisäksi myös sitä, mitä voimme tehdä eläkeläisten menojen kohtuullistamiseksi. Esimerkiksi asumismenot, lääkemenot ja terveydenhuollon asiakasmaksut kuormittavat monia pienituloisia eläkeläisiä. Siten esimerkiksi asuntopolitiikka ja asiakasmaksujen uudistaminen on erittäin tärkeää pienituloisten eläkeläisten kannalta. Eläkeläisten hyvinvointiin vaikuttavat myös julkiset palvelut ja niiden laatu, joten hallituksen suunnitelmat terveyskeskusten hoitopaikojen parantamiseksi ja vanhuspalveluiden vahvistamiseksi ovat olennaisia ikääntyneiden kannalta.

Kaikille eläkeläisille on taattava riittävä toimeentulo, ja eläkeläisten tasa-arvoa tulee parantaa. Kuten muissakin ikäryhmissä, myös eläkeläisten keskuudessa on suuria eroja. Toisilla on suuret eläkkeet ja varallisuutta, toisilla ei. Keskimääräiset työeläkkeet ovat viime vuosina nousseet, mutta eläke-erot ovat suuria. Eläkeläisistä ja heidän toimeentulostaan ei siis voi puhua yhtenä ryhmänä, ja päättäjinä meidän on keskityttävä erityisesti eläkeläisköyhyyden vähentämiseen ja pienituloisten eläkeläisten aseman parantamiseen.

Arvoisa puhemies! Työeläkejärjestelmää ja sen kestävyyttä on tarkasteltava pitkällä aikavälillä, jotta myös nykyiset työntekijät ja nuoret ikäluokat voivat luottaa järjestelmän kestävyYTEEN, toimivuuteen ja oikeudenmukaisuuteen. Työeläkejärjestelmämme on osittain rahastoiva, eli kulloisetkin työntekijät maksavat valtaosan kulloinkin maksettavista eläkkeistä. Suunnilleen viidesosa työeläkemaksuista rahastoidaan ja rahastoilla puskuroidaan järjestelmää erilaisissa taloussuhdanteissa ja tuotoilla maksetaan noin viidesosa eläkkeistä. Näin ollen työllisyysaste, palkkataso ja työvoiman määrä vaikuttavat myös eläkejärjestelmän kestävyYTEEN. Työeläkkeiden rahoitus on suunniteltu nykyindeksin perusteella eikä rahastoinnilla ole varauduttu niihin puoliväli-indeksin lisäkustannuksiin, jotka olisivat Eläketurvakeskuksen arvion mukaan ensimmäisenä vuonna melko pienet mutta viiden vuoden kuluttua noin 571 miljoonaa euroa vuodessa, kymmenen vuoden kuluttua 910 miljoonaa euroa, 20 vuoden kuluttua 1,8 miljardia ja siitä eteenpäin edelleen kasvua. Seurauksena olisi työeläkemaksujen merkittävä nostaminen järjestelmän kestävyYTEEN turvaamiseksi. Laskelmien mukaan viiden vuoden kuluttua nousupaine olisi 0,6 prosenttia, kymmenen vuoden kuluttua 0,9 ja 20 vuoden kuluttua 1,5 prosenttia. Rahastojen tyhjentäminen johtaisi niin ikään eläkemaksujen nousupaineeseen, sillä rahastojen tuotot pienentävät työeläkevakuutusmaksuja ja rahastojen tuotoilla maksetaan noin yksi viidesosa eläkemenoisista. Laskelmat perustuvat Eläketurvakeskuksen laskelmiin, ja ainakaan minulla ei ole osaaamista kyseenalaistaa viranomaistahon tekemiä laskelmia.

Arvoisa puhemies! Nykyisellä syntyvyyden tasolla ja ennustetulla väestökehityksellä työeläkemaksuja saatetaan joutua nostamaan, vaikka indekseihin ei tehdä mitään muutoksia. Työeläkejärjestelmämme on kestävä, mutta nykyiset väestötrendit heikentävät kestävyYTEttä ja aiheuttavat paineita. Mikäli indeksejä muutettaisiin, niin järjestelmään kohdistuisi kahtalainen paine. On muistettava, että työeläkevakuutusmaksu on noussut viime vuosikymmeninä runsaasti ja nykyiset ja tulevat työssäolijat maksavat korkeampia maksuja kuin aiemmillä vuosikymmenillä. 80-luvulla työeläkevakuutusmaksu oli noin 15 prosenttia. Tänä päivänä se on 24,4 prosenttia.

Arvoisa puhemies! Puoliväli-indeksi antaisi euromääräisesti eniten ennestään suurituloisille työeläkeläisille, eikä se olisi välttämättä kovin kustannustehokas keino eläkeläisköyhyyden vähentämiseksi. On kuitenkin täysin oikeutettua kantaa huolta siitä, että monien työeläke jää pieneksi ja pienet työeläkkeet eivät ole kehittyneet riittävästi ja eläkeläisten ostovoima jää monilla pieneksi ja elämiseen riittämättömäksi. Tuleekin ottaa tarkaste-

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

luun sellaisia tapoja kehittää eläkejärjestelmää, jotka lisäisivät eläkeläisten tasa-arvoa ja parantaisivat pieniä työeläkkeitä. Esimerkiksi työ- ja kansaneläkkeen yhteensovittamista tulisi pyrkiä uudistamaan siihen suuntaan, että pienituloisten eläkeläisten toimeentulo paranee. On myös paikallaan selvittää työeläkkeiden korotusmalleja, joilla turvataan pienten työeläkkeiden kehitys ja ostovoima nykyistä paremmin.

Hallitusohjelmassa on linjaus siitä, että käynnistetään kolmikantainen selvitys siitä, miten työeläkejärjestelmän sisällä voitaisiin parantaa pienimmillä työeläkkeillä olevien asemaa. Osana tätä selvitystä selvitetään keinoja, joiden avulla voitaisiin nostaa alle 1 400 euron työeläkkeitä työeläkemaksuja nostamatta. Tässä yhteydessä voitaneen arvioida myös edustaja Kiljusen aloitteeseen sisältyvän euro plus prosentti -sekakorotusmallin mahdollisuutta ja toteuttamismahdollisuuksia yhdessä työmarkkinaosapuolten kanssa.

18.36 Anu Vehviläinen kesk: Arvoisa puhemies! Todettakoon tähän aluksi fakta: Suomessa on yhteensä 1,5 miljoonaa eläkkeensaajaa, joista noin 1,4 miljoonaa saa työeläkettä. Keskimääräinen kokonaiseläke on 1 669 euroa kuukaudessa, ja kansaneläke täydentää pientä työeläkettä, kun työeläke on alle 1 300 euroa kuukaudessa. Näin siis muun muassa Telan tilastot kertovat.

Edustajien Kiljunen ja Elomaa aloitteissa todella kannetaan huolta pienellä työeläkkeellä olevien toimeentulosta ja ostovoimasta, ja kun luin aloitteet läpi, huomasin kyllä, että siellä perusteluissa on paljon tärkeitä huomioita nimenomaan eläkeläisköyhyydestä. Se on hyvä asia.

Suomalainen eläkejärjestelmä, sekä työeläkejärjestelmä että meidän kansaneläkejärjestelmä ja varsin tuore takuueläkejärjestelmä, muodostaa kokonaisuuden, jolla on tarkoitus pitää huolta jokaisen suomalaisen vanhuudenturvasta ja toimeentulosta. Kehittämistarpeita toki on, ja itse kuulun niihin, jotka ajattelevat kuten omassa puolueessani keskustassa ajatellaan, että ne kehittämistarpeet ovat erityisesti siellä aivan pienimmissä eläkkeissä, sekä kansaneläkkeitten osalta että takuueläkkeitten osalta. Että se on ihan kaikista näistä olennaisinta.

Kuten tässä edellä jo edustaja Sarkkinen kertoi, todellakin olemme tänään saaneet mietinnön tehtyä pienten eläkkeitten korotuksista, ja se on minusta hyvä asia. Olen ihan varma, että kaikki olemme saaneet tässä viime vuosien aikana ja vaalikentillä tästä kovasti palautetta, ja on oikein, että näin tehdään. Eli täysi takuueläke tulee nousemaan 834 euroon ja kansaneläkkeen täysi määrä yksin asuvalla 663 euroon. Totean sen, että nämä korotukset koskettavat kaiken kaikkiaan yli 600 000:ta eläkkeensaajaa ja siihen käytetään ensi vuonna 183 miljoonaa euroa. Eli pidän näitä tietysti oikeansuuntaisena.

Samalla kuitenkin näen, että eläkeläisten siinä koko arjen kuvassa, kun katsotaan eläkkeen tason lisäksi myös, miten paljon menee rahaa asumiseen, ruokaan, lääkkeisiin, henkilökohtaiseen aivan välttämättömään elämään, niin tottahan se on, että eläkeläisköyhyydestähän meillä kyllä aidosti voidaan myös puhua, ja se on meidän yhdessä tunnistettava, ja olen kyllä sitä näissä edellä olevissa puheenvuoroissa kaiken kaikkiaan nähnytkin. Esimerkiksi meillä oli viime vuonna lähes 35 000 yli 65-vuotiasta henkilöä, joilla oli maksuhäiriömerkintä, ja se on aika tavalla paljon. Se kertoo konkreettisesti tästä.

Siellä sosiaali- ja terveystieteiden tämän päivän mietinnössä otettiin myös kantaa tähän eläkeläisköyhyyteen. Se tieto, mitä meillä on eläkeläisköyhyydestä, on hyvin hajanaista ja sirpalemaista, ja ajatellaan sillä tavalla ja esitämme eduskunnalle tämän salin rat-

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

kaistavaksi, että meidän pitäisi tehdä myös kattava tutkimus eläkeläisköyhyyden luonteesta ja syistä, jotta osaisimme tehdä paremmin kaikkia toimenpiteitä tähän.

Hallituksen osalta mielestäni keskeinen ja konkreettinen asia tulee olemaan tämän asiakasmaksulainsäädännön mahdollisimman nopea eduskuntaan tuominen. Te tiedätte, että siellä on paljon asiakasmaksuissa epäoikeudenmukaisuutta ja ne pitäisi korjata. Sen on ainakin kaksi jos ei kolmekin hallitusta jättänyt nyt tuomatta. Siellä on nyt hallituksella varattu kuitenkin tähän muutamia kymmeniä miljoonia euroja rahaa, että me voisimme tehdä myös siinä säästöä, että saataisiin todellakin kohtuullistettua asiakasmaksuja. Sitä pidän tärkeänä.

Mutta sitten vielä totean näistä edustajien lakialoitteista: Niin kuin sanoin, ymmärrän tämän huolen, mutta henkilökohtaisesti kannan erittäin paljon huolta meidän eläkejärjestelmän kestävydestä, huolimatta siitä, että meillä on rahastoitu yli 200 miljardia euroa. Ajattelen sillä tavalla, että tässä tulevaisuuden tai nyt jo epävarmassa maailmassa, jossa on kriisejä kansainvälisesti ja emme itsekään pysty tietämään, miten Suomi täällä kansallisesti aina pärjää, minusta se on meille ja meitä seuraaville sukupolville pahan päivän vara ja turva, että meillä on rahastoituna ja meillä aina pystytään maksamaan ihmisten eläkkeet. Tämä on myös yksi syy, miksi itse ajattelen tässä tällä tavalla, että arvostan aloitteita mutta en pysty niitä kannattamaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Puheenvuorot täältä pöntöstä maksimissaan 7 minuuttia, omalta paikalta 3 minuuttia. Tämä edustaja Lehdolle tiedoksi, kun sitä äsken Saviolta kuiskuteltiin.

18.42 Rami Lehto ps: Arvoisa herra puhemies! Kuten täällä on todettu, työeläke on ansiosidonnainen etuus. Sen tehtävä on turvata ansaittu tulotaso eläkeaikana. Eläkkeet jäävät kuitenkin koko ajan jälkeen ansiotason kehityksestä. Eläketaso laskee parissa vuosikymmenessä 40 prosenttiin ansaitusta keskipalkasta. Taitettu indeksi nostaa teoriassa eläketasoa vain viidenneksen reaali-palkkojen kasvusta. Jos katsotaan keskimääräisen eläkkeen reaali-kehitystä eri indekseillä vuosien 95—2015 välillä, niin taitettu indeksi on nostanut vain reaali-kehitystä 73 euroa kuukaudessa. Puoliväli-indeksi, jos olisi pysynyt, olisi nostanut 208 euroa kuukaudessa. Ja palkkatasoindeksi taas reilu 400 euroa kuussa. Niin tässä on merkittävä ero, mitä tässä on tapahtunut reaali-kehityksessä, kun on tullut taitettu indeksi.

Japanin eläkeläiset tekevät etenevässä määrin rikoksia, että pääsevät vankilaan. Ja syy siihen on yksinäisyys ja köyhyys. Tilastojen mukaan Japanissa yli 21 prosenttia vangeista on yli 65 vuotta täyttäneitä, ja rikoksien uusimisprosentti on kaksinkertainen verrattuna nuoriin rikollisiin. Tosin, yli 65-vuotiaiden rikokset ovat pieniä, mutta niistäkin annetaan huomattavasti Suomen tasoa pidempiä tuomioita.

Miksi sitten Japanissa eläkeläiset tekevät näin paljon rikoksia? Syynä on usein eläkeläisköyhyys. Ei ole tarpeeksi varaa ruokaan, lääkkeisiin, ei lämpöön, asuntoon. Siksi meidän onkin pidettävä huolta meidän omista eläkeläisistä, ettei täällä käy samoin tulevaisuudessa.

Meillä on suuri joukko eläkeläisiä, jotka kitkuttelevat pienen eläkkeen turvin, ja huoli huomisesta on läsnä päivittäin. Moni on tehnyt pitkän ja raskaan työuran, mutta silti eläke on voinut jäädä pieneksi, ja toimeentulo on haastavaa. On lääkekuluja, on lääkärilaskuja ja muutenkin eläminen kallistuu koko ajan. Vappusatanen ei riitä, kun sitä ei ole tullut. On tullut rippeitä, ja se on hyvä alku pienituloisille eläkeläisille, mutta me tarvitsemme pikaisesti muutoksia tähän, ja siihen on ratkaisuna puoliväli-indeksi, näin alkuun. Sen vaikutus

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

ei näy heti, mutta sillä turvataan jatkossa eläkeläisten ostovoiman kasvu paremmin kuin nyky muodolla.

18.44 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Minun mielestäni eläkeläisköyhyyteen ovat merkittäväällä tavalla tällä vuosikymmenellä vaikuttaneet erinäköiset pakollisten maksujen korotukset. Me tiedämme, että eläkeläisten kulutus verrattuna palkansaajaan suhteellisesti kohdentuu enemmän asumiseen ja luonnollisesti terveydenhuoltoon ja tiettyssä maassa eläkeläisten vielä pitää liikkua omilla autoillaan. Jos katsottaisiin, että palkansaaja kuluttaa asumismenoihin 100 yksikköä, niin eläkeläinen kuluttaa noin 120 yksikköä, ja jos palkansaaja kuluttaa terveydenhuoltoon 100 yksikköä, niin eläkeläinen kuluttaa 190 yksikköä. Kun katsoo näitä Tilastokeskuksen tietoja, niin nämä nousut ovat tapahtuneet nimenomaan asumisessa ja terveydenhuollossa, ja minun väittämäni on, että eläkeläiset ovat köyhtyneet juuri tämän takia. Sen takia kokoomus on pitänyt yllä sitä, että meidän pitäisi katsoa tätä indeksikoria. Eli kun otamme huomioon eläkeläisten todellisen kulutuksen, sen, mihin se kohdentuu, niin ovatko suurimmat nousut tapahtuneet juuri siellä indeksikorissa? Silloin siitä aiheutuu se, että tämä 80—20-työeläkeindeksi tai sitten takuueläkkeet tai pienet eläkkeet eivät ole pysyneet siinä mukana. Ja kun me tiedämme, että yksin asuvista valtaosa on naisia ja heillä on pieniä eläkkeitä, ja jos he tietyllä alueella Suomessa asuvat vielä omakotitalossa, niin lopputuloksena on se, että niistä laskuista ei selviä. Sen takia on tärkeää, että eduskunta keskustelee näistä eläkeasioista.

Mutta kun tämä aloite on nyt tehty työeläkejärjestelmää koskien, niin silloin se on pikusen eri asia kuin takuueläke tai kansaneläke. Ja kun me menemme näihin indekseihin, niin ainakin itse joudun tunnustamaan, että nämä ovat aika vaikeita sen takia, kun kukaan tässä salissa ei pysty näkemään tulevaisuuteen. Me emme pysty näkemään sitä, millä tavalla nämä eläkerahastot kehittyvät. Kaikki me olemme lukutaitoisia ja pystymme katsomaan: Esimerkiksi sinä aikana, kun itse olen saanut olla kansanedustaja, vuodesta 2011 lähtien, niin eläkerahastot ovat kehittyneet yli 70 miljardia, mutta ei se ole tae siitä, että ne tulisivat kehittymään hyvin jatkossa. Jos me katsomme taaksepäin, niin eihän näitten eläkerahastojen kehitys todella ole kuin parina vuotena — kolmena vuotena muistaakseni — käynyt miinuksella vuoden 95 jälkeen. Silloin 90-luvulla, kun oli ne lamat, ne laskivat 14 miljoonaa ja seuraavana vuonna nousivat 14 miljardia. Että kyllähän ne koko ajan ovat nousseet. Mutta nyt me olemme niin erikoisessa maailmassa, kun meillä on negatiivisten korkojen maailma ollut monta vuotta, että maailmalla on paljon rahaa mutta kukaan ei tiedä, minnekä se järkevästi pitäisi sijoittaa. Pörssikurssit ovat nousseet kymmenen vuoden aikana Jenkeissä yhtä mittaa, ja Eurooppa ja muu maailma seuraavat perässä. Sen takiahan nämä tuotot ovat olleet hyviä.

Mutta sen me tiedämme, kun me ajattelemme tulevia eläkeläisiä ja kun katsoo Tilastokeskuksen tietoja, että vuonna 2030 meillä on yli 65-vuotiaita 290 000 enemmän kuin on vuonna 2017. Eli me tiedämme, että eläkkeensaajien lukumäärä eli näitten rahansaajien lukumäärä nousee koko ajan, mutta sitten me emme tiedä, mikä tulee olemaan näitten rahastojen tuottoprosentti. Totta kai ne pyrkivät kolmen ja puolen prosentin reaalityttöön — se on kova juttu, jos se saavutetaan, jos tämä maailma jatkuu tällaisena, mitä se nyt on. Tämä on se ongelma.

Toinen ongelma on se, että meidän pitää pitää kilpailukyvyistä huolta. Esimerkiksi Kiljusen aloitteessa on yksi vähän heikko kohta: jos lähdetään siitä, että aina korotetaan vain näitä työeläkemaksuja, jotta saadaan eläkkeet maksettua — se viittaa vähän siihen — niin

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

silloin siitä saattaa seurata se, että meidän yksikkötyökustannukset lähtevät jälleen nousuun, jolloin me menetämme viennin kilpailukykyä, ja sitä kautta tulee työttömyyttä ja ongelmia maksaa näitä työeläkemaksuja. Eli tämä on niin vaikea juttu.

Näillä luvuilla minä perustelen sitä — ja kokoomuksen mielestä pitäisikin — että pitäisi oikeasti perustaa parlamentaarinen korkean tason työryhmä, joka kunnolla tutkii tätä eläkejärjestelmää ja sen tulevaisuutta ja indeksejä ja eläkeläisten todellisia menoja verrattuna siihen indeksikoriin. Ja sen jälkeen arvioidaan sitten eläkeläisten verotus. Minä en tiedä tämän päivän lukua, mutta silloin kun minä sitä katselin puolitoista vuotta sitten, niin eläkeläisten verotus oli noin 300 miljoonaa ankarampi kuin palkansaajien verotus ja se oli tietyissä tuloluokissa parhaimmillaan, olikohan 2,7 prosenttia ankaraa, mutta sitten taas pienissä eläkkeissä, pienillä eläkeläisillä verotus on tavallaan matalampaa kuin se on vastaavilla palkansaajilla. Se vähän vaihtelee, missä se käyrä menee, ja se leikkaa tietyissä pisteissä itsensä.

Näitä asioita pitäisi nyt yhdessä pohtia. Ja minä ymmärrän, että edustaja Kankaanniemi kokee tällaisen puheen niin, että ikään kuin se olisi jarruttelua, mutta ei se oikeasti ole. Ja nyt kun ministeri katsoo ja hallitus katsoo, että perustetaan tällainen työryhmä ja tehdään vaikka puoli vuotta tai kahdeksan kuukautta kunnolla töitä ja kuunnellaan lukuisa määrä asiantuntijoita ja muodostetaan siitä parlamentaarisesti käsitys, miten eläkeläisten asioita tulisi hoitaa, niin minun mielestäni se olisi iso voitto eläkeläisille, koko asialle. Sitä, mikä sen työryhmän lopputulema olisi juuri tässä indeksikysymyksessä, minä en osaa arvioida, koska yleinen periaate on, että ensin tutkitaan ja sitten hutkitaan, mutta nyt me meinaamme mennä vähän toisinpäin. Minä luulen, että isojen puolueiden ja monien puolueitten ikään kuin negatiivinen suhtautuminen pari vuotta sitten, mihin edustaja Vehviläinen viittasi, johtuu juuri siitä, että halutaan olla varovaisia eikä lähdetä yhtäkkiä ilman tarkempaa analyysia viitoittamaan uudelleen näitä asioita.

Eli minä toivon, että erityisesti hallituspuolueiden kansanedustajat nyt vievät viestiä omille ministereilleen, että tällainen työryhmä perustetaan ja arvioidaan näitä asioita, koska nämä eivät ole yksinkertaisia asioita, nämä ovat monimutkaisia asioita, ja me tiedämme, että parhaillaan tämä jälkeenjääneisyys niillä, jotka ovat jääneet eläkkeelle vuonna 95 tai sitä aikaisemmin, on 32 prosenttia. Ne ovat isoja jälkeenjääneisyyksiä, ja edustaja Tanus täällä aivan oikein viittasi siihen, että jos teoriassa matemaattisesti toteutettaisiin, että pannaan 2,4 miljardia lisää työeläkkeisiin, niin valtiohan saa siitä heti noin miljardin ja se tulee suoraan valtionkassaan. Että matemaattisesti se on täysin oikea arvio, mutta onko se toteutettavissa, niin sehän on tämän asian ja ongelman ydin on, koska tulevaisuutta me emme tiedä. [Toimi Kankaanniemi: Miksei se olisi toteutettavissa? Rahat on valmiina, päätöstä vailla!]

18.51 Johannes Yrttiaho vas: Arvoisa puhemies! Eläkeläisten reaaliset tulot ovat alentuneet viime vuosina yleisesti. Syynä ovat kansaneläkkeen leikkaus, vuosien 2015 ja 2017 indeksileikkaukset sekä 2018 ja 2019 indeksijäädytykset. Näitä heikennyksiä hallitus on nyt luvannut kompensoida.

Pitkäaikaisin ja perusteellisin eläketurvan heikentäjä on kuitenkin ollut työeläkkeiden niin sanottu taitettu indeksi. Sen muuttaminen takaisin puoliväli-indeksiksi parantaisi eläkeläisten reaalisia tuloja ja vähentäisi eläkeläisten köyhyyttä tehokkaasti, kuten käsittelyssä olevassa lakialoitteessa esitetään ja hyvin perustellaan. Eläkkeiden parantamiseen olisi kyllä varaa. Se on täällä useassa puheenvuorossa jo todistettu.

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

Työeläkejärjestelmää perustettaessa 1962 eläkkeet sidottiin palkkakehitykseen sataprosenttisesti. Vuodesta 77 käytössä olleessa niin sanotussa puoliväli-indeksissä sekä ansiotai hintakehityksen painotus oli 50 prosenttia. Puoliväli-indeksiä sovellettiin eläkkeiden tarkistuksiin, kunnes vuonna 95 Lipposen ensimmäinen hallitus ensitöikseen leikkasi — tai taittoi — työeläkeindeksin siten, että palkkataso vaikuttaa eläkkeiden vuotuisiin indeksitarkistuksiin enää 20 prosentin verran. Tämä merkitsee eläkkeiden jälkeen jäämistä ansiotasosta, eläkeläisten pienituloisuuden ja suoranaisten köyhyyden kasvua.

Julkisessa keskustelussa väitetään usein, että eläkeindeksin korjaaminen aloitteessa esitetyllä tavalla vääristäisi eläkeläisten keskinäistä tulonjakoa ja kasvattaisi tuloeroja. Väite on tässä yhteydessä siitä erikoinen, että työeläkeindeksissä on kyse nimenomaan työssä olevien ja eläkeläisten välisestä tulonjaosta ja sen tasaamisesta tällä puoliväli-indeksillä, ja juuri tällähän on eläkeläisen toimeentulon kannalta merkitystä. Ansiosidonnaisen työeläkkeen on tarkoitus turvata ansaittu tulotaso eläkkeelläoloaikana. [Kimmo Kiljunen: Juuri näin!] Korvaustasoksi on asetettu 60 prosenttia, mutta taitettu indeksi heikentää eläkkeitä niin, että korvaustaso laskee noin 20 vuoden eläkkeelläoloajan kuluessa jopa 40 prosenttiin ansaitusta keskipalkasta. Tulonjakoon ja tuloeroihin voidaan ja tulee puuttua useilla keinoilla, muun muassa kansaneläkkeiden ja takuueläkkeen korotuksilla ja oikeudenmukaisilla veroratkaisuilla ja niin edelleen.

Tässä edustaja Kiljusen lakialoitteessa esitetään työeläkkeiden vuosittaisen korotusvaran suorittamista kahden kolmasosan osuudelta kaikille samansuuruisena euromääräisenä korotuksena ja yhden kolmasosan osuudelta prosenttikorotuksena. Tämä esitetty malli tasaa osaltaan eläkeläisten välistä tulonjakoa. Mutta ennen kaikkea, arvoisa puhemies, aloitteessa esitetty puoliväli-indeksin palauttaminen kasvattaisi eläkkeiden ostovoimaa, se vähentäisi eläkeläisten köyhyyttä ja lisäisi myös kotimaista kysyntää. Tällä olisi positiivisia vaikutuksia työllisyyteen, julkinen talous vahvistuisi, ja koko kansantalous hyötyisi. — Kiitoksia.

18.55 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Meidän kaikkien täällä, ja koko Suomessa, on syytä olla erityisen kiitollisia professori Teivo Pentikäiselle ja hänen työryhmälleen, joka loi Suomeen 1960-luvun alussa työeläkejärjestelmän. Sen ansiosta meillä on nämä 205 miljardia euroa rahastoituna, ja sen myötä me olemme saaneet tämän järjestelmän, jota on nyt siis rakennettu useimpien meidän elinikä.

Tuo Pentikäisen työn tulos sisälsi myös sen, että silloin, 1963, työeläkkeet sidottiin puhtaasti palkkaindeksiin. Eli silloin tulkittiin, että työeläke on siirrettyä palkanmaksua, joka sitten maksetaan sille, joka on palkkaa saanut työelämässä ja maksanut työeläkemaksuja ja saa sitten eläköityessään ja eläkkeellä sen osan säästämästään palkasta. Näin meneteltiin 70-luvun loppupuolelle asti, jolloin sitten todettiin, että palkkaindeksi nostaa eläkkeitä nopeammin kuin palkkoja. Tämä on vähän ihmeellistä, mutta näin tosiasiaa tapahtui ja eläkkeet nousivat varsin reippaasti — ja tietysti erityisesti hintoihinkin nähden. No sitten 90-luvun laman loppuvaiheilla Lipposen hallitus päätti toteuttaa tämän puoliväli-indeksin muuttamisen 20—80-indeksiksi, ja Kari Puron komitea 2000-luvun taitteessa ehdotti tätä järjestelmää pysyväksi. Ensin se oli julkisella puolella, ja sen jälkeen se vahvistettiin tässä salissa kaikkia aloja koskevaksi. Muistan hyvin, kun olin täällä silloin. Olin 95—2000, niinä vuosina, ja äänestin kyllä eläkeläisten puolesta mutta jäin vähemmistöön.

Arvoisa puhemies! Sen jälkeen tästä asiasta on paljon puhuttu, mutta ei ole saatu aikaan minkäänlaista muutosta, vaikka hallitukset ovat vaihtuneet. Ja eläkeläisten jälkeennejäänei-

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

syys siitä tasosta, mikä heille olisi periaatteessa kuulunut alun perin olleen mallin mukaan, on merkittävä ja tosiasia tänä päivänä. Mutta pysyviä mallejahan meillä ei ole. Kansalaisaloite kaksi vuotta sitten oli todellakin sellainen, että siinä esitettiin palaamista siihen Pentikäisen alkuperäiseen malliin, 100 prosentin palkkasidonnaisuuteen, ja sellaista mallia en itsekään pitänyt kyllä mahdollisena. Mielestäni se olisi saattanut johtaa niin rajuun eläke-rahastojen hupenemiseen muutamassa vuosikymmenessä, että se ei olisi ollut ihan vastuullista.

Mutta sen sijaan nämä lakialoitteet, jotka edustajat Elomaa ja Kimmo Kiljunen ovat panneet alulle, ovat erinomaisia. Molemmat ovat toteuttamiskelpoisia, molemmissa on hyviä elementtejä ja molemmat suosivat pieniä, keskusuuria ansioeläkkeitä, niin kuin mielestäni pitääkin. Jos mennään ihan normaalilla tavalla tähän puoliväli-indeksiin ilman näitä painotuksia, niin suurituloiset eläkeläiset hyötyvät kyllä euromääräisesti valtavasti tai ainakin paljon. No, sanotaan, että heitä ei ole kovin paljon, mutta toisaalta ei ole kuitenkaan tarpeen kasvattaa eläke-eroja tällä tavalla. Siksi nämä mallit ovat perusteltuja ja vievät oikeaan suuntaan.

Täällä on mainittu, että eläke-rahastot ovat kasvaneet reippaasti. Tarkistin, että vuoden 2010 lopussa eläke-rahastoissa oli 136 miljardia euroa ja viime vuoden lopussa 204 miljardia, suurin piirtein. Eli kasvu kahdeksassa vuodessa oli 68 miljardia euroa, siis keskimäärin yli 8 miljardia vuotta kohti. Vuosina, jotka olivat taloudellisen taantumun ja vaikean talouden aikaa — tämän vuosikymmenen alkupuolella varsinkin — työttömyys oli ja on yhä edelleenkin suuri, mutta siitä huolimatta nämä eläke-rahastot kasvoivat ja tietysti suuri osa on tullut sijoitustuotoista. Mutta siis yli 200 miljardia on rahastoissa varaa. Jos niistä tällä taitetun indeksin korjaamisella annettaisiin tämän päivän eläkeläisille muutama miljardi — miljardi, kaksi, kolme, mitä nämä lakialoitteet korkeintaan merkitsisivät — niin koska ansioeläkkeet ovat veronalaista tuloa, siitä tulisi valtiolle ja kunnille verotuloina takaisin merkittävä osa, arviolta ehkä 30—40 prosenttia kokonaisveroasteena. Sen lisäksi se menisi ostovoimaan, joka tulisi kulutuksen kautta hyödyksi yhteiskunnalle välillisten verojen kautta ja toisaalta väistämättä parantaisi myös osaltaan työllisyyttä. Näin ollen siitä hyötyisi kyllä kokonaistalous, eli eläke-rahastoista siirtyisi merkittävä summa valtion ja kuntien käyttöön, joilla sitten taas eläkeläistenkin palveluja voitaisiin kehittää ja ylläpitää.

Arvoisa puhemies! Nykyinen hallitus aikoo korottaa polttoaineveroa, ja sen politiikka johtaa siihen, että kuntaverot nousevat lähes koko maassa tällä vaalikaudella jopa hyvin paljon. Näin ollen verotus kiristyy ja sitä maksavat myös yhä ostovoimaltaan pienenevän eläkkeen varassa olevat, ja tässäkin mielessä nyt olisi kyllä paikallaan tehdä eläkeläisten asemaa parantavia uudistuksia. Kansaneläkkeistä en tässä [Puhemies koputtaa] yhteydessä sen enempää, kun aika loppuu, eikä se tähän kuulu, mutta on todella tärkeää, että niitä myös parannetaan.

19.02 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Kuten edeltävästäkin, edustaja Kankaanniemen puheenvuorosta kävi hyvin ilmi, että erityisesti pienten eläkkeiden jälkeenjääneisyys on vakava yhteiskunnallinen ongelma. Tämä edustaja Elomaan laatima ja useiden muiden perussuomalaisten kansanedustajien allekirjoittama lakialoite taitetun indeksin korjaamiseksi tähtääkin hyvin ansiokkaasti tämän ongelman korjaamiseen.

Eläkeläisten on useimmissa tapauksissa mahdotonta kasvattaa omia tulojaan, ja monien heistä on myös laskettava jokainen euro hyvin tarkasti ennen seuraavaa eläkkeenmaksupäivää. Toisaalta välttämättömät elinkustannukset ovat kohonneet hyvin nopeasti, ja var-

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

sinkin asumisen kalleus aiheuttaa pulmia monelle pienituloiselle eläkeläiselle, varsinkin suurissa kasvukeskuksissa. Viime vuosien aikana tehdyt työeläkkeiden pienet tasokorotukset eivät lähimainkaan riitä kompensoimaan näiden välttämättömien menojen kasvua. Lisäksi eläkkeiden verotus on useimmissa tuloluokissa selvästikin palkkatulojen verotusta kireämpää, ja sen johdosta eläkkeiden ja palkkatulojen verotus tulee yhtenäistää eläkkeiden verotusta alentamalla.

Arvoisa puhemies! Työeläkejärjestelmän oikeudenmukaisuus herättää täysin oikeutusti jatkuvaa kansalaiskeskustelua, ja monella eläkeläisellä on todella suuri huoli taloudellisesta toimeentulostaan. Ongelmia toimeentulon kanssa on erityisesti kaikkein pienituloisimmilla eläkeläisillä. Moni pientä työeläkettä saava henkilö on tehnyt pitkän ja kunnioitettavan työuran raskaassa mutta pienipalkkaisessa työssä, josta säästöjä ei ole juuri kertynyt.

Perussuomalaiset haluavatkin kiinnittää huomiota varsinkin matalapalkka-aloilla kauan työskennelleisiin, pientä työeläkettä saaviin ihmisiin, joista monet ovat naisia. Heidän tuloinsa ovat hyvin niukkoja — silti vuokrat, sähkön siirtohinnot, lääkkeet ja muut pakolliset elinkustannukset kallistuvat jatkuvasti. Tähän edustaja Elomaan lakialoitteeseen sisältyvä perussuomalaisten eläkemalli parantaisi erityisesti näiden henkilöiden asemaa. Myös edustaja Kiljusen laatima lakialoite on oikeansuuntainen, joskin sisällöltään hieman erilainen.

Arvoisa puhemies! Kaikkien työeläkkeiden kaavamainen indeksikorjaus nostaisi luonnollisesti suuria eläkkeitä euromääräisesti enemmän kuin pieniä. Tässä edustaja Elomaan laatimassa lakialoitteessa mallia on kuitenkin jatkokehitetty oikeudenmukaisesti, ja siinä esitetään puoliväli-indeksiä sovellettavaksi jokaisen työeläkkeensaajan kuukausittaisen eläketulon 1 500 ensimmäisen euron osalta. [Puhemies koputtaa] Tämä esityksemme hyödyttäisi kaikkia työeläkeläisiä, mutta pientä työeläkettä [Puhemies koputtaa] saavien ostovoima kohentuisi kuitenkin eniten, ja siksi kannatan tätä lakialoitetta, jonka olen myös itse allekirjoittanut.

19.06 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! On ollut tärkeää, että tässä keskustelussa on myöskin tullut esille se, että työeläkejärjestelmä poikkeaa tästä muusta julkisen talouden päätöksentekojärjestelmästä. Työeläkejärjestelmä rahastoineen ei ole osana valtion budjettia, vaikka tietysti työeläkejärjestelmä katsotaankin osaksi sosiaalivakuutusjärjestelmää, joka Suomessa toimii. Päätöksentekoprosessi ja koko työeläkejärjestelmä on aikanaan luotu kolmikannassa työmarkkinajärjestöjen toimesta hallituksen ollessa siinä kolmikannassa mukana, ja on syytä kunnioittaa myöskin kolmikantaa siinä suhteessa, että kun järjestelmää lähdetään uusimaan ja kun sieltä työeläkejärjestelmästä myöskin tarvittaessa halutaan voimavaroja työeläkkeisiin, silloin on järkevää, että nämä neuvonpidot käydään kolmikannan kautta käydyissä keskusteluissa.

Hallitusohjelmassa on sikäli tärkeä huomio, joka on ”vallankumouksellinen”, täysin uusi avaus, että pyritään selvittämään kolmikannassa, voidaanko työeläkejärjestelmästä saada voimavaroja näihin pienimpiin työeläkkeisiin, jotta se 100 euroa alle 1 400 euron eläkkeisiin voitaisiin taata läpi kentän. Tämä on uusi asia. Tämä on aivan uusi asia, ensi kerran rahastojen tuotoista haluttaisiin saada käyttöön voimavaroja, ja tämä pyritään tässä nyt selvittämään. Itse esittäisin tässä julkisesti sen toivomuksen, että aivan kuin 2013 selvityksessä, joka tarkasteli tätä taitettua indeksiä edellisen kerran, olivat ensimmäisen kerran eläkeläisjärjestöt mukana siinä neuvonpidossa, olisi järkevää, että myöskin niissä neuvotteluissa ja keskusteluissa, joita käydään nyt tämän niin sanotun vappusatasen rahoitta-

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

misesta, olisivat myöskin eläkeläisjärjestöt mukana. Se on vasta ensimmäinen askel. Seuraava askel on tietysti katsoa koko sitä työeläkeläisjoukkuetta — meillä on 1,3 miljoonaa yli 65-vuotiasta, jotka saavat vanhuuseläkettä — eli katsoa koko sitä porukkaa ja sen tulojen kehittymistä.

Vähän hämmästelін edustaja Sarkkisen puheenvuoroa sikäli, että hän lähti puhumaan siitä, että jos tämä puoliväli-indeksi otettaisiin käyttöön, se johtaisi eläkerahastojen kuivumiseen. Vähän mennään nyt sellaisella slogantasolla, jossa ei asiaa katsota loppuun saakka. Hänen argumenttinsa siitä, että eläkejärjestelmän täytyy olla oikeudenmukainen sukupolvien ylitse, on täysin oikea. On täysin selvä asia, että kaikkien eläketurva täytyy varmistaa oikeudenmukaisella tavalla, sekä nykyisten eläkkeensaajien että myöskin tulevien. Se, että nyt lähdetään puhumaan siitä, että eläkerahastot kuivuisivat tämän puoliväli-indeksin käyttöönoton myötä, tuntuu häkellyttävältä. Hän itse antoi ne luvut, joihin minäkin viittasin: kymmenen vuoden päästä tämän puoliväli-indeksin käyttöönoton jälkeen, jos se otettaisiin nyt juuri käyttöön, eli vuonna 2030, eläkemeno olisi 900 miljoonaa euroa suurempi kuin se olisi tällä nykyisellä taitetulla indeksillä, ja 20 vuoden päästä eli vuonna 2040 eläkemeno olisi 1,8 miljardia euroa suurempi kuin tällä taitetulla indeksillä. Kuinka me voimme puhua vakavasti eduskunnassa, että me kuivatamme rahastot, kun Eläketurvakeskuksen omien ennustusten mukaan eläkerahastojen koko on yli 400 miljardia euroa 2040-luvulla, ja siitä eteenpäin, kun mennään 2080-luvulle, rahastot kasvavat 1 500 miljardiin euroon? Tämähän on järjetöntä kansantalouden kuivattamista rahastoihin, joiden varoista suurin osa, 70 prosenttia, on siirretty ulkomaille. Me aidosti kuivatamme Suomen kansantalouden näihin eläkerahastoihin sen sijaan, että me loisimme työpaikkoja. Eläkkeiden korotus on kustannustehokkainta elvytystä, jota Suomessa voitaisiin harjoittaa. Pienikin korotus eläkkeisiin menee suoraan kulutuskysyntään, ja nuoret saisivat töitä. Tämä on tässä hyvin tärkeää huomata koko ajan, että itse asiassa eläkkeiden korotus tällä hetkellä on nimenomaan sekä nuorten että vanhempien yhteinen intressi.

Sitten on hyvä tietää nämä perusluvut. Tela, työeläkevakuuttajien yhteisjärjestö, on antanut ne luvut, kun on laskennallisesti arvioitu, kenen se 205 miljardia euroa eläkesäästöjä sukupolvien yli oikeastaan on, ja kannattaa huomioida, että 65 prosenttia näistä varoista eli yli 130 miljardia euroa on itse asiassa nykyisten eläkkeensaajien ja juuri eläkkeelle menevien rahoja. Se on heidän säästöjään. Keskimäärin 65-vuotias ihminen elää 20 vuotta, ja suuret ikäluokat ovat olleet kohta kymmenen vuotta eläkkeellä, eivätkä he saa eläkesäästöistensä euron euroa edes korkojen kautta omaan käyttöönsä. Tämä on merkillinen tilanne. Rahastot jäävät joka tapauksessa koskemattomiksi tuleville sukupolville. 60-luvulla syntyneiden osuus näistä rahastoista on 20 prosenttia, 70-luvulla syntyneiden osuus on 11 prosenttia, ja nuorten, 80- ja 90-luvuilla syntyneiden osuus on kolme ja puoli prosenttia. Nuorten täytyy saada vielä tehdä töitä, jotta he voivat sen oman rahasto-osuutensa kasvat-
taa ja sitä kautta varmistaa sen oman eläketurvansa, ja sen takia on nuortenkin kannalta kohtuutonta, että me vain siirrämme voimavaroja ulos, köyhdytämme lakisääteisesti eläkkeensaajia ja olemme siinä tilanteessa, että nuoretkaan eivät pääse työelämään kiinni.

Työeläkevakuutusmaksuista: Tässä on koko ajan nostettu uhkaa siitä, että tällainen 100 miljoonaa, 800 miljoonaa tai 1,8 miljardia euroa 20 vuoden kuluttua oleva eläkemenojen suuruus johtaisi työeläkevakuutusmaksujen korotuksiin. Miksi? Miksi ihmeessä? Kuinka pitkälle me näitä rahastoja haluamme kasvattaa? Mikä on se raja, johon me tulemme?

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

Täällä on nyt viitattu Teivo Pentikäiseen, joka on tämän työeläkejärjestelmän luoja. Hän oli palkkaindeksin kannalla, ja 1955:kin hän sanoi, että niin ei tätä pidä tehdä, että muutetaan palkkaindeksi taitetuksi indeksiksi. Ja toinen seikka, mikä siinä on ytimessä ollut koko ajan: Alun perin, kun rahastot luotiin, tavoitteena oli kahden vuoden eläkemenojen verran rahastoida voimavaroja. Nykyrahassa se on noin 50—60 miljardia euroa. Tämä on ollut se tavoite, ja nyt meillä on jo 205 miljardia. Tämähän on ihan päättymätön suo, kuinka pitkälle me näitä rahastoja kasvatamme ja kuivatamme kansantalouden, köyhdyttämme eläkkeensaaajia, ja samanaikaisesti kaikki kansainvälisesti toteavat, että Suomen eläkejärjestelmä on poikkeuksellisen rahoituksellisesti vahva ja kestävä. Me emme pysty valtion budjetilla rahoittamaan kunnolla näitä pienimpiäkään työeläkkeitä, jolloin meidän on otettava käyttöön ne rahat, jotka on varattu eläkkeisiin, eli näiden eläkerahastojen korkoja. Kukaan meistä ei puhu siitä, että rahastoja lähdetäisiin purkamaan ja kuivattamaan. — Kiitos.

19.13 Leena Meri ps: Arvoisa herra puhemies! Täällä oli puhetta näistä nimistä, ja itse vähän ihmettelin, oliko minun nimeni kadonnut johonkin. Muistan hyvin, kun edustaja Elomaan kanssa keskustelin tämän lakialoitteen allekirjoituksesta. Kuten edustaja Lehto tänään kertoi, täällä on nyt ollut jotain kummallista, koska nimiä on ilmeisesti kadonnut jonnekin näistä aloitteista. Mutta se siitä. Voinhan minä tässä sen kertoa, minun näkemykseni.

Minusta eläkeläisten köyhyys ja keskituloisten toimeentulokamppailu on järkyttävää. Itse saan paljon yhteydenottoja ihmisiltä ja tunnen paljon ihmisiä, jotka joutuvat päivittäin kamppailemaan sen kanssa, että rahat riittäisivät ruokaan, lääkkeisiin — haluaisi lapsenlapselle joskus ostaa jotain ylimääräistä, matkalle lähteminen on melkein utopiaa, ei ole rahaa. Katselin tuossa eräänä iltana Hurstin ruokajonoa: Kyllä siellä hyvin paljon näkyi eläkeläisiä. Nuoriakin oli, mutta hyvin paljon eläkeläisiä, ja kyllä se todella pahalta tuntui.

Sami Savio myös puhui tästä samasta asiasta. Erityisesti se koskettaa iäkkäitä naisia. Pääasiassa on tehty pitkä työura, 15-vuotiaasta lähtien, joskus nuorempanakin, luotu meidän sukupolvellemme ja meitä nuoremmille pohja tälle hyvinvointiyhteiskunnalle, taisteltu viisipäiväinen työviikko. On äitiyslomaa, on paljon muita asioita, joita ehkä mekään kaikki emme muista aina arvostaa. Nyt sitten tämä sukupolvi joutuu taistelemaan siitä, kuten edellisissä puheenvuoroissa on tuotu esille, että heidän rahansa eivät riitä. Tästä syystä perussuomalaiset asettavat monia asioita monesti kovasti vastakkain. Tämä johtuu siitä, että asiat ovat vastakkain. Me katsomme, että kun me jaamme samasta kukkarosta rahoja, meidän tulisi huolehtia ensin niistä sukupolvista, jotka ovat taistelleet meille ensinnäkin itsenäisyyden ja rakentaneet sen jälkeen meille hyvinvointi-Suomen. Me olemme heille hyvin paljon velkaa.

On hyvä muistuttaa myös mieleen, että oliko se 2005, jota ennen alle 23-vuotiaana ansaitut ansiot eivät kerryttäneet eläkettä. Itsekin ja varmasti moni tässä salissa on siinä tilanteessa, että teki silloin pitkää työpäivää. Tämä on yksi epäoikeudenmukaisuus, joka rasittaa tätä sukupolvea, mikä on hyvä muistaa tässä keskustelussa.

Silloin, kun tämä kansalaisaloite oli 2017 täällä eduskunnassa, muistan, että minä ja kansanedustaja Laura Huhtasaari, nykyinen perussuomalaisten europarlamentaarikko, tapasimme työeläkelaitoksen henkilökuntaa tai edustajia ja kysyimme semmoista asiaa, että onko koskaan mietitty, että tämä eläkeindeksi katsottaisiin jotenkin progressiivisesti nousevaksi, että se taitettu indeksi palautettaisiin jotenkin toisella ajatustavalla siten, että se ei olisi aina se vakio, jolloin se hyödyttäisi pienempiä enemmän kuin isoja. Näissä lakialoi-

teissa on aina vähän se ongelma, että se osuu myös niihin valtavan isoihin eläkkeisiin. Vaikka niitä ei ole paljon, mutta siitä huolimatta — jos nyt on vaikka 7 000—8 000 euron eläke, niin ehkä ei nyt ihan ole sellaisessa kuopassa kuin ne, jotka eniten sitä apua tarvitsevat. Silloin lähetekeskustelussa esitimme valiokunnalle, että tätä olisi selvitetty, mutta kun se tuli takaisin, tätä ei valitettavasti ollut mitenkään selvitetty, eikä siitä sen jälkeen ole mitään kuulunut.

Itse mietin tuota parlamentaarista työryhmää, ja minusta oli arvokasta, että edustaja Kankaanniemi kertoi tuosta historiasta. En tiennyt, että tällainen on kerran tehty ja sitten kuitenkin haudattu. Meillä viime eduskuntakaudella valmistui myös tällainen köyhyystyöryhmän toimenpideohjelma. Meillä on näitä erilaisia toimenpideohjelmia. Jotenkin näen sen asian niin, että toki asioita voidaan tässä rinnalla selvittää, mutta ei voi olla niin, että me pidämme näitä työryhmiä niin kauan aikaa, että aika hoitaa ongelmat. Ihmiset tarvitsevat sitä rahaa nyt. Kyllä se helposti kansalaisista kuulostaa siltä, että me ensin aina siirrämme kaikenlaisiin työryhmiin asioita vuosikausiksi ja sitten onkin taas vaalit ja sitten on taas uusi hallitus ja sitten onkin taas kymmenen vuotta mennyt ja mitään ei ole tapahtunut.

Tästä syystä esimerkiksi perussuomalaisten vaihtoehtobudjetissa tulee olemaan saman tyyppisiä asioita, joita meillä on ollut nyt viimeiset vuodet. Ne olisivat nopeita tehdä, ja myös Eläkeläisliittojen etujärjestö Eetu on kiinnittänyt niihin huomiota. Tästä syystä toivon, että esimerkiksi edustaja Kiljunen äänestäisi meidän kanssamme. Näistä äänestetään nyt joulukuussa. Meillä tulee olemaan ehdotuksia eläkeläisten verotukseen — nopea keino, voidaan ottaa ensi vuonna käyttöön. Lääkeomavastuun poisto, 50 euron poisto — voidaan ottaa heti käyttöön. Meidän täytyisi sähköyhtiöille laittaa tuottokatto — voidaan ottaa käyttöön. Omaishoidon tuen verovapaus — voidaan heti ottaa käyttöön. Asiakasmaksukatot voidaan yhdistää — pikaisesti käyttöön. Tässä olisi iso työkalupakki, joka helpotaisi juuri sitä arkista olemista liittyen asumiseen ja lääkkeisiin ja hoitoon.

Ja sitten tietysti se — puhuikohan edustaja Kiljunen vielä siitä polttoaineveron korotuksesta? Se ei oikein suomalaisen mentaliteettiin sovi, että ihmiset, jotka tarvitsevat autoa myös esimerkiksi terveydenhoitokuljetuksiin — niin kuin olemme kuulleet, terveyspalveluita siirretään paljon niin, että ihminen joutuisi itse hakeutumaan pidemmällekin hoitoon. Tämä ei käy. Toivottavasti te saatte, niin kuin jossakin puheenvuorossa kävi ilmi, myös pääministeri Rinteen ja koko hallituksen taakseenne.

19.19 Marko Kilpi kok: Arvoisa puhemies! On pakko myöntää, että vanheneminen pe-lottaa. Kestääkö terveys? Onko ketään, kuka pitää huolta, kun kunto pettää? Tuleeko toimeen? Eläkeläiset on kansanosa, joka on syrjityssä ja eriarvoisessa asemassa. Vuonna 95 astui voimaan taittoindeksi, joka oli asetettu väliaikaiseksi. Tähän päivään mennessä tuota taittoindeksiä ei ole palautettu, ja se on aiheuttanut kasvavaa, merkittävää eläkeläisköyhyttä. Tämä on hyvin erikoinen ilmiö maassa, jota pidetään hyvinvointivaltiona, jossa kaikista pitäisi pitää huolta.

Toinen syy eläkeköyhyyteen on verotus. Jo keskimääräisellä työeläketasolla 20 000 euroa per vuosi eläkkeensaaja maksaa Veronmaksajain Keskusliiton verolaskurin mukaan veroa 18,6 prosenttia, kun vastaavan ansiotuloa saavan veroaste on 7,54 prosenttia. Erotus on siis peräti 11,06 prosenttia. Tämä tarkoittaa sitä, että nykyinen vanhusikäluokka maksaa veroja vuositasolla 2,5 miljardia euroa enemmän kuin ansiotyöstä vastaavan tulon saavat maksavat. Aikamoinen ero.

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

Arvoisa puhemies! Verotuskäytäntö rikkoo perustuslain 2 luvun 6 §:ää. Se pykälähän kertoo, että kansalaisia ei saa asettaa eriarvoiseen asemaan toistensa kanssa muun muassa iän perusteella. Köyhyys on karkeasti ihon alle menevä prosessi. Sitä voidaan ilmentää helposti Dickensin mitalla: kun tulot ovat 10 ja menot ovat 9,5, elämä hymyilee, ja kun tulot ovat 9,5 ja menot 10, elämä on yhtä painajaista — ja liian monella eläkeläisellä jokapäiväinen elämä on juuri tätä. Eläkeläisiä on puolitoista miljoonaa. Puolella heistä on toimeentulon kanssa vaikeuksia, kolmasosalla kaikki rahat kuluvat välttämättömiin menoihin, kymmenellä prosentilla on vakavia vaikeuksia toimeentulon kanssa — se on noin 150 000 ihmistä. Kyse ei siis ole ihan pienestä joukosta, joka pärjää todella huonosti.

Tähän on mielestäni turha etsiä syyllisiä tästä salista. Me olemme kaikki yhtä syyllisiä. Meidän velvollisuutemme on korjata tämä asia, tehdä viimeinkin tälle jotain, sillä siitähän meille maksetaan. Vanhuus ei saa tarkoittaa köyhtymistä.

Arvoisa puhemies! Keinoja asian korjaamiseen on luonnollisesti monia. Kokoomuksen lääkkeet ovat parlamentaarisen työryhmän asettaminen tutkimaan eläkejärjestelmän kestävyyttä ja eläkeläisten ostovoimaa. Eläkeläisten ostokori on saatava vastaamaan todellisia kustannuksia. Työllisyysaste on saatava korkealle, ja eläkeläisten verotusta on kevennettävä. — Kiitos.

19.23 Sari Tanus kd: Arvoisa herra puhemies! Täällä on käytetty monia tosi hyviä puheenvuoroja. Mietin tässä, kun tässä näistä indeksiasioista ja puoliväli-indeksin muutoksista aiheutuvista kustannuksista ja eläkejärjestelmän kestävydestä ollaan puhuttu ja toisaalta sitten Telan ja ETK:n ikään kuin, sanoisinko, pelottelusähköpostia läpi luettu, ja ihmettelen sitä, että kun tässä salissa tehdään joitakin päätöksiä, niin mistä muista päätöksistä ja laeista me ajattelemme niin, että ne nuijitaan sinne kallioon seuraaviksi 60 tai 80 vuodeksi. Mehän arvioimme ja seuraamme tilanteita, kansantaloutta, eläkeasioita, indeksiasioita vuosittain ja vaalikausittain, ja muutoksia niihin voidaan tehdä tässä salissa hyvinkin tiheään tahtiin. Mutta kun puhumme työeläkkeistä ja tästä eläkejärjestelmästä, niin silloin tuntuu kuin puhuisimme vain siitä, että nyt nuijimme jotakin ja vannomme, että se sitten kestää seuraavat 60 tai 80 vuotta ikään kuin siihen ei saisi enää puuttua. Tämä on kovasti hämmästyttänyt.

Eläkeläisten verotusta on ilman muuta korjattava. Siinä on epäkohtia suhteessa palkan-saajiin. Yhteinen maksukatto on ilman muuta saatava, ja monia muita muutoksia, mistä tänäkin päivänä on tästä pöntöstä puhuttu, pitäisi eläkeläisille saada.

Tähän puoliväli-indeksiin ja työeläkkeisiin liittyen me voimme ennakoida tulevaa, mutta historian me tiedämme. On peloteltu suurten ikäluokkien eläkkeelle jäämisellä ja puoliväli-indeksin muuttamisella ja sillä, miten järjestelmä kestää. Jos ajattelemme, niin 2009 jäi eläkkeelle 80 000 eläkeläistä ja siitä huolimatta rahastot ovat koko ajan kasvaneet. Jos puoliväli-indeksillä olisi jatkettu silloin vuonna 95, 96 ja tänne asti, niin laskelmien mukaan meillä olisi edelleenkin 160 miljardia euroa rahastoissa, ja jos alun perin sillä palkkaindeksillä, mikä alkuaan siinä oli, olisi jatkettu, se olisi ollut käytössä kaikki nämä vuodet, niin silloinkin meillä keskivertotuotoilla olisi toistasataa miljardia euroa edelleenkin noissa rahastoissa.

Vuodesta 95 vuoteen 2018 asti eläkemenot ovat kyllä kaksinkertaistuneet, mutta eläke-rahastojen suuruus on kuusinkertaistunut. Parin vuosikymmenen ajan rahastojen tuotto on ollut keskimäärin seitsemän kahdeksan miljardia euroa vuodessa. Jos puoliväli-indeksi palautettaisiin, se maksaisi noin miljardin, mutta rahastojen kasvuun jäisi vielä keskimäärin

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

se seitsemän miljardia. Eli näistä rahastojen tuotoista jos me käyttäisimme vuosittain yhden miljardin, niin silti useammalla miljardilla rahastot vuosittain kasvaisivat.

ETK on laskenut keskivertotuotoilla ja väestöennusteilla vuosikymmenien tilannetta eteenpäin, ja ETK:n mukaan vuonna 2085 meillä on noin 5,1 miljoonaa asukasta, joista työllisiä olisi noin kaksi miljoonaa ja eläkeläisiä 1,7 miljoonaa. Tuolloin on ajateltu, että eläkevakuutusmaksut olisivat noin 15 miljoonaa maksettavia työeläkkeitä pienemmät, ja eläkevakuutusmaksuthan voisivat olla paljon enemmänkin pienemmät. Mutta paisuneiden rahastojen tuotot olisivat, vaikka ajattelisimme vain kolmen ja puolen prosentin tuottoa, 23 miljardia vuodessa.

Minua ihmetyttääkin, kun ajattelemme ETK:n ja Telan viestejä ja heidän kokoamiaan tietoja, että usein siellä pelotellaan esimerkiksi näitten työeläkemaksujen nousulla ja kaikella muulla sellaisella, mutta harvoin siellä samoissa papereissa esitetään, kuinka suureksi arvioidaan näiden eläkerahastojen kasvavan. Koska todellakin, mistä edustaja Kiljunen tässä jo aiemmin ansiokkaasti on puheenvuoroja käyttänyt niin kuin monet muutkin, jos ajattelemme, että vuonna 2065 tuollaisella maltillisellakin alle 4 prosentin tuotolla eläkerahastot olisivat noin kuusi- ja puolisataa miljardia ja vuonna 2085 lähemmäs tuhat miljardia, ja jos ajattelemme, että vuonna 95 rahastot olivat neljä kertaa suuremmat kuin maksetut eläkkeet, niin vuonna 2085 — ja nimenomaan Eläketurvakeskuksen arvion mukaan — rahastot ovat kymmenen kertaa suuremmat kuin eläkkeet. Miettiä kyllä todella, että mikä järki meidän on varastoida ja paisuttaa näitä rahastoja, vielä kun ne suurimmaksi osaksi on todellakin sijoitettu ulkomaille, kun me voisimme ottaa sieltä vaikka pientä siivua niiden paisuvien rahastojen tuotoista ja käyttää niitä täällä meidän oman kansantaloutemme ja eläkeläisten hyvinvoinnin lisäämiseksi.

Meillä on näppäriä eläkeläisiä, jotka ovat kirjoittaneet minullekin, että eikö nykyhallitus ymmärrä, että he voisivat lisätä verotulojakin ilman verojen nostamista ja nimenomaan niin, että taitettu indeksi poistettaisiin, otettaisiin puoliväli-indeksi käyttöön, nostettaisiin työeläkkeitä, ja sieltä todella niitä verotuloja tulisi yhteiseen kukkaraan, ja niillä voisi osittain maksaa vaikka nämä tarvittavat korotukset kansaneläkkeisiin tai takuueläkkeisiin ja moniin muihin asioihin, mitä meidän ikäihmiset, eläkeläiset ja heidän hyvinvointinsa tänä päivänä vaatisi.

Sen vuoksi ihmettelen tätä pelottelua ja ihmettelen sitä, kun sanotaan, että kun ei tiedä mitä tapahtuu rahastoille ja kestävätkö ne tai kestäkö tämä järjestelmä. Mehän voimme seurata näiden muutosten jälkeen vuosittain tilannetta, arvioida kahden, kolmen, neljän vuoden välein, ja jos tilanne näyttäisi siltä, että tapahtuisi jotakin katastrofaalista maailmassa, niin silloinhan me voimme säätää uuden lain, niin kuin me tässä salissa teemme aiwan viikoittain.

19.30 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Täällä salissa on käyty todella tärkeää keskustelua ja hyvää keskustelua tänään eläkeläisistä ja puoliväli-indeksistä.

Takuu- ja kansaneläkkeiden nosto: Hallitus nostaa niitä vähän, erittäin hyvä asia. Saisi nostaa vielä paljon enemmän. Mutta se on hyvä asia.

Mutta koska nyt tänään puhumme tosiaan näistä työeläkkeistä, niin keskityn nyt tässä puheessani siihen.

Hyvinvointimme rakentamiseen osallistuneiden toimeentulosta on pidettävä huolta myös työuran päätyttyä. Pienituloisten eläkeläisten tilanne alkaa olla todella huolestuttava. Leipäjonot kasvavat, ja siellä on kasvava joukko myös iäkkäitä naisia. Haluan nostaa

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

erityisesti esille pitkän työuran pienellä palkalla tehneiden naisten tilanteen. Moni on mennyt töihin neljätoistakesäisenä, painanut pitkää päivää, usein kuusipäiväistä työviikkoa kymmeniä, kymmeniä vuosia, ja eläke on ehkä noin 1 300 euroa. Eikö olisi oikeus ja kohutus, että yhteiskunta turvaisi heille ja kaikille pientä eläkettä saaville edes aivan arjen välttämättömiin menoihin riittävän tulotason?

Nyt on kysymys myös oikeudenmukaisuudesta. Ja hallitukselle on kysymys arvovalinnasta: kun rahaa laitetaan liikkeelle ja tehdään talousarviot, niin mihin käytetään rahaa? Ketkä ovat nyt siinä asemassa, että pitäisi enemmän laittaa heidän elämäntilanteensa parantamiseen rahaa? Aika pitkälti kyllä iäkkäät ihmiset.

Täällä on puhuttu paljon myös eläkerahastoista tänään. Tiedetään, että ne paisuvat koko ajan. Siellä on yli 200 miljardia. Haluaisin, että tätä asiaa valaistaisiin ihan tarkasti. Jotenkin tuntuu, että semmoinen pieni ei nyt salaisuuden verho mutta kuitenkin epätietoisuuden verho on eläkerahastojen ympärillä. Koska ne kasvavat koko ajan, näkisin, että sieltä voisi olla mahdollista irrottaa joitakin miljardeja ja suunnata pienituloisille eläkeläisille. Miksi tämä ei voisi olla mahdollista? Ja silti pitää, totta kai, pitää mielessä, ettei vaaranneta tulevien työssä olevien ja meidän nuoremme eläkkeitä tulevaisuudessa, ei tietystikään. Mutta uskoisin, että sieltä kyllä heruisi jotakin. He, jotka nyt ovat eläkkeellä, ovat tehneet mahdolliseksi meille tämän hyvinvointiyhteiskunnan tänä päivänä. He ovat sen ansainneet, että sieltä jotain heille voisi antaa lisää.

Se syyllistäminen, sitäkin on ollut jonkun verran, sitä, että ikäihmiset ovat vain menoerä ja syyllistetään heitä. Se on aivan järkyttävää puhetta. Tällainen puhe tarvitsisi heti poikaista — se on hävytöntä.

Edustajat Kankaanniemi, Savio, Meri ja Lehto toivat perussuomalaisten linjan pienituloisten eläkeläisten tilanteen parantamiseksi hyvin esille puheenvuoroissaan. Edustaja Meri vielä yksilöi hyvin paljon niitä toimenpiteitä, mitä perussuomalaiset tulevassakin varjobudjetissaan esittävät. Ja se on kestävä, se ei ole mikään huuhaa-varjobudjetti. Kiitos heille siitä.

Täällä on paikalla tietysti Kiljunen, myös tämän toisen lakialoitteen tekijä Aittakumpu sekä Tanus. Kilpi taisi jo lähteä. Myös heille kiitos siitä, että olette vielä täällä, koska asia on todella tärkeä. Lehterilläkin on vielä muutamia ihmisiä.

Toivon, että tämä lakialoitteeni, jonka suurin osa perussuomalaisista on allekirjoittanut ja loputkin olisivat varmaan allekirjoittaneet, mutta kun aina eivät kaikki ole paikalla, niin voi olla, että jonkun nimi jää pois. Meren nimen muistaisin siellä nähneeni, mutta se täytyy tarkastaa. Myös hän on tehnyt hyvin paljon niitten asioiden eteen töitä.

Toivon, että tämä nyt vilkastuttaisi sen keskustelun siihen pisteeseen, että tulisi myös tuloksia ja tekoja. Ja nyt kun äänestellään varmaan sitten näistä aloitteista, toivon, että kaikki ne aloitteet, jotka johtavat siihen, että eläkeläisten ja varsinkin pienituloisten eläkeläisten tilanne parantuu, saavat kannatusta.

Ja kiitos myös Kiljuselle erittäin paljon tästä hänen lakialoitteestaan. Toivottavasti tämä tuottaa hedelmää. Kiitos kaikille!

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoisat edustajat, jos mitenkään mahdollista, niin koetetaan pitää puheenvuorot mahdollisimman tiiviinä. Asian käsittely joudutaan tänään keskeyttämään viimeistään kello 20.00 ja istunto päättämään, että saadaan tämä sitten valiokuntaan ennen marraskuuta.

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

19.37 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Aivan kuten edustaja Elomaa totesi, olemme nyt käyneet eläkeläisten toimeentulosta varsin monipuolista ja mielenkiintoista keskustelua hyvin monelta kantilta. Olen tätä kuunnellut mielenkiinnolla ja uskon, että olen jotain uuttakin oppinut tästä varsin monisäikeisestä kysymyksestä.

Monissa puheenvuoroissa on nyt viitattu ja puhuttu myös näistä hallituksen päättämistä eläkkeiden korotuksista, jotka koskevat tosiaan takuueläkettä ja kansaneläkettä. Haluan vielä sen todeta, että meille keskustassa on aivan erityisen tärkeää ollut se, että voimme nyt kohdentaa noita korotuksia kaikkein pienituloisimpiin eläkeläisiin ja tällä tavalla vähentää eläkeläisköyhyyttä. Tämä kansaneläkkeen korotus on nyt täysimääräisenä 34 euroa kuukaudessa ja takuueläkkeeseen tulee 50 euron korotus ensi vuoden alusta, ja nämä korotukset kaikkiaan koskevat yli 600 000 suomalaista eläkkeensaajaa. Se on varsin iso joukko, jonka arjessa nämäkin korotukset tulevat nyt varsin merkittävästi tuntumaan. Ehkä vähän ihmettelen sitä, jos näitä hallituksen nyt toteuttamia eläkkeen korotuksia jollakin tavalla vähätellään, koska niissä on kuitenkin kyse varsin merkittävistä asioista. Tiedän sen itsekin, että kyllä eurolla, yhdellä eurollakin, voi olla ja onkin monelle ihmiselle merkitystä, ja nyt kuitenkin puhutaan kymppien korotuksista. On erittäin arvokasta, että me saamme näille pienituloisimmille eläkeläisille nyt nuo korotukset. Hallitus on huolehtinut myös siitä, että nämä eläkkeiden korotukset otetaan huomioon siten, että ne eivät vaikuta juurikaan asumistukeen, vaan ne tulevat täysimääräisinä näille takuueläkettä ja kansaneläkettä saaville eläkeläisille.

Kyllä nämä parannukset todella tulevat tarpeeseen, mutta tämä keskustelu, jota nyt käymme, on todella arvokasta ja tärkeää, ja on aivan selvää, etteivät nämä eläkkeiden korotukset vielä riitä, vaan paljon on tehtävä. Ja aivan kuten tässä keskustelussa on hyvin tullut esille, niin monille eläkeläisille aivan ratkaisevaa hankaluutta tuottaa arjessa se, että eläminen on monella tavalla kallista: sairaanhoidon ja terveydenhuollon maksut, lääkekulut — eläminen muutoinkin on varsin kallista. Ja ehkä monesti juuri haja-asutusalueilla ja vähän kauempana keskuksista se vielä korostuu, että elämisen kulut ovat melkoiset, ja siksi meidän on erityisesti nyt laajasti mietittävä erilaisia ratkaisuja eläkeläisten tilanteen parantamiseen.

19.40 Johannes Yrttiaho vas: Arvoisa puhemies! Haluan vielä muistuttaa, että eläkkeet muodostuvat nimenomaan työntekijän työstä. Jokainen työeläke on tiukasti sidottu työuran pituuteen ja eläkekertymään. Oikeudellisesti ja moraalisesti eläke on eläkeläisen työssäoloaikanaan maksamaa omaa rahaa. Se on ikään kuin rahastoihin siirrettyä myöhennettyä palkkaa, palkanosa, joka siirretään yhteisellä sopimuksella eläkkeenä maksettavaksi.

Näillä palkoista kerätyillä eläkemaksuilla on katettu koko tämän työeläkejärjestelmän voimassaolon aikana kaikki maksuun tulleet eläkkeet lähes täysin. Muutaman viime vuoden aikana myös rahastojen tuottoja on käytetty, mutta todella vähäisessä määrin. Itse rahastoihin ei ole tarvinnut kajota käytännössä lainkaan, ja ne ovat kasvaneet kasvamistaan: 90-luvun puolivälistä ne ovat kuusinkertaistuneet tuohon yli 200 miljardiin euroon. Samaan aikaan eläkemenot ovat vain kaksinkertaistuneet — rahastot kuusinkertaistuneet, menot vain kaksinkertaistuneet.

Työntekijäthän maksavat eläkemaksua keskimäärin noin 7 prosentin ja työnantajat hie-
man alle 12 prosentin mukaan. Vuoteen 92 asti työeläkemaksuja maksoivat vain työnantajat. Vaikka työnantajien osuus tässä maksussa on suurempi kuin palkansaajien, on siis muistettava, että eläkkeet ovat osa työllä luotua arvonlisäystä, kiteytynyttä työtä, maksoi

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

ne muodollisesti työntekijä tai työnantaja. Myöskään se, että osa eläkkeistä voidaan maksaa eläkerahastoista tai nimenomaan rahastojen tuotosta, ei tätä perusasiaa muuta. Rahastoista tai niiden tuotosta eläkkeisiin siirretty arvo on osa nimenomaan työllä luotua kansantalouden arvonnäystä. Joskin nykytilanteessa tämä arvonnäystäprosessi rahastojen tuottojen osalta on jo varsin globaali, kuten täällä on tullut esiin. Rahastojen sijoituksista valtaosa on ulkomailla, oliko 70 prosenttia. Tässä kehityksessä työeläkemaksujen osalta hieman näyttää siltä, että työnantajat olisivat pyrkimässä keveämpään maksuvastuuseen, täällä edellä kokoomuksen edustaja Eestilän puheenvuorokin ehkä hieman viittasi siihen.

On hyvä muistaa, että työeläkejärjestelmästä on säästetty monella muullakin tavalla kuin tällä taitetulla indeksillä, joka nyt esitetään muutettavaksi puoliväli-indeksiksi. Esimerkiksi alkaneita eläkkeitä on vuodesta 2010 lähtien pienentänyt vuosittain kasvava elin-aikakerroin. Esimerkiksi vuonna 2030 se heikentää eläkkeitä jo lähes 10 prosenttia. Vuonna 2017 voimaan tullessa eläkeuudistuksessa eläkeikää korotettiin ja pienennettiin vanhempien ikäluokkien eläkekattumia. Varhaiseläkkeitä on karsittu, [Puhemies koputtaa] ja niiden ehtoja on tiukennettu, ja esimerkiksi työttömyyseläke on lakkautettu kokonaan. — Eli säästetty on.

Se työllä luotu arvo, joka näissä eläkerahastoissa [Puhemies koputtaa] on, kuuluu sen työn tekijöille — eläkkeen muodossa.

19.43 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Minäkin haluan kollegoja kiittää tästä keskustelusta, jota on käyty. Jos ihan tarkkoja ollaan, niin oletan, että edustaja Elomaalla niin kuin minullakin keskeisin tavoite tällä aloitteella on ollut ylipäättään, että me keskustelemme tästä työeläkejärjestelmästä, keskustelemme eläkerahastoista, keskustelemme tästä eläkkeensaajien lakisääteisestä köyhtymisestä, jotta aukaisemme toinen toistemme silmiä. Se on tässä se tärkein asia. Pidän myöskin erittäin hyvinä näitä erilaisia puheenvuoroja, mitä tässä tänään on käyty läpi.

Edustaja Meri lähti jo pois, mutta hän harmitteli sitä, että hänen nimensä puuttui joistakin aloitteista. Saattaa olla, että se on kömmähdys, jos se koskee edustaja Elomaan aloitetta, mutta minun aloitteeni osalta se on ollut kyllä tiedossa. Hän allekirjoitti erään toisen tekemäni lakialoitteen, jota ei ole vielä luovutettu, yksityisen pysäköinninvalvonnan lopettamisesta, sen hän allekirjoitti. Minä luulen, että hän teki tässä pienen sotkun omalta puoleltaan.

Sen sijaan edustaja Elomaa nosti hyvin erinomaisesti esille ison asian, mikä on koko tämän jutun lähtökohta. Meillä on erinomainen eläkejärjestelmä rahoituksellisen kestävyysden osalta, mutta eläkejärjestelmä ei ole onnistunut, jos leipäjonojen asiakkaista 40 prosenttia on eläkkeensaajia. Eläkkeen pitää taata perustoimeentulo iäkkäille ihmisille, ja sitä nykyinen eläkejärjestelmä ei tee. Jos tilastollisesti suurin yksittäinen asiakasryhmä leipäjonoissa on ikäihmiset, joku on pahasti vialla. Siinä mielessä edustaja Elomaa nosti sen erinomaisen hyvin esille. Se on se iso haaste, mistä me tässä keskustelemme, ja sen haasteen päällä on vielä se, että mitä vanhemmaksi eläkkeensaaja tulee, sen köyhemmäksi hän tulee. Eli me rankaisemme ihmisiä siitä, että he ikääntyvät.

65-vuotiaista seitsemän prosenttia on köyhyysrajan alla, se on keskimääräinen kaikkien suomalaisten osalta. Kun ihminen on yli 75-vuotias, niin köyhyysrajan alla on jo 22 prosenttia, ja kun menee yli 85-vuotiaisiin, köyhyysrajan alla on 30 prosenttia, ja satavuotiaista, joita ei ole kunnolla tilastoitu mutta jotka näkyvät, lähes puolet on köyhyysrajan alla. Mitä vanhemmaksi ihmiset tulevat, sen köyhemmäksi he tulevat. Ehkä sarkastista onnelli-

suutta on se, että Suomessa ei ole tilastoitu yhtään 110-vuotiaasta köyhyysrajan alla elävää. Ongelman ratkaisee luonto, ei yhteiskuntapolitiikka, ja me olemme tässä eduskunnassa nyt tekemässä päätöksiä, niin että me ratkaisisimme tätä ongelmaa ja tarttuaisimme siihen vakavasti: eläkkeensaajien köyhtymiseen siinä, mitä vanhemmaksi he tulevat.

Täällä viitattiin joissain puheenvuoroissa tähän työryhmään, joka 2011 vaalien jälkeen perustettiin, jonka tehtävänä oli arvioida työeläkeindeksijärjestelmää. Jotkut eivät ehkä olleet ihan täysin tietoisia siitä, kun kuvittelivat, että se mietintö meni roskapönttöön. Se ei mennyt ollenkaan roskapönttöön. Siinä 2013 annetussa mietinnössä ei kannatettu taitetun indeksin kumoamista. Eläkeläisjärjestöjen edustajat jättivät sinne erivän mielipiteen siitä, että indeksin pitäisi olla 30—70-indeksi 20—80:n sijasta. Se oli erivä mielipide, mutta muuten se raportti ei kannattanut indeksin muuttamista. Siinä mielessä se ei johtanut siihen, mihin olisi toivonut.

Sitten täällä on paljon puhuttu siitä, että nuoremmat sukupolvet maksavat tänä päivänä enemmän työeläkemaksuja kuin aikaisemmat sukupolvet. Tämähän on fakta — tämä on fakta. He maksavat suurempia työeläkemaksuja, mutta he maksavat huomattavasti pienempää tuloveroa kuin aikaisemmat sukupolvet. Elinaikakerroin kieltämättä lähtee siitä liikenteeseen, että nuoremmat tekevät pidempään töitä, mutta he aloittavat myöskin työuran myöhemmin kuin aikaisemmat sukupolvet.

Täällä viitattiin myöskin siihen, että aikaisemmilla sukupolvilla vuoteen 2005 asti eläkekeräytymä alkoi työelämässä vasta, kun ihminen täytti 23 vuotta, vaikka monet aloittivat työelämän jo 15:n iässä. Ihmiset aloittavat nykyisin myöhemmin ja elävät sitten pidempään ja tekevät pidempään töitä, eli sukupolvien yli tapahtuva tämäntapainen kaavamainen vertailu on tarpeetonta, täydellisen tarpeetonta. Olennaisinta on se, että jokainen suorittaa lakisääteiset velvoitteensa ja jokaiselle turvataan se ansiosidonnainen työeläke, niin kuin kaikille kuuluu.

Sitten täällä on ollut yksi iso kysymys: ennusteet. Julkisessa keskustelussa olemme merkkillisessä tilanteessa sen suhteen, että faktoja, jotka ovat meille vain tiedettyjä menneisyydessä tapahtuneita asioita, ei oteta tosissaan. Sen sijaan me rakennamme kaiken ennusteiden varaan, ennusteiden, jotka ulottuvat vuoteen 2080 asti, ja näistä ennusteista tulee tähän julkiseen keskusteluun faktoja. Joka ikinen taloustieteilijä tietää, että yksikään vakava taloustieteellinen tutkimuslaitos ei koskaan tee yli 20 vuoden ulottuvia ennusteita. Luottamusvälit tulevat niin epämääräisiksi, ettei ole järkevää ennustaa niin pitkälle edes karkeita ennusteita. Meillä käydään vakavaa keskustelua, mikä on tilanne vuonna 2070 ja niin edelleen. Ainoa tilasto, joka voisi jossain määrin olla vakaa, ja sekin on epäluotettava, on väestöennusteet.

Väestötilastot ovat tässä ikääntymisen osalta sikäli kiinnostavia, että me olemme juuri saaneet Tilastokeskuksen tuoreen väestöennusteen, johon Eläketurvakeskuskin viittaa ja joka kertoo, mikä on yli 65-vuotiaiden määrän kasvu Suomessa. Se on seuraava, nyt ihan tilastollisesti näkyy, että fakta on tämä, mitä on tapahtunut: 1995 Suomessa oli noin 700 000 yli 65-vuotiaasta ihmistä, silloin se oli 14 prosenttia kokonaisväestöstä. Tänä päivänä yli 65-vuotiaita on 1,2 miljoonaa, eli puolella miljoonalla on lisääntynyt yli 65-vuotiaiden määrä. Tästä eteenpäin vuonna 2070 — täällä kuultiin jo edustaja Tanukselta tämä luku — se on 1,7 miljoonaa. Eli tässä tapahtuu seuraavan 50 vuoden aikana yli 65-vuotiaissa puolen miljoonan väestömäärän kasvu, jonka me olemme juuri kokeneet omana elinaikanamme tässä viimeisen 25 vuoden aikana. Me olemme kestäneet tämän rajun muutoksen eli suurten ikäluokkien eläkkeelle siirtymisen hienosti. Rahastot ovat samanaikaisesti

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

kasvaneet hienosti — osittain siinä mielessä hienosti, että nykyiset eläkkeensaajat todella köyhtyvät, siinä tilanteessa me olemme.

Tämä tarpeeton pelottelu sillä, että huoltosuhteet heikkenevät, väestö ikääntyy, se on ikään kuin hurja kuorma suomalaiselle yhteiskunnalle, on järjetön. Tällä hetkellä yli 65-vuotiaista satatuhatta ihmistä on palkkatyössä, ja kun mennään vuoteen 2070, niin aivan varmasti ollaan siinä tilanteessa, että työllisyysaste yli 65-vuotiailla on täysin kokonaan toinen kuin tänä päivänä. Ei meidän pidä ruveta rakentamaan tällaisten ennusteiden varassa päätöksiä, jotka koskevat tämän päivän eläkkeensaajia. Meidän nykyisillä eläkkeensaajilla on oikeus ansaittuun tulotasoonsa, [Puhemies koputtaa] ja sen takia tämä puoliväli-indeksi olisi syytä ottaa käyttöön.

19.51 Sari Tanus kd: Arvoisa herra puhemies! Pyysin vielä puheenvuoron nostaakseni eläkeläisköyhyyden vielä erityisesti esiin, koska näen niin, että — kun Suomesta puhutaan hyvinvointivaltiona — me emme oikeastaan voi puhua Suomesta hyvinvointivaltiona, jos meillä on satojatuhansia eläkeläisiä köyhyysrajan alapuolella tai sen tuntumassa. Ja aivan niin kuin tuossa jo aiemmin tuli esille, köyhyysrajan alapuolella 65-vuotiaista on 7 prosenttia ja 85-vuotiaista jo 30 prosenttia, joten sen suhteen tietysti näitä takuueläkkeen ja kansaneläkkeiden nostoja myös tarvitaan, ja kristillisdemokraattien vaihtoehtobudjeteissa ne ovat olleet ja ovat edelleen — niitä todella tarvitaan. Tietysti olemme kiitollisia, että hallitus on jossain määrin niitä tässä jo tehnyt, mutta lisääkin ja reilummin voisi. Samoin meillä on eläketulovähennyksiä vaihtoehtobudjetissa ja niin edelleen.

Mutta minkä takia tämä tilanne on tällainen? Yksi iso syy on todella vuonna 96 tehdyssä taitetussa indeksissä, koska silloin työeläkkeille jääneiden alkuperäinen työeläke on jäänyt ostovoimaltaan 22 vuodessa jälkeen suhteutettuna nykyiseen keskipalkkaan, ja sen ostovoima on enää 30 prosenttia. Jos tuota muutosta ei silloin olisi tehty eli taitettuun indeksiin ei olisi menty, vaan puoliväli-indeksillä olisi jatkettu, niin meillä olisi paremmat eläkkeet ja köyhyysrajan alapuolella ei olisi tällaista määrää eläkeläisiä kuin tänä päivänä on.

Monenlaisia toimenpiteitä tarvitaan, ja minä haluan myös kiittää kaikkien eläkeläisten puolesta tästä mielestäni hyvästä ja monipuolisesta keskustelusta, ja kiittää myös taitetun indeksin poistamiseen tähtäävien lakialoitteiden tekijöitä. Mutta toivoisin, että moniin toimenpiteisiin, joita tarvitaan meidän eläkeläisten toimeentulon ja hyvinvoinnin parantamiseksi, todella tartuttaisiin. Minä näen asian sillä tavalla, että se on ennen muuta asenne- ja tahtotilakysymys. Jos meillä löytyy riittävän voimakasta tahtoa ja yhteistyötä, niin meillä todella on mahdollisuuksia tehdä useammanlaisia toimenpiteitä, ja niitä on mahdollisuus tehdä varsin ripeässä tahdissa. Ja tehdä sellaisia toimenpiteitä, että todellakin meillä on mahdollisuus huolehtia näistä ikäihmisistä, jotka ovat pitkälti rakentaneet tämän maan hyvinvoinnin, laittaneet perustuksen sille ja tehneet tavattoman kovaa työtä, pitkiä työpäiviä, eivätkä ole peräänkuuluttaneet monia palveluja silloin vuosia ja vuosikymmeniä sitten. Näen kyllä, että se ei ole vain meidän etuoikeutemme, vaan on myös meidän velvollisuutemme ja kunnia-asiamme huolehtia näistä ikäihmisistä — meidän kunniakansalaisista, eläkeläisistä sillä tavoin, että heillä on arvokas vanhuus ja he voivat turvallisesti vanheta. Mutta kiitoksia [Puhemies koputtaa] kaikille hyvästä keskustelusta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kiljunen, jos puheenvuoronne on kolmen minuutin puheenvuoro paikalta, se ehditään pitää.

Pöytäkirja PTK 56/2019 vp

19.54 **Kimmo Kiljunen sd:** Minun puheenvuoroni on alle kolme minuuttia, lupaan sen. — Halusin vielä käyttää kiitospuheenvuoron tässä. Me tässä kiittelimme toinen toisiamme hyvästä keskustelusta, ja minustakin tämä oli arvoisa keskustelu. Minä haluaisin nostaa yhden kansanedustajan täällä erityisesti esille, ja hän on Suomen Senioriliikkeen varapuheenjohtaja Sari Tanus. Minä Senioriliikkeen puheenjohtajana voin sanoa, että olemme paljon tehneet yhdessä tämän asian eteen töitä. Meitä on nyt jo hieno joukko kansanedustajia tässä yli puoluerajojen ajamassa tätä asiaa, ja toivon, että tämä asia onkin sellainen, että tämä ei ole puoluepoliittinen, vaan me kaikki tunnistamme tämän ongelman, mikä on olemassa. Meillä on olemassa voimavarat, ja eläkkeensaajia tarpeettomasti köyhdytetään tässä suhteessa, ja tämä asia on ratkaistavissa. Se on todellakin, kuten edustaja Tanus sanoi, poliittisen tahdon asia, ja politiikka on mahdollisen taitamista. On meidän yhteinen tehtävämme yli puoluerajojen hoitaa tämä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveystoimiokuntaan.

7. Lakialoite laiksi työntekijän eläkelain 98 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 9/2019 vp Ritva Elomaa ps ym.

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveystoimiokuntaan.

[Keskustelu asiasta sallittiin päiväjärjestyksen 6. asiakohdassa]

8. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 25.10.2019 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 19.55.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen